

Q U I N T U S

H O R A T I U S

K

F L A C C U S

Ad lectiones probatiores diligenter emendatus, et
interpunctione nova saepius illustratus.

G L A S G O W :

I N A E D I B U S A C A D E M I C I S

Excudebat ROBERTUS FOULIS, Academiae Typographus.

M D C C X L I V .

QUINTUS

HORATIUS

FLACUS

Ad lectorem
interdumque non facile

FLACUS

IN VERBIS ACCEPIT

Procedat hinc
Procedat hinc

Procedat

LECTORI S.

QUID a nobis praestitum sit, quo Horatius, pro nostro saltem iudicio, quam emendatissimus prodiret, paucis accipe. Priores quae in aliquo honore sunt, editiones diligenter examinavimus, si forte esset quam ubique sequeremur. Quum vero editorum alios, Lectionum sanitatis nimis securos, alios conjecturis suis nimium indulgentes invenimus; mutato consilio, quae ubique optimae videbantur Lectiones undique collegimus; ita tamen ut nullas admiserimus quae non *codd. MSs. auctoritate* fulcirentur; nisi in loco uno aut altero, ubi praeter optimorum Criticorum consensum, manifesta loci depravatio a MSs. fide discedere persuadebat. Interpunctionibus praeterea sedulam navavimus operam; unde plurimis locis aliquantum lucis atque venustatis accessurum speramus.

LECTOR

de plurimis locis aliquantulum facis bene conuulsis
et pluribus praeterea febribus narratis operantur, in
vatis a 1738. libe discedere perhibebat. Interim
modum Chincorum consensum, mandella loci depre-
tur, nisi in loco uno aut altero, ubi praestat opo-
rissimum, quae non cowi. 1737. caueat, et libenter
Quam uindicta collegit, in tam in nullas ad-
toto consilio, quae uisus optimas videbatur. Lo-
costantis suis minime inuentiones inueni-
torum esse. Lectorem faciant rursus lecturas, et
ut esse quam edique testentur. Quam vero edi-
torem, adhibere illi non examinauerit ille lo-
modum, praesce accipit. Praesce quae in alio po-
nostro saltem faciat, quam commendatissimam
et a nobis praestatum sit, quo Horatius pro

Q. HORATII FLACCI
C A R M I N U M
LIBER PRIMUS.

AD MAECENATEM. ODE I.

MAECENAS atavis edite regibus,
O et praesidium et dulce decus meum :
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque servidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos :
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus :
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
Myrtoum pavidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui : mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit ; nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquae lenè caput sacrae.
Multos castra juvant, et lituo tubae
Permissus sonitus, bellaque matribus
Detestata. manet sub Jove frigido
Venator, tenerae conjugis immemor ;

A

Seu

Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marfus aper plagas.
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 Dis miscent superis; me gelidum nemus,
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo: si neque tibia
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quod si me Lyricis vatibus inseris,
 Sublimi seriam sidera vertice.

30

35

AD AUGUSTUM. ODE II.

JAM satis terris nivi atque diræ
 Grandinis misit Pater; et rubente
 Dextera sacras jaculatus arces
 Terruit Urbem:
 Terruit gentes, grave ne rediret
 Seculum Pyrrhæ, nova monstra questæ:
 Omne cum Proteus pecus egit altos
 Visere montes;
 Piscium et summa genus hæsit ulmo,
 Nota quæ sedes fuerat columbis;
 Et superjecto pavidæ natarunt
 Aequore damæ.
 Vidimus flavum Tiberim, retortis
 Littore Etrusco violenter undis,
 Ire dejectum monumenta Regis,
 Templaque Vestæ:
 Iliæ dum se nimium querenti
 Jactat ultorem, vagus et sinistra
 Labitur ripa, Jove non probante, u-
 xorius amnis.
 Audiet cives acuisse ferrum,
 Quo graves Persæ melius perirent:
 Audiet pugnas, vitio parentum
 Rara juvenus.
 Quem vocet divum populus ruentis
 Imperi rebus? prece qua fatigent

5

10

15

20

25

Virgines

CARMINUM LIB. I.

3

Virgines sanctae minus audientem

Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi

Jupiter? tandem venias, precamur,

30

Nube candentes humeros amictus,

Augur Apollo:

Sive tu mavis, Erycina ridens,

Quam Iocus circumvolat, et Cupido:

Sive neglectum genus et nepotes

35

Respicias, auctor,

Heu, nimis longo fatiate ludo:

Quem juvat clamor, galeaeque leves,

Acer et Mauri peditis cruentum

Vultus in hostem:

40

Sive mutata juvenem figura

Ales in terris imitatis, almae

Filius Maiæ, patiens vocari

Caesaris ultor.

Serus in coelum redeas, diuque

45

Laetus intersis populo Quirini:

Neve te nostris vitiis iniquum

Ocyor aura

Tollat. hic magnos potius triumphos,

Hic ames dici Pater atque Princeps:

50

Neu finas Medos equitare inultos,

Te duce, Caesar.

AD NAVEM QUA VIRGILIUS VEHEBATUR

ATHENAS PROFICISCENS. ODE III.

SIC te diva potens Cypri,

Sic fratres Helenae, lucida sidera,

Ventorumque regat pater,

Obstrictis aliis praeter Iapyga,

Navis, quae tibi creditum

5

Debes Virgilium, finibus Atticis

Reddas incolumem, precor,

Et serves animae dimidium meae.

Illi robur et aes triplex

Circa pectus erat, qui fragilem truci

10

Commisit

4 Q. HORATII

Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit praecipitem Africum
 Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti:
 Quo non arbiter Adriae 15
 Major, tollere seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui siccis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum, et
 Infames scopulos Acroëraunia? 20
 Nequicquam Deus abscidit
 Prudens Oceanus dissociabili
 Terras: si tamen impiae
 Non tangenda rates transfiliunt vada.
 Audax omnia perpeti 25
 Gens humana ruit per vetitum nefas.
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude mala gentibus intulit.
 Post ignem aetheria domo
 Subductum, macies et nova febrium 30
 Terris incubuit cohors:
 Semotique prius tarda necessitas
 Lethi corripuit gradum.
 Expertus vacuum Daedalus aëra
 Pennis non homini datis. 35
 Perrupit Acheronta Hercules labor.
 Nil mortalibus arduum est.
 Coelum ipsum petimus stultitia: neque
 Per nostrum patimur scelus
 Iracunda Jovem ponere fulmina. 40

AD SESTIUM. ODE IV.

SOLVITUR acris hyems grata vice Veris et Favoni:
 Trahuntque siccas machinae carinas:
 Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni;
 Nec prata canis albicant pruinis.
 Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna: 5
 Junctaeque Nymphis Gratiae decentes

Alternò

CARMINUM LIB. I.

5

Alterno terram quatiant pede; dum graves Cycloptum
 Vulcanus ardens urit officinas.
 Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
 Aut flore, terrae quem ferunt solutae. 10
 Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
 Seu poscat agna, sive malit hoedo.
 Pallida Mors aequo pulsat pede pauperum tabernas,
 Regumque turres. O beate Sesti,
 Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam: 15
 Jam te premet nox fabulaeque manes,
 Et domus exilis Plutonia: quo simul mearis,
 Nec regna vini fortiere talis;
 Nec tenerum Lycidam mirabere, quo calet juvenus
 Nunc omnis, et mox virgines tepebunt. 20

AD PYRRHAM. ODE V.

Q Uis multa gracilis te puer in rosa
 Perfusus liquidis urguet odoribus
 Grato, Pyrrha, sub antro?
 Cui flavam religas comam,
 Simplex munditiis? heu, quoties fidem, 5
 Mutatosque Deos flebit, et aspera
 Nigris aequora ventis
 Emirabitur in solens,
 Qui nunc te fruitur credulus aurea,
 Qui semper vacuam, semper amabilem 10
 Sperat, nescius aurae
 Fallacis! miseri, quibus
 Intentata nites. me tabula sacer
 Votiva paries indicat uvida
 Suspendisse potenti 15
 Vestimenta maris Deo.

AD AGRIPPAM. ODE VI.

S CRIBERIS Vario fortis et hostium
 Victor, Maeonii carminis alite,
 Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
 Miles, te duce, gesserit.

Nos,

Nos, Agrippa, neque haec dicere, nec gravem
Pelidae stomachum cedere nescii,

Nec cursus duplicis per mare Ulyssæi,
Nec saevam Pelopis domum

Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisque lyrae Musa potens vetat

Laudes egregii Caesaris et tuas

Culpa deterere ingent.

Quis Martem tunica tectum adamantina

Digne scripserit? aut pulvere Troico

Nigrum Merionen? aut ope Palladis

Tydidem superis parem?

Nos convivia, nos praelia virginum,

Œtis in juvenes unguibus acrium,

Cantamus, vacui, five quid urimur,

Non praeter solitum leves.

AD MUNATIUM PLANCUM. ODE VII.

LAUDABUNT alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarive Corinthi

Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos

Insignes, aut Theffala Tempe.

Sunt quibus unum opus est intactae Palladis Urbem

Carmine perpetuo celebrare, et

Undique decerptam fronti praeponere olivam.

Plurimus in Junonis honorem

Aptum dicit equis Argos, ditescque Mycenae,

Me nec tam patiens Lacedaemon,

Nec tam Larissae percussit campus opimae,

Quam domus Albunae resonantis,

Et praeceps Anio, ac Tiburni lucus, et uida

Mobilibus pomaria rivis.

Albus ut obscuro deterget nubila coelo

Saepe Notus; neque parturit imbres

Perpetuos: sic tu sapiens finire memento

Tristitiam vitaeque labores

Molli, Plance, mero; seu te fulgentia signis

Castra tenent, seu densa tenebit

20
Tiburis

CARMINUM. LIB. I.

7

Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
 Cum fugeret, tamen uda Lyaeo
 Tempora populea fertur vinxisse corona,
 Sic tristes adfatus amicos:
 Quo nos cumque feret melior fortuna parente, 25
 Ibimus, ô focii comitesque.
 Nil desperandum, Teucro duce, et auspice Teucro:
 Certus enim promisit Apollo,
 Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
 O fortes, pejoraque passi 30
 Mecum saepe viri, nunc vino pellite curas:
 Cras ingens iterabimus aequor.

AD LYDIAM. ODE VIII.

LYDIA, dic, per omnes
 Te deos oro, Sybarin cur properes amando
 Perdere: cur apricum
 Oderit campum, patiens pulveris atque solis.
 Cur neque militaris 5
 Inter aequales equitat, Gallica nec lupatis
 Temperat ora frenis?
 Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum
 Sanguine viperino
 Cautius vitat? neque jam livida gestat armis 10
 Brachia, saepe disco,
 Saepe trans finem jaculo nobilis expedito?
 Quid latet, ut marinae
 Filium dicunt Thetidis sub lacrimosa Trojae
 Funera; ne virilis 15
 Cultus in caedem & Lycias proriperet catervas?

AD THALIARCHUM. ODE IX.

VIDES, ut alta stet nive candidum
 Soraste, nec jam sustineant onus
 Silvae laborantes, geluque
 Flumina constiterint acuto.
 Dissolve frigus, ligna super foco 5
 Large

Large reponens: atque benignius
 Deprome quadrimum Sabina,
 O Thaliarche, merum diota.
 Permite Divis caetera, qui simul
 Stravere ventos aequore fervido 10
 Depraeliantes, nec cupressi,
 Nec veteres agitantur orni.
 Quid sit futurum cras, fuge quaerere: et,
 Quem fors dierum cumque dabit, lucro 15
 Adpone: nec dulces amores
 Sperne puer, neque tu choreas,
 Donec virenti canities abest
 Morosa. Nunc et campus, et areae,
 Lenesque sub noctem susurri
 Composita repetantur hora: 20
 Nunc et latentis proditor intimo
 Gratus puellae risus ab angulo,
 Pignusque dereptum lacertis,
 Aut digito male pertinaci.

AD MERCURIUM. ODE X.

MERCURI, facunde nepos Atlantis,
 Qui feros cultus hominum recentum
 Voce formasti catus et decorae
 More palaestrae:
 Te canam magni Jovis et Deorum 5
 Nuntium, curvaeque lyrae parentem,
 Callidum, quidquid placuit, jocosum
 Condere furto.
 Te, boves olim nisi reddidisses
 Per dolum amotas, puerum minaci 10
 Voce dum terret, viduus pharetra
 Risit Apollo.
 Quin et Atridas, duce te, superbos
 Ilio dives Priamus relicto,
 Thesalosque ignes et iniqua Trojae 15
 Castra fefellit.
 Tu pijs laetis animas reponis

Sedibus

CARMINUM LIB. I.

9

Sedibus, virgaque levem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus, & imis.

20

AD LEUCONOEN. ODE XI.

TU ne quaesieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros. ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare 5
Tyrrenum. sapias, vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. dum loquimur, fugerit invida
Aetas. carpe diem, quam minimum credula postero.

HYMNUS DE LAUDIBUS DEORUM ATQUE HOMINUM. ODE XII.

QUEM virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa

Nomen imago,
Aut in umbrosis Heliconis oris, 5
Aut super Pindo, gelidove in Haemo?
Unde vocalem temere infecutae

Orphea silvae,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus celeresque ventos, 10
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac Deorum,
Qui mare ac terras, variisque mundum 15
Temperat horis?

Unde nil majus generatur ipso;
Nec viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores 20

Præliis audax. neque te silebo
B

Liber;

Liber; et saevis inimica Virgo
Belluis; nec te, metuende certa
Phoebe sagitta.

Dicam et Alciden puerosque Ledaë,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

25

Defluit faxis agitatus humor:
Concidunt venti, fugiuntque nubes:
Et minax (quod sic voluere) ponto
Unda recumbit.

30

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum.

35

Regulum, et Scauros, animaeque magnae
Prodigum Paulum, superante Poeno,
Gratus insigni referam camoena,
Fabriciumque;

40

Hunc, et incomitis Curium capillis
Utilem bello tulit, et Camillum
Saeva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.

Crescit, occulto velut arbor aevo,
Fama Marcelli: micat inter omnes
Julium sidus, velut inter ignes
Luna minores.

45

Gentis humanae pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Caesaris fatis data: tu secundo
Caesare regnes.

50

Ille, seu Parthos Latio imminentes
Egerit iusto domitos triumpho:
Sive subiectos Orientis orae
Seras et Indos;

55

Te minor latum reget aequus orbem:
Tu gravi curru quatiens Olympum;
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

60

AD

CARMINUM. LIB. I. 11

AD LYDIAM. ODE XIII.

CUM tu, Lydia, Telephi
 Cervicem roseam, cerea Telephi
 Laudas brachia; vae, meum
 Fervens difficili bile tumet jecur.
 Tunc nec mens mihi, nec color 5
 Certa fede manet: humor et in genas
 Furtim labitur, arguens
 Quam lentis penitus macerer ignibus.
 Uror, seu tibi candidos 10
 Turparunt humeros immodicae mero
 Rixae; sive puer furens
 Impressit memorem dente labris notam.
 Non, si me satis audias,
 Speres perpetuum, dulcia barbare
 Laedentem oscula, quae Venus 15
 Quinta parte sui nectaris imbuit.
 Felices ter et amplius,
 Quos inrupta tenet copula; nec malis
 Divulfus querimoniis,
 Suprema citius solvet amor die. 20

O DE XIV.

O NAVIS, referent in mare te novi
 Fluctus? ô quid agis? fortiter occupa
 Portum. nonne vides, ut
 Nudum remigio latus,
 Et malus celeri saucius Africo, 5
 Antennaeque gemant? ac sine funibus
 Vix durare carinae
 Possint imperiosius
 Aequor? non tibi sunt integra lintea:
 Non Di, quos iterum pressa voces malo. 10
 Quamvis Pontica pinus,
 Silvae filia nobilis,
 Jastes et genus et nomen inutile:
 B 2 Nil

Nil pictis timidus navita puppibus
 Fidit. tu, nisi ventis 15
 Debes ludibrium, cave.
 Nuper sollicitum quae mihi taedium,
 Nunc desiderium curaue non levis,
 Interfusa nitentes
 Vites aequora Cycladas. 20

NEREI VATICINIUM. ODE XV.

PASTOR cum traheret per freta navibus
 Idaeis Helenam perfidus hospitam;
 Ingrato celeres obruit otio
 Ventos, ut caneret fera
 Nereus fata. Mala ducis avi domum, 5
 Quam multo repetet Graecia milite,
 Conjurata tuas rumpere nuptias,
 Et regnum Priami vetus.
 Eheu, quantus equis, quantus adest viris
 Sudor! quanta moves funera Dardanae 10
 Genti! jam galeam Pallas, et aegida,
 Currusque, et rabiem parat.
 Nequicquam, Veneris praesidio feror,
 Pectus caesariem, grataque feminis
 Imbelli cithara carmina divides: 15
 Nequicquam thalamo graves
 Hastas, et calami spicula Cnossii
 Vitabis, strepitumque, et celerem sequi
 Ajacem: tamen, heu, serus adulteros
 Crines pulvere collines. 20
 Non Laërtiaden, exitium tuae
 Gentis, non Pylum Nestora respicis?
 Urguent impavidi te Salaminii
 Teucerque, et Sthenelus sciens
 Pugnae, siue opus est imperitare equis, 25
 Non auriga piger. Merionen quoque
 Nosces. ecce furit te reperire atrox
 Tydides melior patre:
 Quem tu, cervus uti vallis in altera

Visum

CARMINUM LIB. I.

13

Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuae.
Iracunda diem proferet Ilio
Matronisque Phrygum classis Achillei.
Post certas hyemes uret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

30

35

PALINODIA. ODE XVI.

O Matre pulcra filia pulcrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis; sive flammâ,
Sive mari libet Adriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber aequae; non acuta

5

Sic geminant Corybantes aera,
Tristes ut irae: quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec saevus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.

10

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Defectam, et infani leonis

15

Vim stomacho adposuisse nostro.

Irae Thyesten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimae
Stetere causae, cur perirent

20

Funditus, imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Compesce mentem. me quoque pectoris
Tentavit in dulci juventa

Fervor, et in celeres iambos
Misit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quaero tristitia; dum mihi
Fias recantatis amica

25

Opprobriis, animumque reddas.

AD

AD TYNDARIDEM. ODE XVII.

VELox amoenum saepe Lucretilem
 Mutat Lycaeo Faunus, et igneam
 Defendit aetatem capellis
 Usque meis, pluviosque ventos.
 Impune tutum per nemus arbutos
 Quaerunt latentes et thyma deviae
 Olentis uxores mariti:
 Nec virides metuunt colubras,
 Nec Martiales hoedilia lupos:
 Utcumque dulci, Tyndari, fistula
 Valles, et Usticae cubantis
 Levia personuere saxa.
 Di me tuentur: Dis pietas mea
 Et musa cordi est. hic tibi Copia
 Manabit ad plenum benigno
 Ruris honorum opulenta cornu.
 Hic in reducta valle, Caniculae
 Vitabis aestus, et fide Teia
 Dices laborantes in uno
 Penelopen vitreamque Circen.
 Hic innocentis pocula Lesbii
 Duces sub umbra: nec Semeleius
 Cum Marte confundet Thyoneus
 Praelia: nec metues protervum
 Suspecta Cyrum, ne male disparti
 Incontinentes injiciat manus,
 Et scindat haerentem coronam
 Crinibus, immeritamque vestem.

5

10

15

20

25

AD VARUM. ODE XVIII.

NULLAM, Vare, sacra vite prius severis arborem
 Circa mite solum Tiburis, et moenia Catili:
 Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neque
 Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
 Quis post vina gravem militiam, aut pauperiem crepat?
 Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
 At

4

At

CARMINUM LIB. I. 15

At ne quis modici transfiliat munera Liberi,
 Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero
 Debellata: monet Sithoniis non levis Evius,
 Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
 Discernunt avidi. non ego te, candide Bassareu,
 Invitum quatiā, nec variis obsita frondibus
 Sub divum rapiam. saeva tene cum Berecynthio
 Cornu tympana, quae subsequitur caecus amor sui,
 Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem, 15
 Arcanicae fides prodiga, perlucidior vitro.

DE GLYCERA. ODE XIX.

MATER saeva Cupidinum,
 Thebanaeque jubet me Semeles puer,
 Et lasciva Licentia
 Finitis animum reddere amoribus.
 Urit me Glycerae nitor 5
 Splendentis Pario marmore purius:
 Urit grata protervitas,
 Et vultus nimium lubricus aspici.
 In me tota ruens Venus
 Cyprum deseruit; nec patitur Scythas, 10
 Et versis animosum equis
 Parthum dicere, nec quae nihil attinent.
 Hic vivum mihi cespitem, hic
 Verbenas, pueri, ponite, thuraque
 Bimi cum patera meri: 15
 Mactata veniet lenior hostia.

AD MAECENATEM. ODE XX.

VILE potabis modicis Sabinum
 Cantharis, Graeca quod ego ipse testa
 Conditum levi, datus in theatro
 Cum tibi plausus,
 Care Maecenas eques; ut paterni 5
 Fluminis ripae, simul et jocosa
 Redderet laudes tibi Vaticanī
 Montis imago.

Caecu-

Caecubum, et praelo domitam Caleno
 Tu bibes uvam: mea nec Falernae
 Temperant vites, neque Formiani
 Pocula colles.

10

IN DIANAM ET APOLLINEM. ODE XXI.

DIANAM tenerae dicite virgines:
 Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
 Latonamque supremo
 Dilectam penitus Jovi.

Vos lactam fluviis, et nemorum comam,
 Quaecumque aut gelido prominet Algido,
 Nigris aut Erymanthi
 Silvis, aut viridis Cragi.

5

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
 Natalemque, mares, Delon Apollinis,
 Insignemque pharetra

10

Fraternaque humerum lyra.
 Hic bellum lacrimosum, hic miseram famem
 Pestemque, a populo et principe Caesare in
 Perfus atque Britannos,
 Vestra motus aget prece.

15

AD ARISTIUM FUSCUM. ODE XXII.

INTEGER vitae, scelerisque purus
 Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
 Nec venenatis gravida sagittis,
 Fusce, pharetra:

Sive per Syrtes iter aestuosas,
 Sive facturus per inhospitalem
 Caucasum, vel quae loca fabulosus
 Lambit Hydaspes.

5

Namque me silva lupus in Sabina,
 Dum meam canto Lalagen, et ultra
 Terminum curis vagor expeditus,
 Fugit inermem.

10

Quale portentum neque militaris

Daunia

CARMINUM LIB. I.

17

Daunia in latis alit esculetis;
Nec Jubae tellus generat, leonum

Arida nutrix.

Pone me, pigris ubi nulla campis

Ambor aestiva recreatur aura;

Quod latus mundi nebulae malusque

Jupiter urget:

Pone sub curru nimium propinqui

Solis, in terra domibus negata;

Dulce ridentem Lalagen amabo;

Dulce loquentem.

AD CHLOEN. ODE XXIII.

VITAS hinnuleo me similis, Chloë,
Quaerenti pavidam montibus aviis

Matrem, non sine vano

Aurarum et filiae metu.

Nam, seu mobilibus vepris inhorruit

Ad ventum foliis, seu virides rubum

Dimovere lacertae,

Et corde et genibus tremi.

Atqui non ego te, tigris ut aspera,

Gaetulusve leo, frangere persequor.

Tandem desine matrem

Tempestiva sequi viro.

AD VIRGILIUM. ODE XXIV.

QUIS desiderio sit pudor, aut modus

Tam cari capitis? praecipe lugubres

Cantus, Melpomene, cui liquidam pater

Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor

Urget? cui Pudor, et Justitiae soror

Incorrupta Fides, nudaque Veritas

Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit:

Nulli flebilior quam tibi, Virgili,

Tu

Tu frustra pius, heu, non ita creditum,

Poscis Quinctilium Deos.

Quod si Threicio blandius Orpheo

Auditam moderere arboribus fidem;

Non vanae redeat sanguis imagini,

Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,

Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum: sed levius fit patientia,

Quidquid corrigere est nefas.

AD LYDIAM. ODE XXV.

PARCIUS junctas quatiant fenestras

Istibus crebris juvenes protervi:

Nec tibi somnos adimunt: amatque

Janua limen,

Quae prius multum faciles movebat

Cardines. audis minus et minus jam:

Me tuo longas pereunte noctes,

Lydia, dormis.

Invicem moechos anus adrogantes

Flebis, in solo levis angiportu,

Thracio bacchante magis sub inter-

lunia vento:

Cum tibi flagrans amor, et libido,

Quae solet matres furiare equorum,

Saeviet circa jecur ulcerosum;

Non sine questu,

Laeta quod pubes hedera virenti

Gaudeat, pulla magis atque myrto;

Aridas frondes hyemis sodali

Dedicet Hebro.

DE AELIO LAMIA. ODE XXVI.

MUSIS amicus, tristitiam et metus

Tradam protervis in mare Creticum

Portare ventis; quis sub Arcto

Rex gelidae metuatur orae,

Quid

CARMINUM LIB. I.

19

Quid Tiridatem terreat, unice
Securus. ó quae fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiac coronam,
Pimplei dulcis. nil sine te mei
Possunt honores. hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque, tuasque decet sorores.

5

10

AD SODALES. XXVII.

NATIS in usum laetitiae scyphis
Pugnare Thracum est. tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat! impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete pressio.
Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiae
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede. quae te cumque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus, ingenuoque semper
Amore peccas. quicquid habes, age,
Depone tutis auribus. ah miser,
Quanta laboras in Charybdi!
Digne puer meliore flamma.
Quae saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix inligatum te triformi
Pegasus expedit Chimaerae.

5

10

15

20

AD ARCHYTAM. ODE XXVIII.

TE maris et terrae, numeroque carentis arcae
Menforem cohibent, Archyta,

C 2

Pulve-

Pulveris exigui prope litus parva Matinum
 Munera; nec quidquam tibi prodest
 Aërias tentasse domos, animoque rotundum
 Percurrisse polum, morituro. 5
 Occidit et Pelopis genitor conviva Deorum,
 Tithonusque remotus in auras,
 Et Jovis arcanis Minos admissus; habentque
 Tartara Panthoïden, iterum Orco 10
 Demissum; quamvis clypeo Trojana refixo
 Tempora testatus, nihil ultra
 Nervos atque cutem morti concesserat atrae;
 Judice te, non fordidus auctor
 Naturae verique. Sed omnes una manet nox, 15
 Et calcanda semel via lethi.
 Dant alios Furiae torvo spectacula Marti,
 Exitio est avidum mare nautis.
 Misti senum ac juvenum densentur funera. nullum.
 Saeva caput Proserpina fugit. 20
 Me quoque devexi rapidus comes Orionis
 Illyricis Notus obruit undis.
 At tu, nauta, vagae ne parce malignus arenae
 Ossibus et capiti inhumato
 Particulam dare. sic, quodcumque minabitur Euris 25
 Flustibus Hesperiiis, Venusinae
 Plectantur silvae, te sospite: multaque merces,
 Unde potest, tibi defluat aequo
 Ab Jove Neptunoque sacri custode Tarenti.
 Negligis immeritis nocituram 30
 Postmodo te natis fraudem committere? fors et
 Debita jura, vicesque superbae
 Te maneat ipsum. precibus non linquar inultis,
 Teque piacula nulla resolvent.
 Quanquam festinas, non est mora longa, licebit, 35
 Injuncto ter pulvere, curras.

AD ICCIUM. ODE XXIX.

ICCI, beatis nunc Arabum invides
 Gazis, et acrem militiam paras

Non

CARMINUM LIB. I. 27

Non ante devictis Sabacae
 Regibus; horribiliq; Medo
 Nectis catenas. quae tibi virginum,
 Sponso necato, barbara ferviet?
 Puer quis ex aula capillis
 Ad cyathum statuatur unctis;
 Doctus sagittas tendere Sericas
 Arcu paterno? quis neget arduis
 Pronos relabi posse rivos
 Montibus, et Tiberim reverti:
 Cum tu coëmtos undique nobiles
 Libros Panaeti, Socraticam et domum
 Mutare loricis Iberis,
 Pollicitus meliora, tendis?

AD VENEREM. ODE XXX.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
 Sperne dilectam Cypron, et vocantis
 Thure te multo Glycerae decoram
 Transfer in aedem.
 Fervidus tecum puer, et solutis
 Gratiae zonis, properentque Nymphae,
 Et parum comis sine te Juventas,
 Mercuriusque.

AD APOLLINEM. ODE XXXI.

QUID dedicatum poscit Apollinem
 Vates? quid orat, de patera novum
 Fundens liquorem? non opimas
 Sardiniae segetes feracis;
 Non aestuosae grata Calabriae
 Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
 Non rura, quae Liris quiescit
 Mordet aqua, taciturnus amnis.
 Premant Calenam falce, quibus dedit
 Fortuna, vitem: dives et aureis
 Mercator exsiccet culullis
 Vina Syra reparata merce,

22 I. Q. HORATII

Dis carus ipſis; quippe ter et quater
Anno revifens aequor Atlanticum

Impune. me pascant olivæ,
Me cichorea, leveſque malvæ.

Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones; ac, precor, integra
Cum mente, nec turpem ſenectam

Degere, nec citharâ carentem.

AD LYRAM. ODE XXXII.

POSCIMUS, ſi quid vacui ſub umbra
Luſimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat, et plures; age, dic Latinum,
Barbite, carmen,

Lesbio primum modulate civi:

Qui ſerox bello, tamen inter arma,
Sive jaſtatam religarat udo

Littore navim;

Liberum et Muſas, Veneremque, et illi

Semper hærentem puerum canebat,

Et Lycum nigris oculis nigroque

Crine decorum.

O decus Phœbi, et dapibus ſupremi

Grata Teſtudo Jovis, ô laborum

Dulce lenimen, mihi cumque ſalve

Rite vocanti.

AD ALBIUM TIBULLUM. ODE XXXIII.

ALBI, ne doleas, plus nimio memor
Immitis Glycercæ, neu miſerabiles

Decantes elegos, cur tibi junior

Laefa præniteat fide.

Inſignem tenui fronte Lycoridæ

Cyri torret amor: Cyrus in aſperam

Declinat Pholoën: ſed prius Appulis

Jungentur Capreæ lupis,

Quam turpi Pholoë peccet adultero.

Sic

CARMINUM. LIB. I. 23

Sic visum Veneri, cui placet impares 10
Formas atque animos sub juga aenea

Saevo mittere cum joco.

Ipsam me melior cum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale

Libertina, fretis acrior Adriæ 15
Curvantis Calabros sinus.

IN EPICUREOS. ODE XXXIV.

PARCUS Deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiae

Consultus erro; nunc retrorsum

Vela dare, atque iterare cursus

Cogor relictos. namque Diespiter; 5

Igni corusco nubila dividens

Plerumque, per purum tonantes

Egit equos volucremque currum,

Quo bruta tellus, et vaga flumina,

Quo Styx, et invisi horrida Taenari 10

Sedes, Atlanteusque finis

Concutitur. valet ima summis

Mutare, et insignem attenuat Deus,

Obscura promens. hinc apicem rapax

Fortuna cum stridore acuto 15

Sustulit, hic posuisse gaudet.

AD FORTUNAM. ODE XXXV.

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præfens vel imo tollere de gradu

Mortale corpus, vel superbos

Vertere funeribus triumphos:

Te pauper ambit sollicita prece 5

Ruris colonus: te dominam æquoris,

Quicumque Bithyna laceffit

Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythæ,

Urbesque, gentesque, et Latium ferox, 10

Regumque

Regumque matres barbarorum, et
 Purpurei metuunt tyranni:
 Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam; neu populus frequens
 Ad arma cessantes, ad arma
 Concitet, imperiumque frangat.
 Te semper anteit saeva Neceffitas,
 Clavos trabales et cuneos manu
 Gestans aëna: nec severus
 Uncus abest, liquidumque plumbum.
 Te Spes, et albo rara Fides colit
 Velata panno; nec comitem abnegat;
 Utcumque mutata potentes
 Veste domos inimica linquis.
 At vulgus infidum, et meretrix retro
 Perjura cedit: diffugiunt cadis
 Cum faece siccatis amici,
 Ferre jugum pariter dolosi.
 Servas iturum Caesarem in ultimos
 Orbis Britannos, et juvenum recens
 Examen, Eois timendum
 Partibus, Oceanoque rubro.
 Eheu, cicatricum et sceleris pudet,
 Fratrumque. quid nos dura refugimus
 Aetas? quid intactum nefasti
 Liquimus? unde manum juvenus
 Metu Deorum continuit? quibus
 Pepercit aris? o utinam nova
 Incude defingas retusum in
 Massagetis Arabasque ferrum.

IN NUMIDAE REDITUM. ODE XXXVI.

ET thure et fidibus juvat
 Placare, et vituli sanguine debito
 Custodes Numidae Deos:
 Qui nunc Hesperia sospes ab ultima,
 Caris multa sodalibus,
 Nulli plura tamen dividit oscula,
 Quam

CARMINUM LIB. I. 25

Quam dulci Lamiae, memor
 Aetæ non alio rege puertiae,
 Mutataeque simul togae.
 Cressa ne careat pulchra dies nota: 10
 Neu promptae modus amphorae,
 Neu morem in Salium sit requies pedum:
 Neu multi Damalis meri
 Bassum Threïcia vincat amyftide:
 Neu defint epulis rosae, 15
 Neu vivax apium, neu breve lilium.
 Omnes in Damalin putres
 Deponent oculos; nec Damalis novo
 Divelletur adultero,
 Lascivis hederis ambitiosior. 20

AD SODALES. ODE XXXVII.

NUNC est bibendum, nunc pede libero
 Pulsanda tellus: nunc Saliaribus
 Ornare pulvinar Deorum
 Tempus erat dapibus, sodales.
 Antehac nefas depromere Caecubum 5
 Cellis avitis; dum Capitolio
 Regina dementes ruinas,
 Funus et imperio parabat,
 Contaminato cum grege turpium
 Morbo virorum: quidlibet impotens 10
 Sperare, fortunaque dulci
 Ebria. sed minuit furorem
 Vix una sospes navis ab ignibus:
 Mentemque lymphatam Mareotico
 Redegit in veros timores 15
 Caesar, ab Italia volantem
 Remis adurguens; (accipiter velut
 Molles columbas, aut leporem citus
 Venator in campis nivalis
 Aemoniae) daret ut catenis 20
 Fatale monstrum: quae generosius
 Perire quaerens, nec muliebriter

D

Expavit

Expavit ensem, nec latentes
 Classe cita reparavit oras.
 Ausa et jacentem visere regiam
 Vultu sereno fortis, et asperas
 Tractare serpentes, ut atrum
 Corpore combiberet venenum,
 Deliberata morte ferocior:
 Saevis Liburnis scilicet invidens
 Privata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.

25

39

AD PUERUM. ODE XXXVIII.

PERSICOS odi, puer, adparatus:
 Displicent nexae Philyra coronae:
 Mitte sectari, rosa quo locorum
 Sera moretur.
 Simplici myrto nihil adlabores
 Sedulus curo. neque te ministrum
 Dedecet myrtus, neque me sub arcta
 Vite bibentem.

5

CARM.

C A R M I N U M

LIBER SECUNDUS.

AD ASINIUM POLLIONEM. ODE I.

MOTUM ex Metello consule civicum,
 Bellique causas, et vitia, et modos,
 Ludumque Fortunae, gravesque
 Principum amicitias, et arma
 Nondum expiatis uncta cruoribus, 5
 Periculosae plenum opus aleae
 Tractas, et incedis per ignes
 Subpositos cineri dolofo.
 Paulum severae Musa tragoediae
 Desit theatri: mox, ubi publicas 10
 Res ordinari, grande munus
 Cecropio repetes cothurno,
 Insigne moestis praesidium reis,
 Et consulenti Pollio curiae:
 Cui laurus aeternos honores 15
 Dalmatico peperit triumpho.
 Jam nunc minaci murmure cornuum
 Perstringis aures: jam litui strepunt:
 Jam fulgor armorum fugaces
 Terret equos, equitumque vultus, 20
 Videre magnos jam videor duces
 Non indecoro pulvere sordidos,
 Et cuncta terrarum subacta,
 Praeter atrocem animum Catonis.
 Juno, et Deorum quisquis amicio 25
 Afris, inulta cesserat impotens
 Tellure, victorum nepotes
 Rettulit inferias Jugurthae.

Quis non Latino sanguine pinguior

Campus sepulcris impia proelia

30

Testatur, auditumque Medis

Hesperiae sonitum ruinae?

Qui gurgēs, aut quae flumina lugubris

Ignara belli? quod mare Dauniae

Non decoloravere caedes?

35

Quae caret ora cruore nostro?

Sed ne relistis, Musa procax, jocis,

Ceae retractes munera naeniae:

Mecum Dionaeo sub antro

Quaere modos leviori plectro.

40

AD CRISPUM SALLUSTIUM. ODE II.

NULLUS argento color est avaris

Abdito terris, inimice laminae

Crispe Sallusti, nisi temperato

Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo,

5

Notus in fratres animi paterni:

Illum aget penna metuente solvi

Fama superstes.

Latius regnes avidum domando

Spiritum, quam si Libyam remotis

10

Gadibus jungas, et uterque Poenus

Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,

Nec sitim pellit, nisi causa morbi

Fugerit venis, et aquosus albo

15

Corpore languor.

Redditum Cyri folio Phraaten,

Diffidens plebi, numero beatorum

Eximit Virtus; populumque falsis

Dedocet uti

20

Vocibus; regnum, et diadema tutum

Deferens uni, propriamque laurum,

Quisquis ingentes oculo irretorto

Spēstat acervos.

AD

CARMINUM LIB II. 29

AD DELLIIUM. ODE III.

A EQUAM memento rebus in arduis
 Servare mentem; non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam
 Laetitia; moriture Delli,
 Seu moestus omni tempore vixeris, 5
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum bearis
 Interiore nota Falerni;
 Qua pinus ingens, albaque populus
 Umbram hospitalem consociare amant 10
 Ramis, et obliquo laborat
 Lympha fugax trepidare rivo.
 Huc vina, et unguenta, et nimium breves
 Flores amoenae ferre jube rosae;
 Dum res, et actas, et sororum 15
 Fila trium patiuntur atra.
 Cedas cœmptis saltibus, et domo,
 Villaque, flavus quam Tiberis lavit,
 Cedas; et exstructis in altum
 Divitiis potietur heres. 20
 Divestne, prisco natus ab Inacho,
 Nil interest, an pauper, et infima
 De gente sub dio moreris,
 Victima nil miserantis Orci.
 Omnes eodem cogimur: omnium 25
 Versatur urna, serius, ocius
 Sors exitura, et nos in aeternum
 Exilium impositura cymbae.

AD XANTHIAM PHOCEUM. ODE IV.

NE sit ancillae tibi amor pudori,
 Xanthia Phoeu: prius insolentem
 Serva Briseïs niveo colore
 Movit Achillem.
 Movit Ajacem Telamone natum 5
 Forma

Forma captivæ dominum Tecmessæ:

Arsit Atrides medio in triumpho

Virgine rapta;

Barbaræ postquam cecidere turmæ

Thessalo victore, et ademptus Hector

Tradidit fessis leviora tolli

Pergama Graiis.

Nescias an te generum beati

Phyllidis flavæ decorent parentes:

Regium certe genus, et penates

Moeret iniquos.

Crede non illam tibi de scelestâ

Plebe dilectam; neque sic fidelem,

Sic lucro averfam potuisse nasci

Matre pudenda.

Brachia, et vultum, teretesque furas

Integer laudo: fuge suspicari,

Cujus octavum trepidavit aetas

Claudere lustrum.

OPE V.

NONDUM subacta ferre jugum valet
Cervice, nondum munia comparis

Aequare, nec tauri ruentis

In Venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuæ

Campos juvencae, nunc fluviis gravem

Solantis aestum, nunc in udo

Ludere cum vitulis salicto

Praeestientis. tolle cupidinem

Immitis uvæ: jam tibi lividos

Distinguet Autumnus racemos

Purpureo varius colore.

Jam te sequetur; currit enim ferox

Actas; et illi, quos tibi demserit,

Adponet annos. jam proterva

Fronte petet Lalage maritum;

Dilecta, quantum non Pholoë fugax,

Non

CARMINUM LIB. II.

31

Non Chloris: albo sic humero nitens,
 Ut pura nocturno renidet
 Luna mari, Cnidiufve Gyges;
 Quem si puellarum infereres choro,
 Mire sagaces falleret hospites
 Discrimen obscurum, solutis
 Crinibus, ambiguoque vultu.

20

AD SEPTIMIUM. ODE VI.

SEPTIMI Gades aditure mecum, et
 Cantabrum indoctum juga ferre nostra, et
 Barbaras Syrtes, ubi Maura semper

Aestuat unda:

Tibur Argeo positum colono
 Sit meae sedes utinam senectae;
 Sit modus lasso maris, et viarum,
 Militiaeque.

5

Unde si Parcae prohibent iniquae;
 Dulce pellitis ovibus Galefi
 Flumen, et regnata petam Laconi
 Rura Phalanto.

10

Ille terrarum mihi praeter omnes
 Angulus ridet; ubi non Hymetto
 Mella decedunt, viridique certat
 Bacca Venafro:

15

Ver ubi longum, tepidasque praebet
 Jupiter brumas, et amicus Aulon
 Fertili Baccho minimum Falernis
 Invidet uvis.

20

Ille te mecum locus, et beatae
 Postulant arces: ibi tu calentem
 Debita sparges lacrima favillam
 Vatis amici.

AD

AD POMPEIUM VARUM. ODE VII.

O Saepe mecum tempus in ultimum
 Deducte, Bruto militiae duce,
 Quis te redonavit Quiritem
 Dls patriis, Italoque coelo,
 Pompei, meorum prime sodalium? 5
 Cum quo morantem saepe diem mere
 Fregi, coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos.
 Tecum Philippos et celerem fugam
 Sensi, relicta non bene parmula; 10
 Cum fracta virtus, et minaces
 Turpe solum tetigere mento.
 Sed me per hostes Mercurius celer
 Denso paventem sustulit aëre:
 Te rursus in bellum resorbens 15
 Unda fretis tulit aestuosus.
 Ergo obligatam redde Jovi dapem;
 Longaque fessum militia latus
 Depone sub lauru mea; nec
 Parce cadis tibi destinatis. 20
 Oblivioso levia Massico
 Ciboria exple: funde capacibus
 Unguenta de conchis. quis udo
 Deproperare apio coronas,
 Curatve myrto? quem Venus arbitrum 25
 Dicet bibendi? non ego sanius
 Bacchabor Edonis: recepto
 Dulce mihi furere est amico.

IN BARINEN. ODE VIII.

ULLA si juris tibi pejerati
 Poena, Barine, nocuisset unquam;
 Dente si nigro fieres, vel uno
 Turpior ungui;
 Crederem: sed tu simul obligasti 5
 Perfidum votis caput, enitescis
 Pulchrior

CARMINUM LIB. II.

33

Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.

Expedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum coelo, gelidaque Divos
Morte carentes. 10

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices Nymphae, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta. 15

Adde quod pubes tibi crescit omnis:
Servitus crescit nova: nec priores
Impiae testum dominae relinquunt
Saepe minati. 20

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseraeque nuper
Virgines nuptae, tua ne retardet
Aura maritos.

AD VALGIUM. ODE IX.

NON semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros; aut mare Caspium
Vexant inaequales procellae
Usque; nec Armeniis in oris,
Amice Valgi, stat glacies iners 5
Menses per omnes; aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur omni.

Tu semper urgues flebilibus modis
Mythen ademptum: nec tibi Vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem. 10

At non ter aevo functus amabilem
Ploravit omnes Antiochum senex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiae sorores
Flevit semper. desine mollium
Tandem querelarum; et potius nova 15

E

Cantemus

Cantemus Augusti tropaea
 Caesaris; et rigidum Niphaten,
 Medumque flumen gentibus additum
 Victis, minores volvere vortices;
 Intraque praescriptum Gelonos
 Exiguus equitare campis.

20

AD LICINIUM. ODE X.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
 Semper urguendo; neque, dum procellas
 Cautus horrescis, nimium premendo
 Litus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
 Diligit, tutus caret obsoleti
 Sordibus testi, caret invidenda
 Sobrius aula.

5

Saepius ventis agitur ingens
 Pinus; et celsae graviore casu
 Decidunt turres; feriuntque summos
 Fulgura montes.

10

Sperat infestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene praeparatum
 Pectus. informes hyemes reducit
 Jupiter; idem

15

Submovet. non, si male nunc, et olim
 Sic erit. quondam citharae tacentem
 Suscitatur musam, neque semper arcum
 Tendit Apollo.

20

Rebus angustis animosus atque
 Fortis adpare. sapienter idem
 Contrahes vento nimium secundo
 Turgida vela,

AD QUINCTIUM HIRPINUM. ODE XI.

QUO bellicosus Cantaber, et Scythes,
 Hirpine Quincti, cogitet Hadria
 Divisus objecto, remittas
 Quaerere: nec trepides in usum

Poscen-

CARMINUM LIB. I.

35

Poscentis aevi pauca. fugit retro

5

Levis iuventas et decor, arida

Pellente lascivos amores

Canitie, facilemque somnum.

Non semper idem floribus est honos

Vernis: neque uno Luna rubens nitet

10

Vultu. quid aeternis minorem

Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano, vel hac

Pinu jacentes sic temere, et rosa

Canos odorati capillos,

15

Dum licet, Assyriaque nardo

Potamus uncti? dissipat Evius

Curas edaces. quis puer ocius

Restinguet ardentis Falerni

Pocula praetereunte lympa?

20

Quis devium scortum eliciet domo

Lyden? eburna, dic age, cum lyra

Maturet, incomtam Lacaenae

More comam religata nodo.

AD MAECENATEM. ODE XII.

NOLIS longa ferae bella Numantiae,

Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare

Poeni purpureum sanguine, mollibus

Aptari citharae modis;

Nec saevos Lapithas, et nimium mero

5

Hylaeum; domitosque Herculeae manu

Telluris juvenes, unde periculum

Fulgens contremuit domus

Saturni veteris: tuque pedestribus

Dices historiis proelia Caesaris,

10

Maecenas, melius, ductaque per vias

Regum colla minacium.

Me dulces dominae Musa Licymniae

Cantus, me voluit dicere lucidum

Fulgentes oculos, et bene mutuis

15

Fidum pectus amoribus:

E 2

Quam

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianae celebris die.

20

Num tu, quae tenuit dives Achaemenes,
Aut pinguis Phrygiae Mygdonias opes
Permutare velis crine Licymniae,
Plenas aut Arabum domos?

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem; aut facili saevitia negat,
Quae poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupat.

25

IN ARBORIS CASUM. ODE XIII.

ILLE et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi.

5

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparxisse nocturno cruore

Hospitis: ille venena Colcha,
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te triste lignum, te caducum

10

In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosporum
Poenus perhorrescit; neque ultra

15

Caeca timet aliunde fata;
Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus, et Italum
Robur: sed improvisa lethi

Vis rapuit, rapietque gentes.
Quam pene furvae regna Proserpinae,
Et judicantem vidimus Aeacum,
Sedesque discretas piorum, et
Aeoliis fidibus querentem

20

Sappho

CARMINUM LIB. II.

Sappho puellis de popularibus ;	37
Et te sonantem plenius aureo,	25
Alcaee, plectro dura navis,	
Dura fugae mala, dura belli.	
Utrumque sacro digna silentio	
Mirantur umbrae dicere: sed magis	30
Pugnas et exactos tyrannos	
Densum humeris bibit aure vulgus.	
Quid mirum? ubi illis carminibus stupens	
Demittit atras bellua centiceps	
Aures, et intorti capillis	35
Eumenidum recreantur angues?	
Quin et Prometheus, et Pelopis parens	
Dulci laborem decipitur sono:	
Nec curat Orion leones,	
Aut timidos agitare lyncas.	40

AD POSTUMUM. ODE XIV.

E HEU fugacés, Postume, Postume,	
Labuntur anni: nec pietas moram	
Rugis et instanti senectae	
Adferet, indomitaeque morti.	
Non si trecenis, quotquot eunt dies,	5
Amice, places inlacrimabilem	
Plutona tauris; qui ter amplum	
Geryonen Tityonque tristi	
Compescit unda, scilicet omnibus,	
Quicumque terrae munere vescimur,	10
Enaviganda, sive reges,	
Sive inopes erimus coloni.	
Frustra cruento Marte carebimus,	
Fractisque rauci fluctibus Adriae:	
Frustra per Autumnos nocentem	15
Corporibus metuemus Austrum.	
Vifendus ater flumine languido	
Cocytus errans, et Danaï genus	
Infame, damnatusque longi	
Sisyphus Acolides laboris.	20

Linquenda

Linquenda tellus, et domus, et placens
 Uxor: neque harum, quas colis, arborum
 Te, praeter invisas cupressos,
 Ulla brevem dominum sequetur.
 Absumet heres Caecuba dignior
 Servata centum clavibus, et mero
 Tinguet pavementum superbum,
 Pontificum potiore coenis.

25

ODE XV.

JAM pauca aratro jugera regiae
 Moles relinquent: undique latius
 Extenta visentur Lucrino
 Stagna lacu; platanusque coelebs
 Evincet ulmos. tum violaria, et
 Myrtus, et omnis copia narium,
 Spargent olivetis odorem,
 Fertilibus domino priori.
 Tum spissa ramis laurea fervidos
 Excludet ictus. non ita Romuli
 Praescriptum, et intonsi Catonis
 Auspiciis, veterumque norma.
 Privatus illis census erat brevis,
 Commune magnum: nulla decempedis
 Metata privatis opacam
 Porticus excipiebat Arcton:
 Nec fortuitum spernere cespitem
 Leges sinebant, oppida publico
 Sumtu jubentes, et Deorum
 Templa novo decorare saxo.

5

10

15

20

AD GROSPPHUM. ODE XVI.

OTIUM divos rogat in patenti
 Prensus Aegaeo, simul atra nubes
 Condidit Lunam, neque certa fulgent
 Sidera nautis:
 Otium bello furiosa Thrace,

5

Otium

CARMINUM LIB. II.

39

Otium Medi pharetra decori,
Grosphæ, non gemmis, neque purpura ve-
nale, neque auro.

Non enim gazeæ, neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis, et Curas laqueata circum
Tecta volantes.

10

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum;
Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.

15

Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit?

20

Scandit aeratas vitiosa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior Euro.

Laetus in præsehs animus, quod ultra est
Oderit curare, et amara lento
Temperet risu. nihil est ab omni
Parte beatum.

25

Abstulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

30

Te greges centum, Siculaeque circum
Mugiant vaccae; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctæ

35

Vestiunt lanae: mihi parva rura, et
Spiritus Graiae tenuem Camenæ
Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

40

A D

AD MAECENATEM AEGROTUM. ODE XVII.

CUR me querelis exanimas tuis?
 Nec Dis amicum est, nec mihi, te prius
 Obire, Maecenas, mearum
 Grande decus columenque rerum.
 Ah! te meae si partem animae rapit 5
 Maturior vis, quid moror altera,
 Nec carus aequae, nec superstes
 Integer? ille dies utramque
 Ducet ruinam: non ego perfidum
 Dixi sacramentum: ibimus, ibimus, 10
 Utcunque praecedes, supremum
 Carpere iter comites parati.
 Me nec Chimaerae spiritus igneae,
 Nec, si refurgat, centimanus Gyges,
 Divellet unquam: sic potenti 15
 Justitiae, placitumque Parcis.
 Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horae, seu Tyrannus
 Hesperiae Capricornus undae: 20
 Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum. te Jovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque fati
 Tardavit alas; cum populus frequens 25
 Laetum theatri ter crepuit sonum:
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum
 Dextra levasset, Mercurialium
 Custos virorum. reddere victimas 30
 Aedemque votivam memento:
 Nos humilem feriemus agnam.

O D E

ODE XVIII.

NON ebur, neque aureum
 Mea renidet in domo lacunar :
 Non trabes Hymettiae
 Premunt columnas ultima recifas
 5 Africa : neque Attali
 Ignotus heres regiam occupavi :
 Nec Laconicas mihi
 Trahunt honestae purpuras clientae.
 At fides, et ingeni
 10 Benigna vena est ; pauperemque dives
 Me petit. nihil supra
 Deos lacessō, nec potentem amicum
 Largiora flagito,
 Satis beatus unicus Sabinis.
 15 Truditur dies die,
 Novaeque pergunt interire Lunae :
 Tu secanda marmora
 Locas sub ipsum funus ; et sepulcri
 Immemor, struis domos ;
 20 Marisque Baiis obstrepentis urgues
 Submovere litora,
 Parum locuples continente ripa.
 Quid, quod usque proximos
 Revellis agri terminos, et ultra
 25 Limites clientium
 Salis avarus ? pellitur paternos
 In sinu ferens Deos
 Et uxor, et vir, sordidosque natos,
 Nulla certior tamen
 30 Rapacis Orci sede destinata
 Aula divitem manet
 Herum. quid ultra tendis ? aequa tellus
 Pauperi recluditur,
 Regumque pueris : nec satelles Orci
 35 Callidum Promethea
 Revexit, auro captus. hic superbum
 F Tanta-

Tantalum atque Tantalī
 Genus coërcet: hic levare functum
 Pauperem laboribus,
 Vocatus atque non vocatus audit.

40

IN BACCHUM. ODE XIX.

BACCHUM in remotis carmina rupibus
 Vidi docentem (crédite, posteri)
 Nymphasque discentes, et aures
 Capripedum Satyrorum acutas.
 Euoe! recenti mens trepidat metu, 5
 Plenoque Bacchi pectore turbidum
 Laetatur. euoe! parce, Liber,
 Parce, gravi metuende thyrsō.
 Fas pervicaces est mihi Thyiadas,
 Vinique fontem, lactis et uberes 10
 Cantare rivos, atque truncis
 Lapsa cavis iterare mella:
 Fas et beatæ conjugis additum
 Stellis honorem, testaque Penthei
 Disiecta non leni ruina, 15
 Thracis et exitium Lycurgi.
 Tu flectis amnes, tu mare barbarum:
 Tu separatis uvidus in jugis
 Nodo coërces viperino
 Bistonidum sine fraude crines. 20
 Tu, cum parentis regna per arduum
 Cohors Gigantum scanderet impia,
 Rhætum retorsisti leonis
 Unguibus, horribilique mala:
 Quamquam choreis aptior & jocis 25
 Ludoque dictus, non sat idoneus
 Pugnæ ferebaris; sed idem
 Pacis eras mediusque belli.
 Te vidit infons Cerberus aureo
 Cornu decorum, leniter atterens 30
 Caudam; & recedentis trilingui
 Ore pedes tetigitque crura.

AD

AD MAECENATEM. ODE XX.

NON usitata, nec tenui ferar
 Penna, biformis per liquidum aethera
 Vates; neque in terris morabor
 Longius; invidiaque major
 Urbes relinquam. non ego pauperum 5
 Sanguis parentum, non ego, quem vocas
 Dilecte, Maecenas, obibo,
 Nec Stygiâ cohibebor unda.
 Jam jam residunt cruribus asperae
 Pelles; et album mutor in alitem 10
 Superne: nascunturque leves
 Per digitos humerosque plumae.
 Jam Daedaleo ocior Icaro,
 Visam gementis litora Bospori,
 Syrtesque Getulas, canorus 15
 Ales, Hyperboreosque campos.
 Me Colchus, et, qui dissimulat metum
 Marsae cohortis, Dacus, et ultimi
 Noscent Geloni: me peritus
 Discet Iber, Rhodanique potor. 20
 Absint inani funere naeniae,
 Luctusque turpes, et querimoniae:
 Compesce clamorem, ac sepulcri
 Mitte supervacuos honores.

CARMI-

C A R M I N U M

LIBER TERTIUS.

AD ASINIUM POLLIONEM. ODE I.

ODI profanum vulgus, et arceo.
 Favete linguis: carmina non prius
 Audita Musarum sacerdos
 Virginibus puerisque canto.
 Regum timendorum in proprios greges, 5
 Reges in ipsos imperium est Jovis,
 Clari giganteo triumpho,
 Cuncta supercilio moventis.
 Est ut viro vir latius ordinet
 Arbusa fulcis; hic generosior 10
 Descendat in campum petitor;
 Moribus hic meliorque fama
 Contendat; illi turba clientium
 Sit major: aequa lege Necessitas
 Sortitur insignes et imos; 15
 Omne capax movet urna nomen.
 Districtus ensis cui super impia
 Cervice pendet, non Siculae dapes
 Dulcem elaborabunt saporem;
 Non avium citharaeque cantus 20
 Somnum reducent. Somnus agrestium
 Lenis virorum non humiles domos
 Fastidit umbrosamque ripam,
 Non Zephyris agitata Tempe.
 Desiderantem quod fatis est, neque 25
 Tumultuosum sollicitat mare,
 Nec saevus Arcturi cadentis
 Impetus, aut orientis Hoedi:

Non

CARMINUM LIB. III. 45

Non verberatae grandine vineae,
Fundusque mendax; arbore nunc aquas 30
Culpante; nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.
Contracta pisces aequora sentiunt,
Jactis in altum molibus: huc frequens 35
Caementa demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terrae
Fastidiosus: sed Timor et Minae
Scandunt eodem quo dominus: neque
Decedit aerata triremi, et
Post equitem sedet atra Cura. 40
Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum fidere clarior
Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achaemeniumque costum;
Cur invidendis postibus, et novo 45
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

AD AMICOS. ODE II.

ANGUSTAM, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta;
Vitamque sub dio et trepidis agat 5
In rebus: illum ex moenibus hosticis
Matrona bellantis Tyranni
Prospiciens, et adulta virgo
Suspiret: Eheu, ne rudis agminum
Sponsus laceſſat regius asperum 10
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira caedes.
Dulce et decorum est pro patria mori.
Mors et fugacem persequitur virum;
Nec parcit imbellis juventae 15
Poplitibus, timidove tergo.

Virtus

Virtus, repulsae nescia fordidae,
 Intaminatis fulget honoribus;
 Nec fumit aut ponit secures
 Arbitrio popularis aurae. 20
 Virtus, recludens immeritis mori
 Coelum, negata tentat iter via;
 Coetusque vulgares, et udam
 Spernit humum fugiente penna.
 Est et fideli tuta silentio 25
 Merces: vetabo, qui Cereris sacrum
 Vulgarit arcanæ, sub isdem
 Sit trabibus, fragilemve mecum
 Solvat phaselum. saepe Diespiter
 Neglectus incesto addidit integrum: 20
 Raro antecedentem scelestum
 Deferuit pede Poena claudo.

ODE III.

JUSTUM, et tenacem propositi virum
 Non civium ardor prava jubentium,
 Non vultus instantis Tyranni
 Mente quatit solida, neque Auster
 Dux inquieti turbidus Adriae, 5
 Nec fulminantis magna manus Jovis:
 Si fractus inlabatur orbis,
 Impavidum serient ruinae.
 Hac arte Pollux, et vagus Hercules
 Enifus, arces attigit igneas: 10
 Quos inter Augustus recumbens
 Purpureo bibit ore nectar.
 Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
 Vexere tigres, indocili jugum
 Collo trahentes: hac Quirinus 15
 Martis equis Acheronta fugit;
 Gratum elocuta consiliantibus
 Junone Divis: Ilion, Ilion
 Fatalis incestusque iudex,
 Et mulier peregrina vertit 20
 In pulverem, ex quo destituit Deos

Merce-

Mercede pacta Laomedon, mihi
 Castaeque damnatum Minervae,
 Cum populo et duce fraudulentō.
 Jam nec Lacaenae splendet adulterae 25
 Famofus hofpes; nec Priami domus
 Perjura pugnaces Achivos
 Hecforeis opibus refringit:
 Nostrisque duftum feditionibus
 Bellum refedit. protinus et graves 30
 Iras, et invifum nepotem,
 Troïca quem peperit facerdos,
 Marti redonabo. illum ego lucidas
 Inire fedes, ducere neftaris
 Succos, et adfcribi quietis 35
 Ordinibus patiar Deorum.
 Dum longus inter faeviat Ilion
 Romamque pontus; qualibet exules
 In parte regnanto beati:
 Dum Priami Paridisque bufto 40
 Infultet armentum, et catulos ferae
 Celent inultae; flet Capitolium
 Fulgens, triumphatisque poffit
 Roma ferox dare jura Medis.
 Horrenda late nomen in ultimas 45
 Extendat oras, qua medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,
 Qua tumidus rigat arva Nilus:
 Aurum inrepertum, et fic melius fitum
 Cum terra celat, fpernere fortior, 50
 Quam cogere humanos in ufus
 Omne facrum rapiente dextra.
 Quicunque mundo terminus obftitit,
 Hunc tangat armis; vifere gesticns
 Qua parte debacchentur ignes, 55
 Qua nebulae pluviique rores.
 Sed bellicofis fata Quiritibus
 Hac lege dico; ne nimium pii,
 Rebusque fidentes, avitae
 Tefta velint reparare Trojae. 60
 Trojae

Trojae renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur,
Ducente viatrices catervas

Conjuge me Jovis, et sorore.

Ter si resurgat murus aëneus,

Auctore Phoebō; ter pereat meis

Excisus Argivis; ter uxor

Capta virum puerosque ploret.

Non haec jocosae conveniunt lyrae.

Quo Musa tendis? desine pervicax

Referre sermones Deorum, et

Magna modis tenuare parvis.

AD CALLIOPEN. ODE IV.

DESCENDE coelo, et dic age tibia
Regina longum Calliope melos;

Seu voce nunc mavis acuta,

Seu fidibus citharave Phoebi.

Auditis? an me ludit amabilis

Infania? audire, et videor pios

Errare per lucos, amoenae

Quos et aquae subeunt, et aurae.

Me fabulosae Vulture in Appulo,

Altricis extra limen Apuliae,

Ludo fatigatumque somno,

Fronde nova puerum palumbes

Texere; mirum quod foret omnibus,

Quicumque celsae nidum Acherontiae,

Saltusque Bantinos, et arvum

Pingue tenent humilis Ferenti;

Ut tuto ab atris corpore viperis

Dormirem et uris; ut premerer sacra

Lauroque, conlataque myrto,

Non sine Dis animosus infans.

Vester, Camenae, vester in arduos

Tollor Sabinos: seu mihi frigidum

Praeneste, seu Tibur supinum,

Seu liquidae placuere Baiae:

Vestris

Vestris amicum fontibus et choris, 25
Non me Philippis versa acies retro,

Devota non extinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.

Utcunque mecum vos eritis; libens
Infanientem navita Bosporum 30

Tentabo, et arentes arenas
Litoris Assyrii viator.

Visam Britannos hospitibus feros,
Et laetum equino sanguine Concanum:

Visam pharetratos Gelonos, 35
Et Scythicum inviolatus amnem.

Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,

Finire quaerentem labores,
Pierio recreatis antro. 40

Vos lene consilium et datis, et dato
Gaudetis almae. scimus ut impios

Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat 45
Ventosum, et urbes, regnaque tristia,

Divosque, mortalesque turbas
Imperio regit unus aequo.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens juvenus horrida brachiis, 50

Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyryon statu,

Quid Rhoetus, evulsisque truncis 55
Enceladus jaculator audax,

Contra sonantem Palladis aegida
Possent ruentes? hinc avidus stetit

Vulcanus; hinc matrona Juno, et
Nunquam humeris positurus arcum, 60

Qui rore puro Castaliae lavit
Crines solutos, qui Lyciae tenet

G Dumeta,

Dumeta, natalemque silvam,
 Delius et Patareus Apollo.
 Vis consili expers mole ruit sua: 65
 Vim temperatam Di quoque provehunt
 In majus: idem odete vires
 Omne nefas animo moventes.
 Testis mearum centimanus Gyges
 Sententiarum, notus et integrae 70
 Tentator Orion Dianae,
 Virginea domitus sagitta.
 Insecta monstris Terra dolet suis;
 Moeretque partus fulmine luridum
 Missos ad Orcum: nec peredit 75
 Impositam celer ignis Aetnam:
 Incontinentis nec Tityi jecur
 Relinquit ales, nequitiae additus
 Custos: amatorem trecentae
 Pirithoum cohibent catenae. 80

ODE V.

COELO tonantem credidimus Jovem
 Regnare: praefens Divus habebitur
 Augustus, adjectis Britannis
 Imperio, gravibusque Persis.
 Milesne Crassi conjuge barbara 85
 Turpis maritus vixit? et hostium
 (Proh curia, inversique mores!)
 Consenuit focerorum in arvis
 Sub rege Medo Marfus et Appulus,
 Anciliorum et nominis et togae 90
 Oblitus, aeternaeque Vestae,
 Incolumi Jove et urbe Roma?
 Hoc caverat mens provida Reguli
 Dissidentis conditionibus
 Foedis, et exemplo trahenti 95
 Perniciem veniens in aevum,
 Si non periret immiserabilis
 Captiva pubes. Signa ego Punicis

Adfixa

CARMINUM LIB. III.

51

Adfixa delubris, et arma
 Militibus sine caede, dixit, 20
 Derepta vidi: vidi ego civium
 Retorta tergo brachia libero,
 Portasque non clausas, et arva
 Marte coli populata nostro.
 Auro repensus scilicet acrior 25
 Miles redibit? flagitio additis
 Damnum; neque amissos colores
 Lana refert medicata fuco;
 Nec vera virtus, cum semel excidit,
 Curat reponi deterioribus. 30
 Si pugnat extricata densis
 Cerva plagis, erit ille fortis,
 Qui perfidis se credidit hostibus;
 Et Marte Poenos proteret altero,
 Qui lora restrictis lacertis 35
 Sensit iners, timuitque mortem.
 Hic, unde vitam fumeret inscius,
 Pacem duello miscuit. ô pudor!
 O magna Carthago, probrosis
 Altior Italiae ruinis! 40
 Fertur pudicae conjugis osculum,
 Parvosque natos, ut capitis minor,
 Ab se removisse, et virilem
 Torvus humi posuisse vultum;
 Donec labantes consilio Patres 45
 Firmaret auctor nunquam alias dato,
 Interque moerentes amicos
 Egregius properaret exul.
 Atqui sciebat quae sibi barbarus
 Tortor pararet: non aliter tamen 50
 Dimovit obstantes propinquos,
 Et populum reditus morantem;
 Quam si clientum longa negotia,
 Dijudicata lite, relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros, 55
 Aut Lacedaemonium Tarentum.

AD ROMANOS. ODE VI.

DELICTA majorum immeritus lues,
 Romane; donec templa refeceris,
 Aedesque labentes Deorum, et
 Foeda nigro simulacra fumo.
 Dis te minorem quod geris, imperas: 5
 Hinc omne principium, huc refer exitum,
 Di multa neglecti dederunt
 Hesperiae mala luctuosae.
 Jam bis Monaeses, et Pacori manus
 Non auspicatos contudit impetus 10
 Nostros, et adjecisse praedam
 Torquibus exiguis renidet.
 Pene occupatam seditionibus
 Delevit urbem Dacus et Aethiops;
 Hic classe formidatus, ille 15
 Missilibus melior sagittis.
 Fecunda culpa secula nuptias
 Primum inquinavere, et genus, et domos:
 Hoc fonte derivata clades
 In patriam populumque fluxit, 20
 Motus doceri gaudet Ionicos
 Matura virgo, et fingitur artibus
 Jam nunc, et incestos amores
 De tenero meditatur ungui.
 Mox juniores quaerit adulteros. 25
 Inter mariti vina; neque eligit,
 Cui donet impermissa raptim
 Gaudia, luminibus remotis:
 Sed jussa coram non sine conscio
 Surgit marito; seu vocat institor, 30
 Seu navis Hispanae magister,
 Dedecorum pretiosus emptor.
 Non his juvenus orta parentibus
 Infecit aequor sanguine Punico,
 Pyrrhumque, et ingentem cecidit 35
 Antiochum, Hannibalemque dirum:

Sed

Sed rusticorum mascula militum
 Proles, Sabellis docta ligonibus
 Versare glebas, et severae
 Matris ad arbitrium recisos 40
 Portare fustes; sol ubi montium
 Mutaret umbras, et juga demeret
 Bobus fatigatis, amicum
 Tempus agens abeunte curru.
 Damnosa quid non imminuit dies? 45
 Actas parentum, pejor avis, tulit
 Nos nequiores, mox daturos
 Progeniem vitiosiore.

AD ASTERIEN. ODE VII.

QUID fles, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent vere Favonii,
 Thyna merce beatum
 Constantis juvenem fide
 Gygen? ille Notis actus ad Oricum 5
 Post infana Caprae sidera, frigidus
 Noctes, non sine multis
 Infomnis lacrimis, agit.
 Atqui sollicitae nuntius hospitae,
 Suspirare Chloën, et miseram tuis 10
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vaser modis.
 Ut Proetum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus, nimis
 Casto Bellerophonti 15
 Maturare necem, refert.
 Narrat penè datum Pelea Tartaro,
 Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens:
 Et peccare docentes
 Fallax historias monet, 20
 Frustra: nam scopulis surdior Icari
 Voces audit, adhuc integer. at, tibi
 Ne vicinus Enipeus
 Plus justo placeat, cave:

Quamvis

Quamvis non alius flectere equum sciens
 Aequè conspicitur gramine Martio;
 Nec quisquam citus aequè
 Tusco denatat alveo.
 Prima nocte domum claude: neque in vias
 Sub cantu querulae despice tibiae:
 Et te saepe vocanti
 Duram, difficilis mane.

AD MAECENATEM. ODE VIII.

MARTIIS coelebs quid agam Calendis,
 Quid velint flores et acerra thuris
 Plena, miraris, positusque carbo in
 Cespite vivo,
 Docte sermones utriusque linguae.
 Voveram dulces epulas, et album
 Libero caprum, prope funeratus
 Arboris ictu.
 Hic dies, anno redeunte, festus
 Corticem adstrictum pice dimovebit
 Amphorae fumum bibere institutae
 Consule Tullo.
 Sume, Maecenas, cyathos amici
 Sospitis centum; et vigiles lucernas
 Perfer in lucem: procul omnis esto
 Clamor et ira.
 Mitte civiles super urbe curas:
 Occidit Daci Cotisonis agmen:
 Medus infestus sibi lustruosis
 Diffidet armis:
 Servit Hispanae vetus hostis orae
 Cantaber, fera domitus catena:
 Jam Scythae laxo meditantur arcu
 Cedere campis.
 Negligens, ne quâ populus labore,
 Parce privatus nimium cavere; et
 Dona praesentis rape laetus horae, ac
 Linque severa.

Ad

CARMINUM LIB. III. 55

AD LYDIAM. ODE IX.

HOR. **D**ONEC gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidae
Cervici juvenis dabat;
Persarum vigui rege beator.

LYD. Donec non alia magis 5
Arfisti, neque erat Lydia post Chloën;
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

HOR. Me nunc Thressa Chloë regit,
Dulces docta modos, et citharae sciens: 10
Pro qua non metuum mori,
Si parcent animae fata superstiti.

LYD. Me torret face mutua
Thurini Calais filius Ornyti
Pro quo bis patiar mori, 15
Si parcent puero fata superstiti.

HOR. Quid si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aeneo?
Si flava excutitur Chloë,
Reiectaeque patet janua Lydiae? 20

LYD. Quanquam fidere pulchrior
Ille est; tu levior cortice, et improbo
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

AD LYCEN. ODE X.

EXTREMUM Tanain si biberes, Lyce,
Saevo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepitu janua, quo nemus 5
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis? et positas ut glaciēt nives
Puro numine Jupiter?

Ingratam Veneri pone superbiam;
Ne

Ne currente rota funis eat retro.

10

Non te Penelopen difficilem precis

Tyrrenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,

Nec tinctus viola pallor amantium,

Nec vir Pieria pellice saucius

15

Curvat; supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior esculo,

Nec Mauris animum mitior anguibus.

Non hoc semper erit liminis aut aquae

Coelestis patiens latus.

20

AD MERCURIUM. ODE XI.

MERCURI, (nam te docilis magistro
Movit Amphion lapides canendo)

Tuque Testudo resonare septem

Callida nervis,

Nec loquax olim neque grata, nunc et

5

Divitum mensis et amica templis;

Dic modos, Lyde quibus obstinatas

Adplicet aures:

Quae, velut latis equa trima campis,

Ludit exultim, metuitque tangi,

10

Nuptiarum expers, et adhuc protervo

Cruda marito.

Tu potes tigres comitesque silvas

Ducere, et rivos celeres morari.

Cessit immanis tibi blandienti

15

Janitor aulae

Cerberus; quamvis furiale centum

Muniant angues caput ejus, atque

Spiritus teter, saniesque manet

Ore trilingui.

20

Quin et Ixion, Tityosque vultu

Risit invito: stetit urna paulum

Sicca, dum grato Danaï puellas

Carmine mulces.

Audiat Lyde scelus atque notas

25

Virginum

CARMINUM LIB. III.

57

Virginum poenas, et inane lymphae
Dolium fundo pereuntis imo,

Seraque fata,

Quae manent culpas etiam sub Orco.

Impiae, (nam quid potuere majus?)

Impiae sponfos potuere duro

Perdere ferro.

Una de multis, face nuptiali

Digna, perjurum fuit in parentem

Splendide mendax, et in omne virgo

Nobilis aevum:

Surge, quae dixit juveni marito,

Surge, ne longus tibi somnus, unde

Non times, detur: focerum et scelestas

Falle sorores;

Quae, velut naetae vitulos leaenae,

Singulos, cheu! lacerant: ego illis

Mollior nec te feriam, neque intra

Claustra tenebo.

Me pater saevis oneret catenis,

Quod viro clemens misero peperci;

Me vel extremos Numidarum in agros

Classe releget.

I, pedes quò te rapiunt et aurae,

Dum favet nox et Venus: i secundo

Omine; et nostri memorem sepulcro

Sculpe querelam.

AD NEOBULEN. ODE XII.

MISERARUM est, neque amorì dare ludum,
Neque dulci mala vino lavere; aut ex-
animari, metuentes patruae verbera linguae.

Tibi qualum Cytherae puer ales,

Tibi telas, operosaeque Minervae

Studium aufert, Neobule, Liparaci nitor Hebri;

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:

Eques ipso melior Bellerophonte,

Neque pugno, neque segni pede victus:

H

Catus

Catus idem per apertum fugientes
 Agitato grege cervos jaculari, et
 Celer arcto latitantem fruticeto excipere aprum.

10

AD FONTEM BANDUSIAE. ODE XIII.

O Fons Bandusiae, splendor vitro,
 Dulci digne mero, non sine floribus,
 Cras donaberis hoedo;
 Cui frons turgida cornibus
 Primis, et Venerem et proelia destinat,
 Frustra: nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine rivos
 Lascivi soboles gregis.
 Te flagrantis atrox hora Caniculae
 Nescit tangere: tu frigus amabile
 Fessis vomere tauris
 Praebes, et pecori vago.
 Fies nobilium tu quoque fontium,
 Me dicente cavis impositam ilicem
 Saxis, unde loquaces
 Lymphae defiliunt tuae.

5

10

15

DE REDITU AUGUSTI. ODE XIV.

HERCULIS ritu modo dictus, ô plebs,
 Morte venalem petiisse laurum
 Caesar, Hispana repetit penates
 Victor ab ora.
 Unico gaudens mulier marito
 Prodeat, justis operata divis;
 Et soror chari ducis, et decorae
 Supplicae vitta
 Virginum matres, juvenumque nuper
 Sospitum. vos o pueri, et puellae
 Jam virum expertae, male ominatis
 Parcite verbis.
 Hic dies vere mihi festus atras
 Eximet curas: ego nec tumultum,

5

10

Nec

CARMINUM LIB. III. 59

Nec mori per vim metuam, tenente
Caesare terras. 15

I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marſi memorem duelli;
Spartacum ſi quâ potuit vagantem
Fallere teſta. 20

Dic et argutae properet Neerae
Myrrheum nodo cohibere crinem;
Si per inviſum mora janitorem
Fiet, abiſto. 25

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixae cupidos protervae,
Non ego hoc ferrem calidus juventa,
Conſule Planco.

IN CHLORIM. ODE XV.

UXOR pauperis Ibyci,
Tandem nequitiae fige modum tuae,
Famosisque laboribus:

Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines, 5
Et ſtellis nebulam ſpargere candidis.

Non, ſi quid Pholoën ſatis,
Et te, Chlори, decet: filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulſo Thyias uti concita tympano. 10

Illam cogit amor Nothi
Lascivae ſimilem ludere capreae:
Te Lanae prope nobilem
Tonſae Luceriam, non citharae, decent,
Nec flos purpureus roſae, 15
Nec poti vetulam faece tenus cadi.

AD MAECENATEM. ODE XVI.

INCLUSAM Danaën turtis aënea
Robustaeque fores, et vigilum canum
Tristes excubiae munierant ſatis
Nocturnis ab adulteris:

H 2 Si

Si non Acrisium virginis abditae
 Custodem pavidum Jupiter et Venus
 Risissent: fore enim tutum iter et patens,
 Converso in pretium Deo.
 Aurum per medios ire satellites,
 Et perrumpere amat saxa, potentius
 Ictu fulmineo. concidit auguris
 Argivi domus, ob lucrum
 Demersa exitio. diffidit urbium
 Portas vir Macedo, et subruit aemulos
 Reges muneribus. munera navium
 Saevos inlaqueant duces.
 Crescentem sequitur cura pecuniam,
 Majorumque fames. jure perhorruī
 Latē conspicuum tollere verticem,
 Maecenas, equitum decus.
 Quanto quisque sibi plura negaverit,
 Ab Dis plura feret. nil cupientium
 Nudus castra peto; et transfuga divitum
 Partes linquere gestio,
 Contemtae dominus splendidior rei,
 Quam si quidquid arat non piger Appulus
 Occultare meis dicerer horreis,
 Magnas inter opes inops.
 Pyrae rivus aquae, silvaeque jugerum
 Paucorum, et segetis certa fides meae,
 Fulgentem imperio fertilis Africae
 Fallit, sorte beatior.
 Quanquam nec Calabrae mella ferunt apes,
 Nec Laestrigonia Bacchus in amphora
 Languescit mihi, nec pinguis Gallicis
 Crescunt vellera pascuis;
 Importuna tamen pauperies abest:
 Nec, si plura velim, tu dare deneges.
 Contracto melius parva cupidine
 Vestigalia porrigam,
 Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
 Campis continuem. multa petentibus
 Desunt multa. bene est, cui Deus obtulit
 Parca quod satis est manu.

5

10

15

20

25

30

35

40

Ad

CARMINUM LIB. III.

61

AD AELIUM LANIAM. ODE XVII.

AELI, vetusto nobilis ab Lamo,
 (Quando et priores hinc Lamias ferunt
 Denominatos, et nepotum
 Per memores genus omne fastos,
 Auctore ab illo ducit originem,
 Qui Formiarum moenia dicitur
 Princeps, et innantem Maricae
 Litoribus tenuisse Lirin
 Late tyrannus) cras foliis nemus
 Multis, et alga litus inutili
 Demissa tempestas ab Euro
 Sternet; aquae nisi fallit augur
 Annosa cornix. dum potes, aridum
 Compone lignum: cras genium mero
 Curabis, et porco bimestri,
 Cum famulis operum solutis.

f

10

15

AD FAUNUM. ODE XVIII.

FAUNE, Nympharum fugientum amator,
 Per meos fines et aprica rura
 Lenis incedas, abeasque parvis
 Aequus alumnis:
 Si tener pleno cadit haedus anno,
 Larga nec defunt Veneris sodali
 Vina craterae; vetus ara multo
 Fumat odore.
 Ludit herbofo pecus omne campo,
 Cum tibi Nonae redeunt Decembres:
 Festus in pratis vacat otioso
 Cum bove pagus:
 Inter audaces lupus errat agnos:
 Spargit agrestes tibi silva frondes:
 Gaudet invisam pepulisse fossor
 Ter pede terram,

f

10

15

Ad

AD TELEPHUM. ODE XIX.

QUANTUM distet ab Iracho
 Codrus, pro patria non timidus mori,
 Narras, et genus Aeaci,
 Et pugnata sacro bella sub Ilio :
 Quo Chium pretio cadum 5
 Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
 Quo praebente domum, et quota
 Pelignis caream frigoribus, taces.
 Da Lunae propere novae,
 Da noctis mediae, da, puer, auguris 10
 Murenæ: tribus aut novem
 Miscentor cyathis pocula commodis.
 Qui Musas amat impares,
 Ternos ter cyathos attonitus petet
 Yates: tres prohibet supra 15
 Rixarum metuens tangere Gratia,
 Nudis juncta sororibus.
 Insanire juvat: cur Berecynthiae
 Cessant flamina tibiae?
 Cur pendet tacita fistula cum lyra? 20
 Parcentes ego dexteras
 Odi: sparge rosas: audiat invidus
 Dementem strepitum Lycus,
 Et vicina feni non habilis Lyco.
 Spissa te nitidum coma, 25
 Puro te similem, Telephe, vespero,
 Tempestitiva petit Chloë:
 Me lentus Glycerae torret amor meae.

AD PYRRHUM. ODE XX.

NON vides quanto moveas periclo,
 Pyrrhe, Gaetulæ catulos lææpæ?
 Dura post paulo fugies inaudax
 Proelia raptor;
 Cum per obstantes juvenum catervas 5
 Ibit insignem repetens Nearchum:

Grande

CARMINUM LIB. III.

63

Grande certamen, tibi praeda cedat

Māior, an illi.

Interim dum tu celeres sagittas

Promis, haec dentes acuit timendos,

10

Arbiter pugnae posuisse nudo

Sub pede palmam

Fertur, et leni recreare vento

Sparsum odoratis humerum capillis:

Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa

15

Raptus ab Ida.

AD AMPHORAM. ODE XXI.

O NATA mecum consule Manlio,

Seu tu querelas, five geris jocos,

Seu rixam et insanos amores,

Seu facilem, pia Testa, somnum:

Quocunque lectum nomine Massicum

5

Servas, moveri digna bono die;

Descende, Corvino jubente

Promere languidiora vina.

Non ille, quanquam Socraticis madet

Sermonibus, te negligit horridus.

10

Narratur et prisca Catonis

Saepe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves

Plerumque duro: tu sapientium

Curas et arcanum jocofo

15

Consilium retegis Lyaeo:

Tu spem reducis mentibus anxiiis,

Viresque; et addis cornua pauperi,

Post te neque iratos trementi

Regum apices, neque militum arma.

20

Te Liber, et, si laeta aderit, Venus,

Segnesque nodum solvere Gratiae,

Vivaeque producent lucernae,

Dum rediens fugat astra Phoebus.

AD

AD DIANAM. ODE XXII.

MONTIUM custos nemorumque Virgo,
 Quae laborantes utero puellas
 Ter vocata audis, adimisque letho,
 Diva triformis;
 Imminens villae tua pinus esto,
 Quam per exactos ego lactus annos,
 Verris obliquum meditantis istum
 Sanguine donem.

AD PHIDYLEN. ODE XXIII.

COELO supinas si tuleris manus
 Nascente Luna, rustica Phidyle;
 Si thure placaris et horna
 Fruge lares, avidaque porca;
 Nec pestilentem sentiet Africum
 Fecunda vitis, nec sterilem seges
 Robiginem, aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno.
 Nam, quae nivali pascitur Algidio
 Devota, quercus inter et ilices,
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima, Pontificum secures
 Cervice tinguet, te nihil attinet
 Tentare multa caede bidentium,
 Parvos coronantem marino
 Rore Deos, fragilique myrto.
 Immunis aram si tetigit manus,
 Non sumtuosa blandior hostia
 Mollivit averfos Penates
 Farre pio, et saliente mica.

IN AVAROS. ODE XXIV.

INTACTIS opulentior
 Thesauris Arabum et divitis Indiae,

Caementis

Caementis licet oecupes
 Tyrrhenum omne tuis, et mare Apulicum;
 Si figit adamantinos 5
 Summis verticibus dira Necessitas
 Clavos; non animum metu,
 Non mortis laqueis expedies caput.
 Campestris melius Scythae,
 Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, 10
 Vivunt, et rigidi Getae;
 Immetata quibus jugera liberas
 Fruges et Cerecem ferunt;
 Nec cultura placet longior annua; 15
 Defunctumque laboribus
 Aequali recreat sorte vicarius.
 Illic matre carentibus
 Privignis mulier temperat innocens;
 Nec dotata regit virum 20
 Conjux, nec nitido fidit Adultero:
 Dos est magna parentium
 Virtus, et metuens alterius viri
 Certo foedere castitas:
 Et peccare nefas, aut pretium est mori.
 O quisquis volet implas 25
 Caedes, et rabiem tollere civicam;
 Si quaeret Pater Urbium
 Subscribi statuis; indomitam audeat
 Refraenare licentiam
 Clarus postgenitis: quatenus, heu nefas! 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quaerimus invidi.
 Quid tristes querimoniae,
 Si non supplicio culpa reciditur?
 Quid leges sine moribus 35
 Vanae proficiunt? si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi, nec Boreae finitimum latus,
 Durataeque solo nives
 Mercatorem abigunt; horrida callidi 40
 Vincunt aequora navitae;

Magnum pauperies opprobrium, jubet
 Quidvis et facere et pati,
 Virtutisque viam deserit arduae.
 Vel nos in Capitolium, 45
 Quo clamor vocat et turba faventium;
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
 Summi materiem mali,
 Mittamus. scelerum si bene poenitet, 50
 Eradenda cupidinis
 Prævi sunt elementa, et tenerae nimis
 Mentes asperioribus
 Formandæ studiis. nescit equo rudis
 Haerere ingenuus puer, 55
 Venarique timet; ludere doctior,
 Seu Graeco jubeas trocho,
 Seu malis vetita legibus alea:
 Cum perjura patris fides
 Confortem socium fallat et hospitem., 60
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet. scilicet improbae
 Crescunt divitiae: tamen
 Curtæ nescio quid semper abest rei.

AD BACCHUM. ODE XXV.

QUO me, Bacche, rapis tui
 Plenum? quæ nemora, aut quos agor in specus,
 Velox mente nova? quibus
 Antris, egregii Caesaris audiar
 Aeternum meditans decus 5
 Stellis inferere, et concilio Jovis?
 Dicam insigne, recens, adhuc
 Indistum ore alio. non secus in jugis
 Exsomnia stupet Euias,
 Hebrum prospiciens, et nive candidam 10
 Thracen, ac pede barbaro
 Lustratam Rhodopen. ut mihi devio
 Ripas et vacuum nemus
 Mirari libet! ô Naiadum potens,
 Baccharumque

CARMINUM LIB. III.

67

Baccharumque valentium
 Proceras manibus vertere fraxinos;
 Nil parvum, aut humili modo,
 Nil mortale loquar. dulce periculum est
 O Lenae, sequi Deum
 Cingentem viridi tempora pampino.

15

20

AD VENEREM. ODE XXVI.

VIXI puellis nuper idoneus,
 Et militavi non sine gloria:
 Nunc arma defunctumque bello
 Barbiton hic paries habebit,
 Laevum marinae qui Veneris latus
 Custodit. hic, hic ponite lucida
 Funalia, et vestes, et arcus
 Oppositis foribus minaces.
 O, quae beatam diva tenes Cyptum, et
 Memphin carentem Sithonia nive,
 Regina, sublimi flagello
 Tange Chloën semel arrogantem.

5

10

AD GALATEAM. ODE XXVII.

IMPIOS parvae recinentis omen
 Ducat, et praegnans canis, aut ab agro
 Rava decurrens lupa Lanuvino,
 Foetaque vulpes:
 Rumpat et serpens iter institutum,
 Si per obliquum similis sagittae
 Terruit mannos. ego cui timebo
 Providus auspex,
 Antequam stantes repetat paludes
 Imbrium divina avis imminetum,
 Oscinem corvum prece suscitabo
 Solis ab ortu.
 Sis licet felix ubicunque mavis,
 Et memor nostri, Galatea, vivas:
 Teque nec laevus vetet ire picus,
 Nec vaga cornix.

5

10

15

Sed vides quanto trepidet tumultu
 Pronus Orion? ego quid sit ater
 Hadriae, novi, sinus; et quid albus
 Peccet Iapix.

20

Hostium uxores puerique caecos
 Sentiant motus orientis Austri, et
 Acquoris nigri fremitum, et trementes
 Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloſo
 Credidit tauro latus, et ſcatentem
 Belluis pontum, mediaſque fraudes
 Palluit audax.

25

Nuper in pratis ſtudioſa ſlorum, et
 Debitae Nymphis opifex coronae,
 Noſte ſubluftri nihil aſtra praeter
 Vidit et undas.

30

Quae ſimul centum tetigit potentem
 Oppidis Creten; Pater o reliſtum
 Filiae nomen, pietasque! dixit
 Viſta furore.

35

Unde? quo veni? levis una mors eſt
 Virginum culpae. vigilansne ploro
 Turpe commiſſum? an vitiis carentem
 Ludit imago

40

Vana, quae porta fugiens eburna
 Somnium ducit? meliusne ſuſtus
 Ire per longos fuit, an recentes
 Carpere flores?

Si quis infamem mihi nunc juvencum
 Dedat iratae, lacerare ferro, et
 Frangere enitar modo multum amati
 Cornua monſtri.

45

Impudens liqui patrios penates:
 Impudens Orcum moror. o Deorum
 Si quis haec audis, utinam inter errem
 Nuda leones.

50

Antequam turpis macies decentes
 Occupet malas, teneraeque ſuccus

Deſuat

CARMINUM LIB. III.

69

Désuat praedae, speciosa quaero
Pascere tigres.

55

Vilis Europe, pater urguet absens :
Quid mori cessas ? potes hac ab orno
Pendulum zona bene te secuta
Laedere collum.

60

Sive te rupes, et acuta letho
Saxa delectant ; age, te procellae
Crede veloci : nisi herile mavis
Carpere pensum,

Regius sanguis, dominaeque tradi
Barbarae pellex. aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remisso
Filius arcu :

65

Mox ubi ludit satis ; abstineto,
Dixit, irarum calidaeque rixae ;
Cum tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.

70

Uxor invicti Jovis esse nescis ?
Mitte singultus ; bene ferre magnam
Disce fortunam : tua seftus orbis
Nomina ducet.

75

AD LYDEN. ODE XXVIII.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam ? prome reconditum,
Lyde strenua, Caecubum,
Munitaeque adhibe vim sapientiae.

Inclinare meridiem
Sentis ; ac, veluti stet volucris dies,

Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli consulis amphoram.

Nos cantabimus invicem
Neptunum, et virides Nereidum comas :

10

Tu curva recines lyra
Latonam, et celeris spicula Cynthiae :

Summo carmine, quae Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, et Paphon

Junctis

Junctis visit oloribus,
Dicitur; merita Nox quoque naenia.

15

AD MAECENATEM. ODE XXIX.

TYRRHENA regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado;
Cum flore, Maecenas, rosarum, et
Pressa tuis balanus capillis
Jamdudum apud me est. eripe te morae :
Nè semper udum Tibur, et Aesulae
Declive contempleris arvum, et
Telegoni juga parricidae.
Fastidiosam desere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis :
Omitte mirari beatae
Fumum et opes strepitumque Romae.
Plerumque gratae divitibus vices,
Mundaeque parvo sub lare pauperum
Coenae, sine aulacis et ostro,
Sollicitam explicuere frontem.
Jam clarus occultum Andromedae pater
Ostendit ignem : jam Procyon furit,
Et stella vesani Leonis,
Sole dies referente siccos.
Jam pastor umbras cum grege languido
Rivumque sessus quaerit, et horridi
Dumeta Silvani : caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat status
Curas, et urbi sollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors.
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus ;
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat : quod adest, memento
Componere aequus : caetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo

5

10

15

20

25

30

Cum

CARMINUM LIB. III.

71

Cum pace delabentis Etruscum
 In mare, nunc lapides adefos, 35
 Stirpesque raptas, et pecus, et domos
 Volventis una, non sine montium
 Clamore, vicinaeque silvae;
 Cum fera diluvies quietos 40
 Irritat amnes. ille potens sui
 Laetusque deget, cui licet in diem.
 Dixisse, vixi: cras vel atra
 Nube polum Pater occupato,
 Vel sole puro: non tamen irritum, 45
 Quodcunque retro est, efficiet; neque
 Distinget, infectumque reddet,
 Quod fugiens semel hora vexit.
 Fortuna faevo laeta negotio, et
 Ludum insolentem ludere pertinax, 50
 Transmutat incertos honores,
 Nunc mihi, nunc alii benigna.
 Laudo manentem: si celeres quatit
 Pennas, resigno quae dedit, et mea
 Virtute me involvo, probamque 55
 Pauperiem sine dote quaero.
 Non est meum, si mugiat Africis
 Malus procellis, ad miseras preces
 Decurrere, et votis pacisci,
 Ne Cypriae Tyriaeque merces 60
 Addant avaro divitias mari.
 Tunc me biremis praesidio scaphae
 Tutum per Aegaeos tumultus
 Aura feret, geminusque Pollux.

O D E XXX.

EXEGI monumentum aere perennius,
 Regalique situ Pyramidum altius;
 Quod non imber edax, non Aquilo impotens
 Possit diruere, aut innumerabilis
 Annorum series, et fuga temporum. 5
 Non omnis moriar; multaue pars mei

Vitabit

Vitabit Libitinam. usque ego postera
 Crescam laude recens ; dum Capitolium
 Scandet cum tacita virgine Pontifex.
 Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
 Et qua pauper aquae Daunus agrestium
 Regnavit populorum, ex humili potens,
 Princeps Aeolium carmen ad Italos
 Deduxisse modos. fume superbiam
 Quaesitam meritis, et mihi Delphica
 Lauro cinge volens, Melponene, comam.

10

15

 CARM-

C A R M I N U M

LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. ODE I.

INTERMISSA, Venus, diu
 Rursus bella moves? parce precor, precor.
 Non sum qualis eram bonae
 Sub regno Cinaræ: desine, dulcium
 Mater sacra Cupidinum, 5
 Circa lustra decem flectere mollibus
 Jam durum imperiis: abi,
 Quo blandæ juvenum te revocant preces.
 Tempestivius in domo
 Pauli, purpureis ales oloribus, 10
 Comissabere Maximi;
 Si torrere jecur quaeris idoneum:
 Namque et nobilis, et decens,
 Et pro sollicitis non tacitus reis,
 Et centum puer artium, 15
 Late signa feret militiæ tuæ:
 Et, quandoque potentior
 Largis muneribus riserit æmuli,
 Albanos prope te lacus
 Ponet marmoream sub trabe citrea. 20
 Illic plurima naribus
 Duces thura; lyraeque et Berecynthiæ
 Delectabere tibiæ
 Mistis carminibus, non sine fistula.
 Illic bis pueri die 25
 Numen cum teneris virginibus tuum
 Laudantes, pede candido
 In morem Sallum ter quatiant humum.

K

Me

Me nec femina, nec puer
 Jam, nec spes animi credula mutui, 30
 Nec certare juvat mero,
 Nec vincere novis tempora floribus.
 Sed cur, heu, Ligurine, cur
 Manat rara meas lacrima per genas?
 Cur facunda parum decoro 35
 Inter verba cadit lingua silentio?
 Nocturnis te ego somniis
 Jam captum teneo, jam volucrem sequor
 Te per gramina Martii
 Campi, te per aquas, dure, volubiles. 40

AD ANTONIUM IULUM. ODE II.

PINDARUM quisquis studet aemulari, I-
 ule, ceratis ope Daedalea
 Nititur pennis, vitreo daturus
 Nomina ponto.
 Monte decurrens velut amnis, imbres 5
 Quem super notas aluere ripas,
 Fervet, immensusque ruit profundo
 Pindarus ore;
 Laurea donandus Apollinari,
 Seu per audaces nova dithyrambos 10
 Verba devolvit, numerisque fertur
 Lege solutis:
 Seu Deos, regesque canit Deorum
 Sanguinem, per quos cecidere iusta
 Morte Centauri, cecidit tremendae 15
 Flamma Chimaerae:
 Sive, quos Elea domum reducit
 Palma coelestes, pugilemve, equumve
 Dicit, et centum potiore signis
 Munere donat: 20
 Flebili sponsae juvenemve raptum
 Plorat, et vires, animumque moresque
 Aureos educit in astra, nigroque
 Invidet Orco.

Multa

CARMINUM LIB. IV. 75

<p> Multa Dircaeum levat aura cyncum, Tendit, Antoni, quoties in altos Nubium tractus. ego, apis Matinae More modoque, Grata carpentis thyma per laborem Plurimum, circa nemus, uvidique Tiburis ripas, operosa parvus Carmina fingo. Concines majore poëta plectro Caesarem, quandoque trahet feroces Per sacrum clivum, merita decorus Fronde, Sicambros: Quo nihil majus, meliusve terris Fata donavere, bonique Divi; Nec dabunt, quamvis redeant in aurum Tempora priscum. Concines lactosque dies, et urbis Publicum ludum, super impetrato Fortis Augusti reditu, forumque Litibus orbum. Tum meae (si quid loquar audiendum) Vocis accedet bona pars; et, ô Sol Pulcher, ô laudande, canam, recepto Caesare, felix. Tuque dum procedis, Io triumphe, Non semel dicemus, Io triumphe, Civitas omnis, dabimusque Divis Thura benignis. Te decem tauri totidemque vaccae, Me tener solvet vitulus, relicta Matre, qui largis juvenescit herbis In mea vota; Fronte curvatos imitatus ignes Tertium Lunae referentis ortum, Qua notam duxit, niveus videri, Caetera fulvus. </p>	<p> 35 30 35 40 45 50 55 60 </p>
---	---

AD MELPOMENEN. ODE III.

QUEM tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
 Illum non labor Isthmius
 Clarabit pugilem, non equus impiger
 Curru ducet Achaïo 5
 Victorem: neque res bellica Deliis
 Ornatum foliis ducem,
 Quod regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio:
 Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt, 10
 Et spissae nemorum comae,
 Fingent Aeolio carmine nobilem.
 Romae principis urbium,
 Dignatur soboles inter amabiles
 Vatum ponere me choros: 15
 Et jam dente minus mordeor invido.
 O testudinis aureae
 Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas:
 O mutis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat, sonum; 20
 Totum muneris hoc tui est,
 Quod monstror digito praetereuntium,
 Romanae fidicen lyrae:
 Quod spiro, et placeo (si placeo) tuum est.

DRUSI LAUDÈS. ODE IV.

QUALEM ministrum fulminis alitem
 (Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisit, expertus fidelem
 Jupiter in Ganymede flavo)
 Olim juventas, et patrius vigor 5
 Nido laborum propulit inscium;
 Vernisq; jam nimbis remotis,
 Infolitos docuere nifus
 Ventî paventem; mox in ovilia

Demisit

CARMINUM LIB. IV. 77

Demisit hostem vividus impetus;
 Nunc in reluctantes dracones 10
 Egit amor dapis atque pugnae:
 Qualemve lactis caprea pascuis
 Intenta, fulvae matris ab ubere
 Jam lacte depulsum leonem, 15
 Dente novo peritura, vidit:
 Videre Rhoetis bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici; quibus
 Mos unde deductus per omne
 Tempus Amazonia securi 20
 Dextras obarmet, quaerere distuli:
 Nec scire fas est omnia. sed diu
 Lateque victrices catervae
 Consiliis juvenis revictae
 Sensere quid mens rite, quid indoles 25
 Nutrita faustis sub penetralibus
 Posset, quid Augusti paternus
 In pueros animus Neronēs.
 Fortes creantur fortibus et bonis:
 Est in juvenis, est in equis patrum 30
 Virtus; nec imbellem feroces
 Progenerant aquilae columbam.
 Doctrina sed vim promovet insitam,
 Rectique cultus pectora roborant:
 Utcunque defecere mores, 35
 Dedecorant bene nata culpae.
 Quid debeas, o Roma, Neronibus,
 Testis Metaurum flumen, et Hasdrubal
 Devictus, et pulcher fugatis
 Ille dies Latio tenebris, 40
 Qui primus alma risit adorea;
 Dirus per urbes Afer ut Italas,
 Ceu flamma per taedas, vel Eurū
 Per Siculas equitavit undas.
 Post hoc secundis usque laboribus 45
 Romana pubes crevit, et impio
 Vastata Poenorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos:

Dixitque

Dixitque tandem perfidus Hannibal; Cervi, luporum praeda rapacium, Sectamur ultro, quos opimus Fallere et effugere est triumphus.	50
Gens, quae cremato fortis ab Illo Jactata Tuscis aequoribus sacra, Natosque maturosque patres Pertulit Ausonias ad urbes;	55
Duris ut ilex tonsa bipennibus Nigrae seraci frondis in Algido, Per damna, per caedes, ab ipso Ducit opes animumque ferro.	60
Non Hydra secto corpore firmior Vinci dolentem crevit in Herculem, Monstrumve submisere Colchi Majus, Echioniaeve Thebae.	65
Merses profundo, pulchrior evenit: Lustere, multa proruit integrum Cum laude victorem, geritque Proelia conjugibus loquenda.	70
Carthagini jam non ego nuntios Mittam superbos: occidit, occidit Spes omnis, et fortuna nostri Nominis, Hasdrubale interempto.	75
Nil Claudiae non perficient manus, Quas et benigno numine Jupiter Defendit, et curae sagaces Expediunt per acuta belli.	

AD AUGUSTUM. ODE V.

DIVIS orte bonis, optime Romulae Custos gentis, abes jam nimium diu, Maturum reditum pollicitus Patrum Sancto concilio, redi.	5
Lucem redde tuae, Dux bone, Patriae: Instar veris enim, vultus ubi tuus Adfulsit populo, gravior it dies, Et soles melius nitent.	

Ut

CARMINUM LIB. IV.

79

Ut mater juvenem, quem Notus invido

Flatu Carpathii trans maris aequora

10

Cunctantem spatio longius annuo

Dulci distinet a domo,

Votis, ominibusque, et precibus vocat,

Curvo nec faciem litore demovet:

Sic desiderii ista fidelibus

15

Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat:

Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas:

Pacatum volitant per mare navitae:

Culpari metuit fides.

20

Nullis polluitur casta domus stupris:

Mos et lex maculosum edomuit nefas:

Laudantur simili prole puerperae:

Culpam Poena premit comes.

Quis Parthum paveat? quis gelidum Scythen?

25

Quis, Germania quos horrida parturit

Foetus, incolumi Caesare? quis ferac

Bellum curet Iberiae?

Condit quisque diem collibus in suis,

Et vitem viduas ducit ad arbores:

30

Hinc ad vina redit lactus, et alteris

Te mensis adhibet Deum.

Te multa prece, te prosequitur mero

Defuso pateris, et Laribus tuum

Miscet numen, uti Graecia Castoris,

35

Et magni memor Herculis.

Longas o utinam, Dux bone, ferias

Praestes Hesperiae, dicimus integro

Sicci mane die, dicimus uvidi,

Cum Sol Oceano subest.

40

AD APOLLINEM. ODE VI.

DIVE, quem proles Niobaea magnae
Vindicem linguae, Tityosque raptor
Sensit, et Trojae prope victor altae
Phthius Achilles,

Caeteris

Caeteris major, tibi miles impar;
 Filius quamvis Thetidos marinae
 Dardanas turres quateret, tremenda
 Cuspide pugnax.
 Ille, mordaci velut ista ferro
 Pinus, aut impulsus cupressus Euro,
 Procident late, posuitque collum in
 Pulvere Teucro.
 Ille, non inclusus equo Minervae
 Sacra mentito, male feriatos
 Troas, et laetam Priami chœreis
 Falleret aulam:
 Sed palam captis gravis, heu nefas, heu!
 Nescios fari pueros Achivis
 Ureret flammis, etiam latentes
 Matris in alvo:
 Ni, tuis victus Venerisque gratae
 Vocibus, Divum pater annuisset
 Rebus Aeneae potiore ductos
 Alite muros.
 Doctor argutae fidicen Thaliae,
 Phoebe, qui Xantho lavis amne crines,
 Daunia defende decus Camoenae,
 Levis Agyieu.
 Spiritum Phoebus mihi, Phoebus artem
 Carminis, nomenque dedit poëtae.
 Virginum primæ, puerique claris
 Patribus orti,
 Deliae tutela Deae, fugaces
 Lycas et cervos cohibentis arcu,
 Lesbium servate pedem, meique
 Pollicis ictum:
 Rite Latonae puerum canentes,
 Rite crescentem face Noctilucam,
 Prosperam frugum, celeremque pronos
 Volvere menses.
 Nupta jam dices; ego Dis amicum,
 Seculo festas referente luces,
 Reddidi carmen, docilis modorum
 Vatis Horati.

5

10

15

20

25

30

35

40

AD

AD TORQUATUM. ODE VII.

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
 Arboribusque comae:
 Mutat terra vices, et decreſcentia ripas
 Flumina praetereunt:
 Gratia cum Nymphis geminisque Sororibus audet 5
 Ducere nuda choros.
 Immortalia ne ſperes, monet annus, et alium
 Quae rapit hora diem.
 Frigora miteſcunt Zephyris: ver proterit aeſtas,
 Interitura, ſimul 10
 Pomifer autumnus fruges effuderit: et mox
 Bruma recurrit iners.
 Damna tamen celeres reparant coeleſtia Lunae:
 Nos ubi decidimus,
 Quo pater Aeneas, quò Tullus dives, et Ancus, 15
 Pulvis et umbra fumus.
 Quis ſcit an adſciant hodiernae craſtina ſummae
 Tempora Di ſuperi?
 Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
 Quae dederis animo. 20
 Cum ſemel occideris, et de te ſplendida Minos
 Fecerit arbitria;
 Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
 Reſtituet pietas.
 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum 25
 Liberat Hippolytum:
 Nec Lethaea valet Theſeus abrumpere caro
 Vincula Pirithoo.

AD CENSORINUM. ODE VIII.

DONAREM pateras, grataque commodus,
 Cenſorine, meis aera ſodalibus;
 Donarem tripodas, praemia fortium
 Graiorum: neque tu peſſima munerum
 Ferres, divite me ſcilicet artium 5
 L Quas

Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas;
 Hic faxo, liquidis ille coloribus
 Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.
 Sed non haec mihi vis, nec tibi talium
 Res est, aut animus deliciarum egens. 10
 Gaudes carminibus, carmina possumus
 Donare, et pretium dicere muneri.
 Non incisa notis marmora publicis,
 Per quae spiritus et vita redit bonis
 Post mortem ducibus; non celeres fugae, 15
 Rejectaeque retrorsum Hannibalis minae;
 Non incendia Carthaginis impiae,
 Ejus, qui domita nomen ab Africa
 Lucratus rediit, clarius indicant
 Laudes, quam Calabrae Pierides: neque, 20
 Si chartae fileant, quod bene feceris,
 Mercedem tuleris. quid foret Iliac
 Mavortisque puer, si taciturnitas
 Obstaret meritis invida Romuli?
 Ereptum Stygiis fluctibus Aeacum 25
 Virtus, et favor, et lingua potentium
 Vatum divitibus consecrat insulis.
 Dignum laude virum Musa vetat mori:
 Coelo Musa beat. sic Jovis interest
 Optatis epulis impiger Hercules; 30
 Clarum Tyndaridae sidus ab infimis
 Quassas eripiunt aëquoribus rates;
 Ornatus viridi tempora pampino
 Liber vota bonos ducit ad exitus.

AD LOLLIIUM. ODE IX.

NE forte credas interitura, quae
 Longe sonantem natus ad Aufidum,
 Non ante vulgatas per artes
 Verba loquor socianda chordis.
 Non, si priores Maëconius tenet 5
 Sedes Homerus, Pindaricae latent,

Ccaeque,

Caeaeque, et Alcaei minaces, Stesichorique graves Camoenae.	
Nec, si quid olim lufit Anacreon, Delevit aetas. spirat adhuc amor, Vivuntque commiffi calores Aeoliae fidibus puellae.	10
Non fola comtos arfit adulteri Crines, et aurum veftibus inlitum Mirata, regalesque cultus, Et comites, Helene Lacaena:	15
Primufve Teucer tela Cydonio Direxit arcu: non femel Ilios Vexata: non pugnavit ingens Idomeneus Sthenelusve folus	20
Dicenda Mufis proelia: non ferox Hector, vel acer Deiphobus graves Excepit iftus pro pudicis Conjugibus puerisque primus.	25
Vixere fortes ante Agamemnona Multi; fed omnes inlacrymabiles Urguentur, ignotique longa Nocte, carent quia vate faero.	
Paulum fepultae diftat inertiae Celata virtus. non ego te meis Chartis inornatum filebo, Totve tuos patiar labores	30
Impune, Lolli, carpere lividas Obliviones. eft animus tibi Rerumque prudens, et fecundis Temporibus dubiisque reftus;	35
Vindex avarae fraudis, et abftinens Ducentis ad fe cuncta pecuniae; Confulque non unius anni, Sed quoties bonus atque fidus	40
Judex honeftum praetulit utili, et Rejecit alto dona nocentium Vultu, et per obftantes catervas Explicuit fua victor arma.	
Non poffidentem multa vocaveris	45
L 2	Refte

Recte beatum : rectius occupat
 Nomen beati, qui Deorum
 Muneribus sapienter uti,
 Duramque callet pauperiem pati,
 Pejusque letho flagitium timet;
 Non ille pro caris amicis
 Aut patria timidus perire.

50

AD LIGURINUM. ODE X.

O Crudelis adhuc, et Veneris muneribus potens,
 Insperata tuae cum veniet pluma superbiae,
 Et, quae nunc humeris involitant, deciderint comae,
 Nunc et qui color est puniceae flore prior rosae,
 Mutatus, Ligurine, in faciem verterit hispidam,
 Dices, heu! (quoties te in speculo videris alterum)
 Quae mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
 Vel cur his animis incolumes non redeunt genae?

5

AD PHYLLIDEM. ODE XI.

EST mihi nonum superantis annum
 Plenus Albani cadus; est in horto,
 Phylli, nectendis apium coronis,
 Est hederae vis
 Multa, qua crines religata fulges :
 Ridet argento domus : ara, castis
 Vincita verbenis, aet immolato
 Spargier agno :
 Cuncta festinat manus : huc et illuc
 Curstant mistae pueris puellae :
 Sordidum flammae trepidant rotantes
 Vertice fumum.
 Ut tamen noris quibus advoceris
 Gaudiis, Idus tibi sunt agenda,
 Qui dies mensem Veneris marinae
 Findit Aprilem :
 Jure solemnus mihi, sanctiorque
 Pene natali proprio ; quod ex hac

5

10

15

Luce

CARMINUM LIB. IV. 85

Luce Maecenas meus adfluentes
 Ordinât annos. 20
 Telephum, quem tu petis, occupavit,
 Non tuæ fortis juvenem, puella
 Dives et lasciva, tenetque grata
 Compede vinctum.
 Terret ambustus Phaëthon avaras 25
 Spes: et exemplum grave præbet ales
 Pegafus, terrenum equitem gravatus
 Bellerophonem,
 Semper ut te digna sequare, et, ultra
 Quam licet sperare, nefas putando, 30
 Disparem vites. age, jam meorum
 Finis amorum,
 (Non enim posthac alia calebo
 Femina) condisce modos, amanda
 Voce quos reddas. minuuntur atræ 35
 Carmine curæ.

AD VIRGILIUM. ODE XII.

JAM veris comites, quæ mare temperant,
 Impellunt animæ lintea Thraciæ:
 Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
 Hiberna nive turgidi:
 Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens, 5
 Infelix avis, et Cecropiæ domus
 Aeternum opprobrium; quod male barbaras
 Regum est ulta libidines:
 Dicunt in tenero gramine pinguium
 Custodes ovium carmina fistula; 10
 Delectantque Deum, cui pecus et nigri
 Colles Arcadiæ placent.
 Adduxere sitim tempora, Virgili:
 Sed pressum Calibus ducere Liberum
 Si gestis, juvenum nobilium cliens, 15
 Nardo vina merebere:
 Nardi parvus onyx eliciet cadum,
 Qui nunc Sulpiciis adcubat horreis, 20
 Spica

Spes donare novas largus, amaraque
 Curarum eluere efficax. 20
 Ad quae si properas gaudia, cum tua
 Velox merce veni: non ego te meis
 Immunem meditor tingere poculis,
 Plena dives ut in domo.
 Verum pone moras et studium lucri, 25
 Nigrorumque mentor, dum licet, ignium,
 Misce stultitiam consiliis brevem:
 Dulce est desipere in loco.

AD LYCEN. ODE XIII.

AUDIVERE, Lyce, Di mea vota, Di
 Audivere, Lyce. sis anus, et tamen
 Vis formosa videri,
 Ludisque et bibis impudens;
 Et cantu tremulo pota Cupidinem 5
 Lentum sollicitas. ille virentis et
 Doctae psallere Chiae
 Pulchris excubat in genis:
 Importunus enim transvolat aridas
 Quercus, et refugit; te quia luridi 10
 Dentes, te quia rugae
 Turpant, et capitis nives.
 Nec Coae referunt jam tibi purpurac,
 Nec clari lapides tempora, quae semel
 Notis condita fastis 15
 Includit volucris dies.
 Quo fugit Venus? heu! quove color decens?
 Quo motus? quid habes illius, illius,
 Quae spirabat amores,
 Quae me surpuerat mihi, 20
 Felix post Cinaram, notaque et artium
 Gratarum facies? sed Cinarac breves
 Annos fata dederunt,
 Servatura diu parem
 Cornicis vetulae temporibus Lycen: 25
 Possent ut juvenes visere fervidi,
 Multo

Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem.

AD AUGUSTUM. ODE XIV.

QUAE cura Patrum, quaeve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in aevum
Per titulos memoresque fastos
Aeternet? ô, qua Sol habitabiles 5
Inlustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinae
Vindelici didicere nuper
Quid Marte posses. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus, 10
Brennosque veloces, et arces
Alpibus impositas tremendis
Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave proelium
Commisit, immanesque Rhaetos 15
Auspiciis pepulit secundis,
Spectandus in certamine Martio,
Devota morti pectora liberae
Quantis fatigaret ruinis;
Indomitas prope qualis undas 20
Exercet Auster, Pleiadam choro
Scindente nubes; impiger hostium
Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus, 25
Qui regna Dauni praesuit Appuli,
Cum saevit, horrendamque cultis
Diluviem meditatur agris:
Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu, 30
Primosque et extremos metendo,
Straivit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, et tuos
Praebente Divos. nam tibi, quo die

Portus Alexandria supplex
 Et vacuam patefecit aulam, 35
 Fortuna lustris prospera tertio
 Belli secundos reddidit exitus,
 Laudemque et optatum peractis
 Imperiis decus adrogavit. 40
 Te Cantaber non ante domabilis,
 Medusque et Indus, te profugus Scythes
 Miratur, o tutela praesens
 Italiae, dominacque Romae.
 Te, fontium qui celat origines 45
 Nilusque, et Ister, te rapidus Tigris,
 Te belusius qui remotis
 Obstrepit Oceanus Britannis;
 Te non paventis funera Galliae,
 Duraeque tellus audit Iberiae; 50
 Te caede gaudentes Sicambri
 Compositis venerantur armis.

AUGUSTI LAUDES. ODE XV.

PHOEBUS volentem proelia me loqui,
 Vistas et urbes, increpuit lyra,
 Ne parva Tyrrhenum per aequor
 Vela darem. tua, Caesar, aetas 5
 Fruges et agris rettulit uberes;
 Et signa nostro restituit Jovi,
 Derepta Parthorum superbis
 Postibus, et vacuum duellis
 Janum Quirini clausit, et ordinem
 Rectum evaganti frena licentiae 10
 Injecit, emovitque culpas,
 Et veteres revocavit artes,
 Per quas Latinum nomen et Italiae
 Crevere vires, famaue, et imperi
 Porrecta majestas ad ortum 15
 Solis ab Hesperio cubili.
 Custode rerum Caesare, non furor
 Civilis, aut vis exigit otium;

Non

CARMINUM LIB. IV. 89

Non ira, quae procudit enses, Et miseras inimicat urbes.	20
Non qui profundum Danubium bibunt, Edicta rumpent Julia, non Getae, Non Seres, infidive Persae, Non Tanaïm prope flumen orti, Nosque et profectis lucibus et sacris, Inter jocos munera Liberi, Cum prole, matronisque nostris, Rite Deos prius adprecanti, Virtute functos, more patrum, duces, Lydis remitto carmine tibiis,	25
Trojamque, et Anchisen, et almae Progeniem Veneris canemus.	30

M Q. HORA.

Q. HORATII
E P O D O N
L I B E R.

AD MAECENATEM. ODE I.

IBIS Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Caesaris periculum
Subire, Maecenas, tuo.
Quid nos? quibus te vita sit superstita
Jucunda, si contra, gravis:
Utrumne jussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
Feremus; et te, vel per Alpium juga,
Inhospitalem et Caucasum,
Vel Occidentis usque ad ultimum sinum
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo
Imbellis ac firmus parum.
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut adsidens implumibus pullis avis
Serpentium adlapsus timet
Magis relictis; non, ut adsit, auxilium
Latura plus praesentibus.
Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuae spem gratiae:

5

10

15

20

Non

EPODON LIBER.

94

Non ut juvenicis inligata pluribus
 Aratra nitantur mea :
 Pecusve Calabris ante sidus fervidum
 Lucana mutet pascuis :
 Nec ut superni villa candens Tusculi
 Circaea tangat moenia. 30
 Satis superque me benignitas tua
 Ditavit. haud paravero,
 Quod aut avarus, ut Chremes, terra premam;
 Discinctus, aut perdam, ut nepos.

VITAE RUSTICAE LAUDES. ODE II.

BEATUS ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni foenore :
 Nec excitatur classico miles truci, 5
 Nec horret iratum mare ;
 Forumque vitat, et superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adulta vitium propagine
 Altas maritat populos; 10
 Aut in reducta valle mugientium
 Prospectat errantes greges ;
 Inutilefque falce ramos amputans,
 Feliciores inferit ;
 Aut pressa puris mella condit amphoris; 15
 Aut tondet infirmas oves :
 Vel cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit;
 Ut gaudet, insitiva decerpens pyra,
 Certantem et uvam purpurac, 20
 Qua muneretur te, Priape, et te, pater
 Silvane tutor finium!
 Libet jacere modo sub antiqua ilice,
 Modo in tenaci gramine :
 Labuntur altis interim rivis aquae; 25
 Queruntur in silvis aves;

M 2

Fontesque

Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cum tonantis annus hibernus Jovis
 Imbres nivesque comparat; 30
 Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
 Apros in obstantes plagas;
 Aut amite levi rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos;
 Pavidumque leporem, et advenam laqueo gruem 35
 Jucunda captat praemia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Haec inter obliviscitur?
 Quod si pudica mulier in partem juvans
 Domum atque dulces liberos, 40
 (Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis uxor Appuli)
 Sacrum vetustis exstruat lignis focum
 Lassi sub adventum viri;
 Claudensque textis cratibus laetum pecus, 45
 Distenta siccet ubera;
 Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemtis adparet;
 Non me Lucrina juverint conchylia,
 Magisve rhombus, aut scari, 50
 Si quos Eois intonata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare:
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagen Ionicus
 Jucundior; quam lecta de pinguisimis 55
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
 Malvae salubres corpori,
 Vel agna festis caesa Terminalibus,
 Vel hoedus ereptus lupo. 60
 Has inter epulas, ut juvat pastas oves
 Videre properantes domum!
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido;

Positosque

EPODON LIBER.

93

Positosque vernas, ditis examen domus,

65

Circum renidentes Lares!

Haec ubi locutus foenerator Alphius,

Jam jam futurus rusticus,

Omnem relegit Idibus pecuniam;

Quaerit Calendis ponere.

70

AD MAECENATEM. ODE III.

PARENTIS olim si quis impia manu

Senile guttur fregerit,

Edit cicutis allium nocentius.

O dura messorum ilia!

Quid hoc veneni saevit in praecordiis?

5

Num viperinus his cruor

Incoctus herbis me sefellit? an malas

Canidia tractavit dapes?

Ut, Argonautas praeter omnes, candidum

Medea mirata est ducem,

10

Ignota tauris inligaturum juga

Perunxit hoc Iasonem:

Hoc delibutis ulta donis pellicem,

Serpente fugit alite.

Nec tantus unquam siderum insedit vapor

15

Siticulosa Apuliae:

Nec munus humeris efficacis Herculis

Inarsit aestuosius.

At, si quid unquam tale concupiveris,

Jocose Maecenas, precor

20

Manum puella suavio opponat tuo,

Extrema et in sponda cubet.

AD MAENAM POMPEII LIBERTUM. ODE IV.

LUPIS et agnis quanta sortito obtigit,

Tecum mihi discordia est,

Ibericis peruste funibus latus,

Et crura dura compede.

Licet superbus ambules pecunia,

5

Fortuna non mutat genus.

Videsne,

Videsne, Sacram metiente te viam
 Cum bis ter ulnarum toga,
 Ut ora vertat huc et huc euntium
 Liberrima indignatio? 10
 Sectus flagellis hic triumviralibus
 Praeconis ad fastidium,
 Arat Falerni mille fundi jugera,
 Et Appiam mahnis terit;
 Sedilibusque magnus in primis eques, 15
 Othone contempto, sedet.
 Quid attinet tot ora navium gravi
 Rostrata duci pondere
 Contra latrones atque servilem manum,
 Hoc, hoc tribunus militum? 20

IN CANIDIAM VENEFICAM. ODE V.

AT ô Deorum quidquid in coelo regit
 Terras et humanum genus,
 Quid iste fert tumultus? et quid omnium
 Vultus in unum me truces?
 Per liberos te, si vocata partibus 5
 Lucina veris adfuit,
 Per hoc inane purpuræ decus precor,
 Per improbaturum haec Jovem;
 Quid ut noverca me intueris, aut uti 10
 Petita ferro belua?
 Ut haec tremente questus ore, constitit
 Insignibus raptis puer
 Impube corpus, quale posset impia
 Mollire Thracum pectora:
 Canidia brevibus implicata viperis 15
 Crines et incommum caput,
 Jubet sepulcris caprificos erutas,
 Jubet cupressus funebres,
 Et uncta turpis ova ranae sanguine,
 Plumamque nocturnae strigis, 20
 Herbasque, quas Iolcos atque Iberia
 Mittit venenorum ferax,

Et

EPODON LIBER.

95

Et ossa ab ore rapta jejunaë canis Flammis aduri Colchicis.	
At expedita Sagana per totam domum Spargens avernales aquas,	25
Morret capillis, ut marinus asperis Echinus, aut currens aper.	
Abacta nulla Veia conscientia, Ligonibus duris humum	30
Exhauriebat, ingemens laboribus; Quo posset infossus puer	
Longo die bis terve mutatae dapis Inemori spectaculo:	
Cum promineret ore, quantum extant aqua Suspensa mento corpora,	35
Exsusta uti medulla, et aridum jecur Amoris esset poculum,	
Interminato cum semel fixae cibo Intabuiscent pupulae.	40
Non defuisse masculae libidinis Ariminensem Foliam,	
Et otiosa credidit Neapolls, Et omne vicinum oppidum,	
Quae sidera excantata voce Thessala Lunamque coelo deripit.	45
Hic inresectum saeva dente livido Canidia rodens pollicem,	
Quid dixit? aut quid tacuit? o rebus meis Non infideles arbitrae,	50
Nox, et Diana, quae silentium regis, Arcana cum fiunt sacra;	
Nunc, nunc adeste, nunc in hostiles domos Iram atque numen vertite;	
Formidolosus dum latent filvis ferae Dulci sopore languidae;	55
Senem (quod omnes rideant) adulterum Latrent Suburanae canes,	
Nardo perunctum, quale non perfectius Meae laborarint manus,	60

Quid

Quid accidit? cur dira barbarae minus
 Venena Medae valent?
 Quibus superbam fugit ulta pellicem
 Magni Creontis filiam,
 Cum palla, tabo munus imbutum, novam 65
 Incendio nuptam abstulit.
 Atqui nec herba, nec latens in asperis
 Radix fefellit me locis.
 Indormit unctis omnium cubilibus
 Oblivione pellicum. 70
 Ha, ha! solutus ambulat veneficae
 Scientioris carmine.
 Non usitatis, Vare, potionibus
 (O multa fleturum caput!)
 Ad me recurre: nec vocata mens tua 75
 Maris redibit vocibus.
 Majus parabo, majus infundam tibi
 Fastidienti poculum.
 Priusque coelum fidet inferius mari,
 Tellure porrecta super, 80
 Quam non amore sic meo flagres, uti
 Bitumen atris ignibus.
 Sub haec puer jam, non ut ante, mollibus
 Lenire verbis impias,
 Sed dubius unde rumperet silentium, 85
 Misit Thyesteas preces.
 Venena, magnum fas nefasque, non valent
 Convertere humanam vicem.
 Diris agam vos: dira detestatio
 Nulla expiatur victima. 90
 Quin, ubi perire jussus expiravero,
 Nocturnus occurram furor;
 Petamque vultus umbra curvis unguibus,
 (Quae vis Deorum est Manium)
 Et inquietis adsidens praecordiis, 95
 Pavore somnos auferam.
 Vos turba vicitim hinc et hinc saxis petens
 Contundet obscoenas anus.

Post

Post insepulta membra different lupi
Et Esquilinae alites.

100

Neque hoc parentes, heu! mihi superstites
Effugerit spectaculum.

IN CASSIUM SEVERUM. ODE VI.

Quid immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?

Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?

Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,

5

Agam per altas aure sublata nives,
Quaecunque praecedet fera.

Tu, cum timenda voce complesti nemus,
Profectum odoraris cibum.

10

Cave, cave; namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua:

Qualis Lycambae spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalò.

An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

15

AD POPULUM ROMANUM. ODE VII.

Quo, quo scelesti, ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?

Parumne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?

Non ut superbas invidae Carthaginis
Romanus arces ureret:

5

Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via:

Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs haec periret dextera.

10

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Nunquam, nisi in dispar, feris.

Furorne caecos, an rapit vis acrior,
An culpa? responsum date.

N

Tacent

Tacent : et ora pallor albus inficit,
 Mentisque percussae stupent.
 Sic est : acerba fata Romanos agunt,
 Scelusque fraternae necis ;
 Ut immerentis fluxit in terram Remi
 Sacer nepotibus cruor.

15

20

IN ANUM LIBIDINOSAM. ODE VIII.

ROGARE longo putidam te seculo,
 Vires quid enervet meas ?
 Cum sit tibi dens ater, et rugis vetus
 Frontem senectus exaret ;
 Hietque turpis inter aridas nates
 Podex, velut crudae bovis.
 Sed incitat me pectus, et mammae putres,
 Equina quales ubera,
 Venterque mollis, et femur tumentibus
 Exile furis additum.
 Esto beata : funus atque imagines
 Ducant triumphales tuum :
 Nec sit marita, quae rotundioribus
 Onusta baccis ambulet.
 Quid ? quod libelli Stoici inter sericos
 Jacere pulvillos amant ?
 Inlitterati num minus nervi rigent ?
 Minusve languet fascinum ?
 Quod ut superbo provocas ab inguine,
 Ore adlaborandum est tibi.

5

10

15

20

AD MAECENATEM. ODE IX.

QUANDO repostum Caecubum ad festas dapes,
 Victore laetus Caesare,
 Tecum sub alta (sic Jovi gratum) domo,
 Beate Maecenas, bibam,
 Sonante mistum tibiis carmen lyra,
 Hac Dorium, illis Barbarum ?
 Ut nuper ; actus cum freto Neptunius
 Dux fugit ustis navibus,

5

Mina-

EPODON LIBER.

99

Minatus Urbi vincla, quae detraxerat	
Servis amicus perfidis.	10
Romanus (cheu posteri negabitis)	
Emancipatus feminae	
Fert vallum et arma miles, et spadonibus	
Servire rugosis potest !	
Interque signa turpe militaria	15
Sol aspicit conopeum !	
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos	
Galli, canentes Caesarem :	
Hostiliumque navium portu latent	
Puppes sinistrosam citae.	20
Io Triumphe, tu moraris aureos	
Currus, et intactas boves.	
Io Triumphe, nec Jugurthino parem	
Bello reportasti ducem ;	
Neque Africano, cui super Carthaginem	25
Virtus sepulcrum condidit.	
Terra marique victus hostis Punico	
Lugubre mutavit sagum.	
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus	
Ventis iturus non fuis,	30
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,	
Aut fertur incerto mari.	
Capaciores adfer huc, puer, scyphos,	
Et Chia vina, aut Lesbia,	
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,	35
Metire nobis Caecubum.	
Curam metumque Caesaris rerum juvat	
Dulci Lyaco solvere.	

IN MAEVIVM. ODE X.

M ALA soluta navis exit alite	
Ferens olentem Maevium.	
Ut horridis utrumque verberes latus,	
Auster, memento fluctibus.	
Niger rudentes Euris, inverso mari,	5
Fractosque remos differat.	
N 2	Insurgat

Infurgat Aquilo, quantus altis montibus
 Frangit tremantes ilices:
 Nec sidus atra nocte amicum adpareat,
 Qua tristis Orion cadit : 10
 Quietiore nec feratur aequore,
 Quam Graja victorum manus ;
 Cum Pallas usto vertit iram ab Ilio
 In inpiam Ajacis ratem.
 O quantus instat navitis sudor tuis, 15
 Tibique pallor luteus,
 Et illa non virilis ejulatio,
 Preces et aversum ad Jovem ;
 Ionius udo cum remugiens finus
 Noto carinam ruperit ! 20
 Opima quod si praeda curvo litore
 Porrecta mergos juveris,
 Libidinosus immolabitur caper,
 Et agna Tempestatibus.

AD PETTIUM. ODE XI.

PETTI, nihil me, sicut antea, juvat
 Scribere versiculos,
 Amore perculsum gravi ;
 Amore, qui me, praeter omnes, expetit
 Mollibus in pueris, 5
 Aut in puellis urere.
 Hic tertius December, ex quo destiti
 Inachia furere,
 Silvis honorem decutit.
 Heu me, per Urbem (nam pudet tanti mali) 10
 Fabula quanta fui!
 Conviviorum et poenitet,
 In quibus amantem et languor et silentium
 Arguit, et latere
 Petitus imo spiritus. 15
 Contrane lucrum nil valere candidum
 Pauperis ingenium,
 Querebar, adplorans tibi ;

Simul

Simul calentis inverecundus Deus	
Fervidiore mero	20
Arcana promorat loco.	
Quod si meis inaeftuet praecordiis	
Libera bilis, ut haec	
Ingrata ventis dividat	
Fomenta, vulnus nil malum levantia;	25
Definet imparibus	
Certare submotus pudor.	
Ubi haec severus te palam laudaveram,	
Jussus abire domum,	
Ferebar incerto pede	30
Ad non amicos heu mihi postes, et heu	
Limina dura, quibus	
Lumbos et infregi latus.	
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam	
Vincere mollitie,	35
Amor Lycisci me tenet;	
Unde expedire non amicorum queant	
Libera consilia,	
Nec contumeliae graves;	
Sed alius ardor, aut puellae candidae,	40
Aut teretis pueri,	
Longam renodantis comam.	

ODE XII.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?	
Munera quid mihi, quidve tabellas	
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obefae?	
Namque sagacius unus odoror,	
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,	5
Quam canis acer, ubi lateat sus.	
Quis sudor vietis, et quam malus undique membris	
Crescit odor! cum pene soluto	
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi	
Jam manet humida creta, colorque	10
Stercore fucatus crocodili; jamque subando	
Tenta, cubilia, testaque rumpit.	
	Vcl

Vel mea cum faevis agitat fastidia verbis,
 Inachia langues minus ac me :
 Inachiam ter nocte potes, mihi semper ad unum 15
 Mollis opus. pereat male, quae te
 Lesbia, quaerenti taurum monstravit inertem ;
 Cum mihi Cous adestet Amyntas,
 Cujus in indomito constantior inguine nervus,
 Quam nova collibus arbor inhaeret. 20
 Muricibus Tyriis iteratae vellera lanae,
 Cui properabantur? tibi nempe :
 Ne foret aequales inter conviva, magis quem
 Diligeret mulier sua, quam te.
 O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres 25
 Agna lupos, capreaeque leones.

AD AMICUM. ODE XIII.

HORRIDA tempestas coelum contraxit; et imbres,
 Niveque deducunt Jovem:
 Nunc mare, nunc silvæ
 Threicio Aquilone sonant: rapiamus, amice,
 Occasionem de die : 5
 Dumque virent genua,
 Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
 Tu vina Torquato move
 Consule pressa meo.
 Cetera mitte loqui: Deus haec fortasse benigna 10
 Reducet in sedem vice.
 Nunc et Achaemenio
 Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
 Levare duris pectora
 Sollicitudinibus : 15
 Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno :
 Invisæ mortalis, Dea
 Nate puer Thetide,
 Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
 Findunt Scamandri flumina, 20
 Lubricus et Simois ;
 Unde tibi reditum certo subtemine Parcae

Rupere

Rupere ; nec mater domum
 Caerula te revehet.
 Illic omne malum vino cantuque levato 25
 Deformis aegrimoniae
 Dulcibus adloquiis.

AD MAECENATEM. ODE XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
 Oblivionem sensibus,
 Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos
 Arente fauce traxerim,
 Candide Maecenas, occidis faepe rogando: 5
 Deus, Deus nam me vetat
 Inceptos, olim promissum carmen, iambos
 Ad umbilicum adducere.
 Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
 Anacreonta Teïum : 10
 Qui per faepe cava testudine flevit amorem
 Non elaboratum ad pedem.
 Ureris ipse miser : quod si non pulchrior ignis
 Accendit obsessam Ilion,
 Gaude forte tua. me libertina, neque uno 15
 Contenta, Phryne macerat.

AD NEAERAM. ODE XV.

NOx erat, et coelo fulgebat Luna sereno
 Inter minora sidera ;
 Cum tu magnorum numen laesura Deorum
 In verba jurabas mea,
 Arctius atque edera procera adstringitur ilex, 5
 Lentis adhaerens brachiis :
 Dum pecori lupus, et nautis infestus Orion
 Turbaret hibernum mare,
 Intonsosque agitare Apollinis aura capillos,
 Fore hunc amorem mutuum : 10
 O dolitura mea multum virtute, Neaera :
 Nam si quid in Flacco viri est.

Non

Non feret adfiduas potiori te dare noſtes ;
 Et quaeret iratus parem :
 Nec ſemel offenſae cedet conſtantia formae, 15
 Si certus intrârit dolor.
 At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
 Superbus incedis malo,
 Sis pecore et multa dives tellure licebit,
 Tibique Paſtolus fluat, 20
 Nec te Pythagorae fallant arcana renati,
 Formaſque vincas Nirea ;
 Eheu, tranſlatos alio moerebis amores :
 Aſt ego viciffim riſero.

AD POPULUM ROMANUM. ODE XVI.

ALTERA jam teritur bellis civilibus aetas ;
 Suis et ipſa Roma viribus ruit.
 Quam neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
 Minacis aut Etruſca Porſenae manus,
 Aemula nec virtus Capuae, nec Spartacus acer, 5
 Noviſque rebus infidelis Allobrox ;
 Nec fera caerulea domuit Germania pube,
 Parentibuſque abominatus Hannibal ;
 Inpia perdemus devoti ſanguinis aetas ?
 Feriſque rurfus occupabitur ſolum ? 10
 Barbarus heu cineres inſiſtet victor ? et Urbem
 Eques ſonante verberabit ungula ?
 Quaeque carent ventis et ſolibus oſſa Quirini,
 (Nefas videre) diſſipabit inſolens ?
 Forte quid expediat communiter, aut melior pars 15
 Malis carere quaeritis laboribus ?
 Nulla ſit hac potior ſententia (Phocaeorum
 Velut profugit exſecrata civitas
 Agros atque Lares patrios, habitandaque ſana
 Apris reliquit et rapacibus lupis) 20
 Ire, pedes quocumque ferent ; quocumque per undas
 Notus vocabit, aut protervus Africus.
 Sic placet ? an melius quis habet ſuadere ? ſecunda
 Ratem occupare quid moramur alite ?

15

20

5

10

15

20

Sed

EPODON LIBER.

105

Sed juremus in haec: simul imis faxa renârint 25
 Vadis levata, ne redire sit nefas;
 Neu conversa domum pigeat dare lintea, quando
 Padus Matina laverit cacumina;
 In mare seu celsus procurrerit Apenninus,
 Novaque monstra junxerit libidine 30
 Mirus amor; juvet ut tigres subsidere cervis,
 Adulteretur et columba miluo;
 Credula nec rivos timeant armenta leones;
 Ametque falsa levis hircus aequora.
 Haec, et quae poterunt redditus abscindere dulces, 35
 Eamus omnis execrata civitas,
 Aut pars indocili melior grege: mollis et exspes
 Inominata perprimat cubilia.
 Vos, quibus est virtus, muliebrem tollite luctum,
 Etrusca praeter et volate litora. 40
 Nos manet Oceâhus circumvagus arva beata;
 Petamus arva, divites et insulas,
 Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
 Et inputata floret usque vinea;
 Germinat et nunquam fallentis termes olivae; 45
 Suamque pulla ficus ornat arborem;
 Mella cava manant ex ilice; montibus altis
 Levis crepante lympa defilit pede:
 Illic injussae veniunt ad mulstra capellae,
 Refertque tenta grex amicus ubera; 50
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Nec intumescit alta viperis humus;
 Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
 Aquosus Eurys arva radat imbribus;
 Pinguia nec siccis urantur semina glebis; 55
 Utrumque Rege temperante coelitur.
 Non huc Argos contendit remige pinus;
 Neque inpudica Colchis intulit pedem:
 Non huc Sidonii torserunt cornua nautae;
 Laboriosa nec cohors Ulyssæi. 60
 Nulla nocent pecori contagia; nullius astri
 Gregem aestuosa torret impotentia.

o

Jupiter

Jupiter illa pia fecerit litora genti,
 Ut inquinavit aere tempus aureum;
 Aerea, dehinc ferro duravit secula; quorum
 Piis secunda, vate me, datur fuga.

65

AD CANIDIAM. ODE XVII.

JAM jam efficaci do manus scientiae,
 Supplex et oro regna per Proserpinae,
 Per et Dianae non movenda numina,
 Per atque libros carminum valentium
 Refixa coelo devocare sidera,
 Canidia, parce vocibus tandem sacris,
 Citumque retro solve, solve turbinem.
 Movit nepotem Telephus Nereium,
 In quem superbus ordinarat agmina
 Myrsum, et in quem tela acuta torserat:
 Unxere matres Iliæ additum feris
 Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
 Postquam relictis moenibus rex procidit
 Heu pervicacis ad pedes Achillei:
 Setosa duris exuere pelibus
 Laboriosi remiges Ulyssei,
 Volente Circe, membra: tunc mens, et sonus
 Relatus, atque notus in vultus honor.
 Dedi satis superque poenarum tibi,
 Amata nautis multum et insitoribus,
 Fugit juvenas, et verecundus color
 Reliquit ossa pelle amicta lurida:
 Tuis capillus albus est odoribus.
 Nullum a labore me reclinat otium:
 Urguet diem nox, et dies noctem; neque est
 Levare tenta spiritu praecordia.
 Ergo negatum vincor ut credam miser,
 Sabella pectus increpare carmina,
 Caputque Marfa dissilire naenia.
 Quid amplius vis? o mare et terra! ardeo,
 Quantum neque atro delibutus Hercules
 Nessi cruore, nec Sicana fervida

5

10

15

20

25

30

Furens

Furens in Aetna flamma. tu, donec cinis
 Injuriolis aridus ventis serar,
 Cales venenis officina Colchicis. 35
 Quae finis? aut quod me manet stipendium?
 Effare: iussas cum fide poenas luam,
 Paratus expiare, seu poposeeris
 Centum juvencos, sive mendaci lyra
 Voles sonari: tu pudica, tu proba 40
 Perambulabis astra sidus aureum.
 Infamis Helenae Castor offensus vicem,
 Fraterque magni Castoris, victi prece,
 Ademta vati reddidere lumina.
 Et tu (potes nam) solve me dementia, 45
 O nec paternis obsoleta fordibus;
 Nec in sepulcris pauperum prudens anus
 Novendiales dissipare pulveres.
 Tibi hospitale pectus, et purae manus;
 Tuusque venter parturicius; et tuo 50
 Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
 Utcunque fortis exilis puerpera.

CANIDIAE RESPONSIO.

Quid obsecratis auribus fundis proces?
 Non saxa nudis furdiora navitis.
 Neptunus alto tundit hibernus salo. 55
 Inultus ut tu riseris Cotytia
 Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
 Et Esquilini Pontifex venefici
 Inpune ut Urbem nomine impleris meo?
 Quid proderit ditasse Pelignas anus, 60
 Velociusve miscuisse toxicum?
 Sed tardiora fata te votis manent:
 Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
 Novis ut usque suppetas doloribus.
 Optat quietem Pelopis infidus pater, 65
 Egens benignae Tantalus semper dapis;
 Optat Prometheus obligatus aliti;
 Optat supremo conlocare Sisyphus

In monte saxum : sed vetant leges Jovis.
 Voles modo altis desilire turribus, 70
 Modo ense pectus Norico recludere ;
 Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
 Fastidiosa tristis aegrimonia.
 Vectabor humeris tunc ego inimicis eques ;
 Meaeque terra cedit insolentiae. 75
 An quae movere cereas imagines,
 (Ut ipse nôsti curiosus) et polo
 Deripere Lunam vocibus possim meis,
 Possim crematos excitare mortuos,
 Desiderique temperare pocula, 80
 Florem artis in te nil valentis exitum ?

CARMEN SECULARE.

PHOEBE, silvarumque potens Diana,
 Lucidum coeli decus, ô colendi
 Semper, et culti, date quae precamur
 Tempore sacro ;
 Quo Sibyllini monuere versus, 5
 Virgines lectas puerosque castos
 Dis, quibus septem placuere colles,
 Dicere carmen.
 Alme Sol, curru nitido diem qui
 Promis et celas, aliufque et idem 10
 Nasceris, possis nihil urbe Roma
 Visere majus.
 Rite maturos aperire partus
 Lenis Ilithyia, tuere matres ;
 Sive tu Lucina probas vocari, 15
 Seu Genitalis.
 Diva, producas sobolem, Patrumque
 Prosperes decreta super jugandis
 Feminis, prolisque novae feraci
 Lege marita : 20
 Certus undenos decies per annos
 Orbis ut cantus, referatque ludos

Ter

CARMEN SECULARE. 109

Ter die claro, totiesque grata	
Nocte frequentes.	
Vosque veraces cecinisse parcae,	25
Quod semel dictum, stabilisque rerum	
Terminus servet, bona jam peractis	
Jungite fata.	
Fertilis frugum pecorisque tellus	
Spicea donet Cererem corona :	30
Nutrient foetus et aquae salubres,	
Et Jovis aurae.	
Condito mitis placidusque telo	
Supplices audi pueros, Apollo ;	
Siderum regina bicornis audi,	35
Luna, puellas.	
Roma si vestrum est opus, Iliaeque	
Litus Etruscum tenuere turmae,	
Iussa pars mutare Lares, et urbem	
Sospite cursu :	40
Cui per ardentem sine fraude Trojam	
Castus Aeneas patriae superstes	
Liberum munivit iter, daturus	
Plura relictis.	
Di, probos mores docili juventae,	45
Di, senectuti placidae quietem,	
Romulae genti date remque prolemque	
Et decus omne.	
Quique vos bobus veneratur albis	
Clarus Anchisae Venerisque sanguis,	50
Imperet bellante prior, jacentem	
Lenis in hostem.	
Jam mari terraque manus potentes	
Medus, Albanasque timet secures :	
Jam Scythae responsa petunt, superbi	55
Nuper et Indi.	
Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque	
Priscus, et neglecta redire Virtus	
Audet ; adparetque beata pleno	
Copia cornu.	60
Augur, et fulgente decorus arcu	
Phoebus,	

110 Q. HORAT. CARM. SECUL.

Phoebus, acceptusque novem Camoenis,
Qui salutare levat arte fessos

Corporis artus,

Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper

Præroget ævum:

Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet; et votis puerorum amicas

Adplicet aures.

Hæc Jovem sentire Deosque cunctos
Spem bonam certamque domum reposito,
Doctus et Phoebi chorus et Dianæ

Dicere laudes.

65

70

75

Q. HORA.

Q. HORATII
SERMONUM
LIBER PRIMUS.

SATIRA I.

QUI sit Maecenas, ut nemo, quam sibi fortem,
Seu Ratio dederit, seu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore. 5
Contra mercator, navim jaesantibus Austris,
Militia est potior. quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat. 10
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Caetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium. ne te morer, audi,
Quo rem deducam. si quis Deus, En ego, dicat, 15
Jam faciam quod vultis; eris tu, qui modo miles,
Mercator; tu consultus modo, rusticus: hinc vos,
Vos hinc, mutatis discedite partibus. eia,
Quid? statis? nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causae est, merito quin illis Jupiter ambas 20
Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebet aurem?
Praeterea, (ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram: quanquam ridentem dicere verum

Quid

Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25
 Doctores, elementa velint ut discere prima :
 Sed tamen amoto quaeramus seria ludò.)
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 Perfidus hic caupo, miles, nautaeque per omne 30
 Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
 Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
 Aiunt, cum tibi sint congesta cibaria : sicut
 Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris
 Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
 Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri. 35
 Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
 Non usquam prorepat, et illis utitur ante
 Quaesitis patiens; cum te neque fervidus aestus
 Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum;
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40
 Quid juvat inmensum te argenti pondus et auri
 Furtim defossa timidum deponere terra?
 Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, ni id sit, quid habet pulchri constructus acervus?
 Millia frumenti tua triverit area centum : 45
 Non tuus hoc capiet venter plus ac meus : ut si
 Reticulum panis venales inter onusto
 Forte vechas humero, nihilo plus accipias quam
 Qui nil portarit. vel dic, quid referat intra 50
 Naturae fines viventi, jugera centum, an
 Mille aret? at suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquo,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
 Vel cyathos; ac dicas, magno de flumine malim 55
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere : eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia iusto,
 Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantulo eget, quanto est opus, is neque limo
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
 At bona pars hominum decepta cupidine falso, 60
 Nil satis est, inquit, quia tanti, quantum habeas, sis.
 Quid facias illi? jubeas miserum esse, libenter

Quatenus

SERMONUM LIB. I. 113

Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
 Sordidus ac dives, populi contemnere voces 65
 Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
 Tantalus a labris sitiens fugientia captat
 Flumina. quid? rides? mutato nomine, de te
 Fabula narratur. congestis undique faccis 70
 Indormis inhians, et tanquam parcere sacris
 Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quo valeat nummus? quem praebeat usum?
 Panis ematur, olus, vini sextarius; adde
 Queis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes, hoc juvat? horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 At si condoluit tentatum frigore corpus;
 Aut alius casus lecto te adfixit; habes qui
 Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac reddat gnatis carisque propinquis.
 Non uxor salvum te vult, non filius; omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae. 85
 Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo praestet, quem non merearis, amorem?
 At si cognatos, nullo Natura labore
 Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
 Infelix operam perdas; ut si quis asellum 90
 In campo doceat parentem currere frenis.
 Denique sit finis quaerendi: cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus; et finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias quod
 Umidius quidam (non longa est fabula) dives 95
 Ut metiretur nummos, ita sordidus ut se
 Non unquam servo melius vestiret, ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat; at hunc liberta secuti
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100
 Quid mihi igitur suades? ut vivam Maenius? aut sic,
 Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum

Frontibus adversis componere. non ego avarum
 Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanaï'n quiddam focerumque Viselli. 105
 Est modus in rebus; sunt certi denique fines;
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus
 Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat? neque se majori pauperiorum
 Turbae conparet? hunc atque hunc superare laboret?
 Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut cum carceribus missos rapit ungula currus;
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Praeteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, et exacto contentus tempore, vita
 Cedat uti conviva satur, reperire queamus.
 Jam fatis est: ne me Crispini scrinia lippi 120
 Conpilasse putes, verbum non amplius addam.

SATIRA II.

AMBUBAIARUM collegia, pharmacopolae,
 Mendici, mimae, balatrones; hoc genus omne
 Moeustum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli:
 Quippe benignus erat. contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem depellere possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coëmens obsonia nummis?
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fusidius vappae famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in foenore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
 Quanto perditior quisque est, tanto acrius urguet: 15
 Nomina festatur, modo sumpta veste virili
 Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
 Jupiter, exclamat, simul atque audivit? at in se

Pro quaestu sumptum facit hic. Vix credere possis,
 Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti 20
 Fabula quem miserum nato vixisse fugato
 Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
 Si quis nunc quaerat, quo res haec pertinet? illuc;
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui 25
 Inguen ad obascoenum subductis usque facetus.
 Pastillos Rufillus olet, Gargonius hireum:
 Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
 Quarum subfuta talos tegat instita veste: 30
 Contra alius nullam, nisi olenti in fornice stantem.
 Quidam notus homo cum exiret fornice; macte
 Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
 Huc juvenes aequum est descendere, non alienas
 Permolere uxores. Nolim laudari, inquit, 35
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
 Audire est operae pretium, procedere recte
 Qui moechis non vultis, ut omni parte laborent;
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla. 40
 Hic se praecipitem testo dedit: ille flagellis
 Ad mortem caesus: fugiens hic decedit acrem
 Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem 45
 Demeteret ferrum. jure omnes: Galba negabat.
 Tutior at quanto merx est in classe secunda!
 Libertinarum dico; Sallustius in qua
 Non minus insanit, quam qui moechatur. at hic si,
 Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste 50
 Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse; daret quantum satis esset: nec sibi damno
 Dedecorique foret. verum hoc se amplectitur uno,
 Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango,
 Ut quondam Marfæus amator Originis, ille 55
 Qui patrium mimae donat fundumque laremque,
 Nil fuerit nisi, inquit, cum uxoribus unquam alienis.

Verum est cum mimis, est cum meretricibus ; unde
 Fama malum gravius, quam res, trahit. an tibi abunde
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique 60
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare, malum est ubicumque. quid inter-
 est in matrona, ancilla, peccesse togata?
 Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
 Nomine deceptus, poenas dedit usque, superque 65
 Quam satis est, pugnis caesus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longarenius foret intus.
 Huic si, mutonis verbis mala tanta videntis,
 Diceret haec animus; Quid vis tibi? numquid ego a te
 Magno prognatum deponco consule cunnum, 70
 Velatumque stola, mea cum conserbuit ira?
 Quid responderet? magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiisque istis
 Dives opis Natura suae! tu si modo recte
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Inmiscere; tuo vitio, rerumne labores,
 Nil referre putas? quare, ne poeniteat te,
 Desine matronas sectarier; unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic, inter niveos viridesque lapillos, 80
 Sit licet hoc, Cerinthe, tuum tenerum est femur, aut crus
 Rectius: atque etiam melius persaepe togatae.
 Adde huc; quod mercem sine fucis gestat, aperte
 Quod venale habet ostendit: nec, si quid honesti est,
 Jactat habetque palam, quaerit quo turpia celet. 85
 Regibus hic mos est, ubi equos mercantur, opertos
 Inspiciunt, ne, si facies (ut saepe) decora,
 Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem,
 Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 Hoc illi recte. ne corporis optima Lynceis 90
 Contemplere oculis, Hypsaea caecior, illa,
 Quae mala sunt, spectes. o crus! o brachia! verum
 Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronae praeter faciem nil cernere possis,
 Caetera, ni Catia est, demissa veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata, (nam te

Hoc

Hoc facit insanum) multae tibi tum officient res;
 Custodes, lectica, cinisflones, parasitae,
 Ad talos stola demissa, et circumdata palla
 Plurima, quae inuideant pure adparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois tibi pene videre est
 Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi;
 Metiri possis oculo latus. an tibi mavis
 Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
 Quam mercem ostendi? LEPOREM venator, ut alta 105
 In nive sectatur, positum sic tangere nolit;
 Cantat, et adponit: Meus est amor huic similis; nam
 Transvolat in medio posita, et fugientia captat.
 Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque aestus, curasque graves e pectore tolli? 110
 Nonne cupidinibus statuit Natura modum, quem,
 Quid latura, sibi quid sit dolitura negatum,
 Quaerere plus prodest, et inane abscindere soldo?
 Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
 Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter 115
 Pavonem, rhombumque? tument tibi cum inguina, num si
 Ancilla, aut verna est praesto puer, impetus in quem
 Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
 Non ego: namque parabilem amo Venerem, facilemque.
 ILLAM, Post paullo; Sed pluris, Si exierit vir, 120
 Gallis: Hanc, Philodemus ait, sibi, quae neque magno
 Stet pretio, neque cunctetur, cum est iussa venire.
 Candida rectaque sit, munda haecenus, ut neque longa,
 Nec magis alba velit, quam det Natura, videri.
 Haec, ubi supposuit dextro corpus mihi laevum 125
 Ilia et Egeria est: do nomen quodlibet illi.
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurat;
 Janua frangatur; latret canis; undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet; vepallida lecto
 Defiliat mulier; miseram se conscia clamet; 130
 Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mi.
 Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;
 Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
 Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

OMNIBUS hoc vitium est cantoribus, inter amicos
 Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
 Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris atque suam, non
 Quidquam proficeret: si conlibuisset, ab ovo
 Usque ad mala citaret, Io Bacche, modo summa
 Voce, modo hac, resonat quae chordis quatuor ima.
 Nil aequale homini fuit illi: saepe velut qui
 Currebat fugiens hostem; persaepe velut qui
 Junonis sacra ferret: habebat saepe ducentos,
 Saepe decem servos: modo Reges atque Tetrarchas,
 Omnia magna loquens; modo, Sit mihi mensa tripes, et
 Concha salis puri, et toga quae defendere frigus
 Quamvis crassa queat. decies centena dedisses
 Huc parco paucis contento; quinque diebus
 Nil erat in loculis. noctes vigilabat ad ipsum
 Mane; diem totum stertebat. nil fuit unquam
 Sic impar sibi. nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?
 Nullane habes vitia? imo alia, et fortasse minora.
 Maenius absentem Novium cum carperet; Heus tu,
 Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
 Verba putas? Egomet mi ignosco, Maenius inquit.
 Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
 Cum tua praevideas oculis male lippus inunctis,
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
 Iracundior est paullo; minus aptus acutis
 Naribus horum hominum: rideri possit, eo quod
 Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
 In pede calceus haeret. at est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam: at tibi amicus; at ingenium ingens
 Inculto latet hoc sub corpore. denique teipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum iniecit olim
 Natura, aut etiam consuetudo mala: namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.

Illuc

Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
 Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec
 Delectant; veluti Balbinum polypus Agnae. 40
 Vellem in amicitia sic erraremus, et isti
 Errori nomen Virtus posuisset honestum.
 At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
 Si quod sit vitium, non fastidire, strabonem
 Adpellat Paetum pater; et Pullum, male parvus 45
 Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
 Sisyphus; hunc Varum, distortis cruribus; illum
 Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
 Parcius hic vivit; frugi dicatur. ineptus
 Et iactantior hic paulo est; concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
 Plus aequo liber: simplex, fortisque habeatur.
 Caldior est: acres inter numeretur. opinor,
 Haec res et jungit, junctos et servat amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus; atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. probus quis
 Nobiscum vivit, multum demissus homo: illi
 Tardo cognomen pingui damus. hic fugit omnes
 Insidias, nullique malo latus obdit apertum,
 (Cum genus hoc inter vitae versetur, ubi acris 60
 Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior quis et est; (qualem me saepe libenter
 Obtulerim tibi, Maecenas,) ut forte legentem,
 Aut tacitum impellat quovis sermone molestus: 65
 Communi sensu plane caret, inquit. cheu
 Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urguetur. amicus dulcis, ut aequum est;
 Cum mea compenset vitiis bona, pluribus hisce 70
 (Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet; hac lege in trutina ponetur eadem.
 Qui, ne tuberibus propriis offendant amicum,
 Postulat; ignoscat verrucis illius. aequum est
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 Denique, quatenus excidi penitus vitium irac,
 Caetera

Caetera item nequeunt stultis haerentia ; cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur ? ac, res
 Ut quaeque est, ita suppliciiis delicta coercet ?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere iussus 86
 Semefos pisces tepidumque ligurrierit jus,
 In cruce suffigat ; Labeone insanior inter
 Sanos dicatur. quanto hoc furiosius, atque
 Majus peccatum est ? paullum deliquit amicus ;
 Quod nisi concedas, habere insuavis : acerbus 87
 Odisti et fugis, ut Rufonem debitor aeris ;
 Qui nisi, cum tristes misero venere Kalendae,
 Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras,
 Porrecto jugulo, historias, captivus ut, audit.
 Comminxit lectum potus, mensave catillum 90
 Evandri manibus tritum dejecit ? ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi ? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
 Prodiderit commissa fide, sponsumque negarit ? 95
 Queis paria esse fere placuit peccata, laborant
 Cum ventum ad verum est : sensus, moresque repugnant,
 Atque ipsa utilitas, iusti prope mater et aequi.
 Cum proreperunt primis animalia terris, 99
 Mutum ac turpe pecus, glandem atque cubilia propter,
 Unguibus, et pugnīs, dein fustibus, atque ita porro
 Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus :
 Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
 Nominaque invenere : dehinc absistere bello,
 Oppida coeperunt munire, et ponere leges, 105
 Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
 Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
 Causa : sed ignotis perierunt mortibus illi,
 Quos Venerem incertam rapientes more ferarum
 Viribus editior caedebat, ut in grege taurus. 110
 Jura inventa metu iniusti fateare necesse est :
 Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 Nec Natura potest iusto secernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis. 114
 Nec vincet Ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
 Qui

Qui teneros caules alieni fregerit horti,
 Et qui nocturnus Divum sacra legerit. adsit
 Regula, peccatis quae poenas inroget aequas :
 Ne scutica dignum horribili sectere flagello.
 Nam, ut ferula caedas meritum majora subire
 Verbera, non vereor : cum dicas esse pares res
 Furta latrociniiis ; et magnis parva mineris
 Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. si dives, qui sapiens est,
 Et futor bonus, et solus formosus, et est Rex :
 Cur optas quod habes? non nosti quid pater, inquit,
 Chrysippus dicat : sapiens crepidas sibi nunquam,
 Nec soleas fecit : futor tamen est sapiens. Qui?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
 Optimus est modulator : ut Alfenus vaser, omni
 Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
 Sutor erat : sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex, sic Rex solus. vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri, quos tu nisi fuste coërces,
 Urgueris turba circum te stante, miserque
 Rumperis, et latras, magnorum maxime Regum.
 Ne longum faciam, dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis ; neque te quisquam stipator, ineptum
 Praeter Crispinum, sectabitur ; et mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccâro stultus, amici :
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
 Privatusque magis vivam te Rege beatus.

SATIRA IV.

UPOlis atque Cratinus, Aristophanesque poëtae,
 Atque alii, quorum Comoedia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quod malus ac fur,
 Quod moechus foret, aut ficarius, aut alioqui
 Famofus ; multa cum libertate notabant.
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
 Emunctae naris, durus componere versus :
 Nam fuit hoc vitiosus : in hora saepe ducentos,

Q

Ut

Ut magnum, versus distabat stans pede in uno : 16
 Cum fluere lutulentus, erat quod tollere velles :
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem ;
 Scribendi recte : nam ut multum, nil moror. ecce
 Crispinus minimo me provocat : Accipe, si vis,
 Accipe jam tabulas : detur nobis locus, hora, 17
 Custodes : videamus, uter plus scribere possit.
 Di bene fecerunt, inopis me, quodque pusilli
 Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis.
 At tu conclusas hircinis follibus auras
 Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare. beatus Fannius, ultro
 Delatis capsis et imagine : cum mea nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quod sunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plures
 Culpari dignos. quemvis media erue turba ; 25
 Aut ab avaritia, aut misera ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum :
 Hunc capit argenti splendor : stupet Albius aere :
 Hic mutat merces surgente a Sole ad eum quo
 Vespertina tepet regio : quin per mala praecepta 30
 Fertur, uti pulvis collectus turbine : ne quid
 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poëtas.
 Foenum habet in cornu, longe fuge : dummodo risum
 Excutiat sibi, non hic cuiquam parcat amico : 35
 Et quodcunque semel chartis inleverit, omnes
 Gestiet a furno redeuntes scire lacuque,
 Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtis,
 Excerptam numero. neque enim concludere versum 40
 Dixeris esse satis : neque si quis scribat, uti nos,
 Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
 Ingenium cui sit, cui mens diviniore, atque os
 Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
 Idcirco quidam, comoedia necne poema 45
 Effet, quaesivere : quod acer spiritus ac vis,
 Nec verbis nec rebus inest ; nisi quod pede certo
 Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens

Saevit,

Saevit, quod meretrice nepos infans amica
 Filius, uxorem grandi cum dote recuset; 50
 Ebrius et (magnum quod dedecus) ambulet ante
 Noctem cum facibus. numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? ergo
 Non satis est puris versum perferbere verbis;
 Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem, 55
 Quo personatus pacto pater. his, ego quae nunc,
 Olim quae scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa modosque, et quod prius ordine verbum est
 Posterius facias, praeponens ultima primis;
 Non (ut si solvas " Postquam Discordia tetra 60
 " Belli ferratos postes portasque refregit,)
 Invenias etiam disiecti membra poetae.
 Haestenus haec: alias, justum sit necne poema,
 Nunc illud tantum quaeram; meritone tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65
 Ambulat et Caprius, rauci male, cumque libellis;
 Magnus, uterque timor latronibus: at bene si quis
 Et puris vivat manibus; contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Coeli Byrrhique latronum:
 Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat neque pila libellos:
 Quis manus infudet vulgi Hermogenisque Tigelli:
 Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus;
 Non ubivis, coramve quibuscumque. in medio qui
 Scripta foris recitent sunt multi: quique lavantes. 75
 Suave locus voci resonat conclusus. inanes
 Hoc juvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. Laedere gaudes,
 Inquis: et hoc studio pravus facis. Unde petitum
 Hoc in me jactas? est auctor quis denique eorum 80
 Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum;
 Qui non defendit, alio culpante; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
 Fingere qui non visa potest; commissis tacere
 Qui nequit; hic niger est; hunc tu, Romane, caveto.
 Saepe tribus lectis videas coenare quaternos: 86
 E quibus unus amet quavis adspargere cunctos,

Praeter eum qui praebet aquam: post, hunc quoque potus,
 Condita cum verax aperit praecordia Liber.
 Hic tibi comis et urbanus liberque videtur 90
 Infesto nigris: ego si risi, quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gargonius hircum,
 Lividus ac mordax videor tibi? mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petilli
 Te coram fuerit; defendas, ut tuus es mos: 95
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puero est, causaque mea permulta rogatus
 Fecit, et incolumis laetor quod vivit in Urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 Fugerit. hic nigrae succus loliginis, haec est 100
 Aerugo mera; quod vitium protul abfore chartis,
 Atque animo prius, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, vere promitto. liberius si
 Dixero quid, si forte jocosius; hoc mihi juris
 Cum venia dabis. insuevit pater optimus hoc me, 105
 Ut fugerem exemplis vitiorum quaeque notando,
 Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset:
 Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
 Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. a turpi meretricis amore 111
 Cum deterreret; Sestani dissimilis sis.
 Ne sequeretur moechas, concessa cum Venere uti
 Possem; Deprensi non bella est fama Treboni,
 Aiebat; sapiens, vitatu quidque petitu 115
 Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possum. simul ac duraverit actas
 Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: et sive jubebat 121
 Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc:
 Unum ex iudicibus selectis objiciebat:
 Sive vetabat; An hoc inhonestum et inutile factu
 Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum 125
 Hic atque ille? avidos vicinum funus ut aegros

Exanimat,

Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit :
 Sic teneros animos aliena opprobria saepe
 Absterrent vitiis. ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quaecumque ferunt : mediocribus, et qucis
 Ignoscas, vitiis teneor. fortassis et istinc 131
 Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
 Consilium proprium : neque enim, cum lectulus, aut me
 Porticus excepit, defum mihi. Rectius hoc est ;
 Hoc faciens vivam melius : sic dulcis amicis 135
 Occurram : hoc quidam non belle : numquid ego illi
 Inprudens olim faciam simile ? haec ego mecum
 Conpressis agito labris. ubi quid datur oti,
 Inludo chartis. hoc est mediocribus illis
 E vitiis unum : cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniet manus, auxilio quae
 Sit mihi (nam multo plures sumus) ac veluti te
 Judaci, cogemus in hanc concedere turbam.

SATIRA V.

EGRESSUM magna me accepit Aricia Roma,
 Hospitio modico : rhetor comes Heliodorus,
 Graecorum longe doctissimus ; inde Forum Appt
 Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
 Praecinctis, unum. minus est gravis Appia tardis.
 Hic ego, propter aquam, quod erat deterrima, ventri
 Indico bellum, coenantes haud animo aequo
 Expectans comites. jam nox inducere terris
 Umbras, et coelo diffundere signa parabat : 10
 Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
 Ingerere. Huc adpelle. trecentos inseris : ohe
 Jam satis est. dum aes exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora. mali culices, ranaeque palustres
 Avertunt somnos. absentem cantat amicam 15
 Multa prolutus vappa nauta, atque viator
 Certatim : tandem fessus dormire viator
 Incipit ; ac missae pastum retinacula mulae
 Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.

Jamque

Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem
 Sentimus; donec cerebrosus profilit unus,
 Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
 Fuste dolat. quarta vix demum exponimur hora.
 Ora manusque tua lavimus, Feronia, lymphæ.
 Millia tum pransi tria repimus; atque subimus
 Inpositum saxi late candentibus Anxur.
 Huc venturus erat Maecenas optimus atque
 Cœceius, missi magnis de rebus uterque
 Legati; averfos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
 Inlinere. interea Maecenas advenit, atque
 Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
 Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
 Fundos Aufidii Lusco Praetore libenter
 Linquimus, infani ridentes praemia scribae,
 Praetextam, et latum clavum, prunæque batillum.
 In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
 Murena praebente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius et Varius Sinuessæ, Virgiliusque
 Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
 Terra tulit; neque quis me sit devinctior alter.
 O, qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti quæ villula, testum
 Praebuit, et parochi, quæ debent, ligna saleque.
 Hinc muli Capuæ elitellas tempore ponunt.
 Lufum it Maecenas, dormitum ego Virgiliusque;
 Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.
 Hinc nos Coccei recipit plenissima villa,
 Quæ super est Caudi cauponas. nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri,
 Musa, velim memores; et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messî clarum genus Oscei;
 Sarmenti domina exstat, ab his majoribus orti
 Ad pugnam veneré. prior Sarmentus: Equi te
 Esse feri similem dico. ridemus; et ipse
 Messius, Accipio: caput et movet. ô, tua cornu

Nil foret exspecto: frons, inquit, quid faceres; cum
 Sic mutilus mibitaris? at illi foeda cicatrix
 Setosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicerrus ad haec; Donasset jamne catenam
 Ex voto Laribus, quaerebat: scribe quod esset,
 Deterius nihilo dominae jus esse. rogabat
 Denique, cur unquam fugisset, cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.
 Prorsus jucunde coenam produximus illam.
 Tendimus hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes
 Pene arsit, mactos dum turdos versat in igne:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano, summum properabat lambere testum:
 Convivas avidos coenam, servosque timentes
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
 Incipit ex illo montes Appulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
 Nunquam crepsemus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrimoso non sine fumo;
 Udos cum foliis ramos urente camino.
 Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto: somnus tamen aufert
 Intentum Veneri: tum immundo somnia visu
 Nocturnam vestem maculant ventremque supinum.
 Quattuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
 Signis perfacile est. venit vilissima rerum
 Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultra
 Callidus ut soleat humeris portare viator:
 Nam Canusi lapidosus; aquae non ditior urna:
 Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hinc Varius discedit moestus amicis.
 Inde Rubos fessi pervenimus; utpote longum
 Carpentem iter, et factum corruptius imbri.
 Postera tempestas melior, via pejor, adusque
 Bari moenia piscosi. dein Gnatia lymphis

Iratis exstructa dedit risusque jocosque ;
 Dum flamma sine thura liquefcere limine sacro
 Persuadere cupit: credat Judaeus Apella,
 Non ego: namque Deos didici securum agere aevum ;
 Nec, si quid miri faciat Natura, Deos id
 Tristes ex alto coeli demittere tecto.
 Brundisium longae finis chartaeque viaeque.

SATIRA VI.

NON, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te ;
 Nec quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarint ;
 Ut plerique solent, naso suspendis adunca
 Ignotos, ut me libertino patre natum.
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi vere,
 Ante potestatem Tulli atque ignobile regnum,
 Multos saepe viros nullis majoribus ortos,
 Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos.
 Contra, Laevinum, Valeri genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse, notante
 Judice, quem nosti, populo ; qui stultus honores
 Saepe dat indignis, et famae servit ineptus ;
 Qui stupet in titulis, et imaginibus. quid oportet
 Nos facere a vulgo longe lateque remotos ?
 Namque esto, populus Laevino mallet honorem,
 Quam Decio mandare novo : Censorque moveret
 Appius, ingenuo si non essem patre natus :
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
 Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. quo tibi, Tilli,
 Sumere depositum clavum, fierique tribuno ?
 Invidia adcrevit, privato quae minor esset.
 Nam ut quisque infans nigris medium inpediit crus
 Pellibus, ac latum demisit pectore clavum,
 Audit continuo ; Quis homo hic ? quo patre natus ?

Ut si qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat formosus; eat quacumque, puellis
 Injiciat curam quaerendi singula; quali
 Sit facie, fura, quali pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit, cives, urbem sibi curae,
 Imperium fore, et Italiam, et delubra Deorum: 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales curare et quaerere cogit.
 Tunc Syri, Damae, aut Dionysi filius, audes
 Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?
 At Novius conlega gradu post me sedet uno; 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paullus,
 Et Messala videris? at hic, si plaustra ducenta,
 Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,
 Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo libertino patre natum: 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia, Maecenas, tibi sum convictor; at olim,
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
 Jure mihi invidet quisque, ita te quoque amicum; 50
 Praesertim cautum dignos adsumere, prava
 Ambitione procul; felicem dicere non hoc
 Me possit, casu quod te sortitus amicum:
 Nulla etenim tibi me fors obtulit. optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55
 Ut veni coram, singultim pauca locutus,
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me Satureiano vestari rura caballo,
 Sed, quod eram, narro: respondes (ut tuus est mos) 60
 Pauca: abeo; et revocas nono post mense, jubescque,
 Esse in amicorum numero: magnum hoc ego ducor
 Quod placui tibi, qui turpi feceris honestum,
 Non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.
 Atqui si vitis mediocribus ac mea paucis 65
 Mendosa est natura, alioqui recta; (velut si
 Egregio insperfos rependas corpore naevos)
 Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra

R

Objiciet

Objiciet vere quisquam mihi ; purus et infons,
 (Ut me conlaudem) si et vivo carus amicis, 70
 Causa fuit pater his : qui macro pauper agello
 Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
 Quo pueri magnis e centurionibus orti,
 Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
 Ibant oestonis referentes Idibus aera : 75
 Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
 Artes, quas doceat quivis eques atque senator
 Semet prognatos. vestem servosque sequentes
 In magno ut populo, si quis vidisset, avita
 Ex re praeberi sumtus mihi crederet illos. 80
 Ipse mihi custos incompactissimus omnes
 Circum doctores aderat. quid multa ? pudicum
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum factu, verum opprobrio quoque turpi :
 Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 Si praeco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
 Mercedes sequeretur : neque ego essem questus. -ob hoc nunc
 Laus illi debetur, et a me gratia major.
 Nil me poeniteat sanum patris hujus : eoque
 Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
 Sic me defendam. longe mea discrepat istis
 Et vox et ratio. nam si Natura juberet
 A certis annis aevum remeare peractum,
 Atque alios legere, ad fastum quoscumque parentes 95
 Optaret sibi quisque ; meis contentus, honestos
 Fascibus ac fellis nollem mihi sumere ; demens
 Iudicio vulgi, sanus fortasse tuo : quod
 Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.
 Nam mihi continuo major quaerenda foret res ; 100
 Atque salutandi plures ; ducendus et unus ;
 Et comes alter, uti ne solus rursus peregre
 Exirem ; plures calones, atque caballi
 Pascendi ; ducenda petorrita. nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum ; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
 Objiciet nemo fordes mihi, quas tibi, Tilli,

Cum

Cum Tiburte via praetorem quinque sequuntur
 Te pueri lasanum portantes oenophorumque.
 Hoc ego commodius, quam tu, praeclare senator, 110
 Millibus atque aliis vivo. quacumque libido est,
 Incedo solus: percunctor quanti olus ac far:
 Fallacem Circum vespertinumque pererro
 Saepe forum: adsisto divinis: inde domum me
 Ad porri et ciceris refero laganique catinum. 115
 Coena ministratur pueris tribus; et lapis albus
 Pocula cum cyatho duo sustinet; adstat echinus
 Vilis cum patera guttus, Campana supellex.
 Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendum sit mane, obeundus Marfya, qui se 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam jaceo, post hanc vagor, aut ego, lecto
 Aut scripto quod me tacitum juvet, unguor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
 Ast ubi me fessum Sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
 Pransus non avide, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. haec est
 Vita solutorum misera ambitione gravique.
 His me consolor, victurum suavius, ac si 130
 Quaesitor avus, pater atque meus, patruusque fuisset.

SATIRA VII.

PROSCRIPTI Regis Rupili pus atque venenum
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus et lippis notum et tonforibus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas; 5
 Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
 Confidens, tumidusque: adeo sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
 Ad Regem redeo. postquam nihil inter utrumque
 Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
 Hecтора Priamiden, animosum atque inter Achillem

Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors :
 Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 Summa fuit. duo si discordia vexet inertes ; 15
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedii
 Cum Lycio Glaucō, discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis) Bruto Praetore tenente
 Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
 Conpositi melius cum Bitho Bacchius. in jus 20
 Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam ; ridetur ab omni
 Conventu ; laudat Brutum, laudatque cohortem ;
 Solem Asiae Brutum adpellat, stellasque salubres
 Adpellat comites, excepto Rege : Canem illum, 25
 Invisum agricolis sidus venisse : ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 Tum Praenestinus falso multumque fluenti
 Expressa arbusculo regerit convicia ; durus
 Vindemiator, et invictus, cui saepe viator 30
 Cessisset, magna compellans voce cucullum.
 At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat ; Per magnos, Brute, Deos te
 Oro, qui reges consueris tollere, cur non 34
 Hunc Regem jugulas ? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

S A T I R A VIII.

OLIM truncus eram ficulnus, inutile lignum :
 Cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
 Maluit esse Deum : Deus inde ego, furum aviumque
 Maxima formido : nam fures dextra coercet,
 Obscoenoque ruber porrectus ab inguine palus : 5
 Ast importunas volucres in vertice arundo
 Terret fixa, vetatque novis confidere in hortis.
 Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
 Conservus vili portanda locabat in arca :
 Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum, 10
 Pantolabo scurrae, Nomentanoque nepoti.
 Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
 Hic dabat ; heredes monumentum ne sequeretur.
 Nunc licet Esquilis habitare salubribus, atque

Aggere

Aggere in aprico spatium; quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum.
 Cum mihi non tantum furesque feraeque suetae
 Hunc vexare locum, curae sunt atque labori,
 Quantum carminibus quae versant atque venenis
 Humanos animos: has nullo perdere possum, 20
 Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.
 Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum Sagana majore ululantem (pallor utraque 25
 Fecerat horrendas aspectu) scalpere terram
 Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
 Coeperunt: cruor in fossam confusus; ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanca et effigies erat, altera cerea: major 30
 Lanca, quae poenis conspiceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque
 Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, saevam
 Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
 Infernas errare canes; Lunamque rubentem, 35
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum; atque in me veniat mistum atque cacatum
 Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes 40
 Umbrae cum Sagana resonarent triste et acutum?
 Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
 Abdiderint furtim terris? et imagine cerea
 Largior arserit ignis? et ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum et facta duarum? 45
 Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffusa nate ficus: at illae currere in urbem.
 Canidia dentes, altum Saganacae callendrum
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque jocoque videres. 50

SATIRA IX.

IBAM forte Via sacra (sicut meus est mos)
 Nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
 Adcurrit quidam notus mihi nomine tantum;
 Adreptaque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
 Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia quae vis;
 Cum adflectaretur, Numquid vis? occupo: at ille,
 Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego, Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. misere discedere quaerens,
 Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero. cum sudor ad imos 10
 Manaret talos; O te, Bolane, cerebri
 Felicem, aiebam tacitus. cum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
 Nil respondebam: Misere cupis, inquit, abire,
 Jamdudum video: sed nil agis; usque tenebo: 15
 Persequar. hinc quo nunc iter est tibi? nil opus est te
 Circumagi: quendam volo visere non tibi notum;
 Trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos.
 Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque sequar te.
 Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus, 20
 Cum gravius dorso subiit onus. incipit ille:
 Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies: nam quis me scribere plures,
 Aut citius possit versus? quis membra movere
 Mollius? invidet quod et Hermogenes, ego canto. 25
 Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,
 Cognati, queis te salvo est opus? Haud mihi quisquam:
 Omnes composui. Felices! nunc ego resto.
 Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
 Quod puero cecinit divina mota anus urna: 30
 "Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 "Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
 "Garrulus hunc quando consumet cunque: loquaces,
 "Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas.
 Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei 35
 Praeterita: et casu tunc respondere vadato
 Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.

Si me amas, inquit, paullum hic ades. Inteream, si
 Aut valeo stare, aut novi civilia jura :
 Et propero, quo scis. Dubius sum quid faciam, inquit ; 40
 Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille :
 Et praecedere coepit. ego (ut contendere durum
 Cum victore) sequor. Maecenas quo modo tecum ?
 Hinc repetit. paucorum hominum, et mentis bene sanae.
 Nemo dexterius fortuna est usus : haberes 45
 Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas,
 Hunc hominem velles si tradere : dispeream, ni
 Summosse omnes. Non isto vivimus illic,
 Quo tu rere, modo : domus hac nec purior ulla est,
 Nec magis his aliena malis : nil mi officit unquam, 50
 Ditiore hic, aut est quia doctior : est locus uni-
 cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
 Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
 Proximus esse. Velis tantummodo, quae tua virtus,
 Expugnabis : et est qui vinci possit ; eoque 55
 Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero :
 Muneribus servos corrumpam : non, hodie si
 Exclusus fuero, desistam ; tempora quaeram ;
 Occurram in triviis ; deducam. Nil sine magno
 Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
 Qui pulchre nôset. consistimus. Unde venis ? et
 Quo tendis ? rogat, et respondet. vellere coepi,
 Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet. male falsus 65
 Ridens dissimulare : meum jecur urere bilis.
 Certe nescio quid secreto velle loqui te
 Ajebas mecum. Memini bene ; sed meliore
 Tempore dicam ; hodie tricesima sabbata. vin tu
 Curtis Judaeis oppedere ? Nulla mihi, inquam, 70
 Relligio est. At mi ; sum paullo infirmior, unus
 Multorum ; ignosces, alias loquar. Hunc cene solem
 Tam nigrum surrexe mihi ? fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit. casu venit obviu illi
 Adversarius, et, Quo tu, turpissime ? magna 75
 Exclamat voce, et, Licet antestari ? ego vero

Oppone

Oppono auriculam, rapit in jus, clamor utrinque,
Undique concursus. sic me servavit Apollo.

SATIRA X.

NEMPE incompósito dixi pede currere versus
Lucill. quis tam Lucill fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque caetera: nam sic
Et Laberi mimos, ut pulchra poemata, mirer. 6
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris; et est quaedam tamen hic quoque virtus:
Est brevitae opus, ut currat sententia, neu se
Inpediat verbis lassas onerantibus aures: 10
Et sermone opus est modo tristi, saepe jocosō,
Defendente vicem modo rhetoris atque poetae;
Interdum urbani parentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. ridiculum acri
Fortius ac melius magnas plerumque secat res. 15
Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis 20
Miscuit. o feri studiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior (ut Chio nota si commista Falerni est)
Cum versus facias, te ipsum percontor, an, et cum 25
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriaeque patrisque, Latine
Cum Pedius causas exfudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis? 30
Atqui ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
In silvam non ligna feras insanius, ac si

Mag-

SERMONUM LIB. I. 137

Magnas Graecorum malis implere catervas. 35
 Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
 Diffingit Rhēni luteum caput; haec ego ludo,
 Quae nec in aede sonent certantia, iudice Tarpa,
 Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
 Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta 40
 Eludente senem, comis garrere libellos,
 Unus vivorum, Fundani: Pollio regum
 Facta canit pede ter percussio: forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit; molle atque facetum
 Virgilio adnuerunt gaudentes rure Camenae. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 Inventore minor: neque ego illi detrahēre ausim
 Haerentem capiti multa cum laude coronam.
 At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis. age, quaeso,
 Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
 Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
 Non ridet versus Enni gravitate minores,
 Cum de se loquitur, non ut majore reprehensis? 55
 Quid vetat et nosmet Lucili scripta legentes
 Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
 Versiculos natura magis factos et euntes
 Mollius? ac si quis pedibus quid claudere senis
 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 60
 Ante cibum versus, totidem coenatus: Etrusci
 Quale fuit Caesi rapido ferventius amni
 Ingenium; capsis quem fama est esse librisque
 Ambustum propriis: fuerit Lucilius, inquam,
 Comis et urbanus; fuerit limatior idem, 65
 Quam rudis, et Graecis intacti carminis auctor,
 Quamque poetarum seniorum turba: sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum,
 Detereret sibi multa: recideret omne, quod ultra
 Perfectum traheretur: et in versu faciendo 70
 Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
 Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint
 Scripturus: neque, te ut miretur turba, labores,

Contentus paucis lectoribus. an tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
 Non ego: nam satis est equitem mihi plaudere: ut audax,
 Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
 Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
 Fannius Hermogenis laedat conviva Tigelli? 80
 Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliusque,
 Valgius, et probet haec Octavius optimus, atque
 Fuscus; et haec utinam Viscorum laudet uterque:
 Ambitione relegata, te dicere possum,
 Pollio; te, Messala, tuo cum fratre; simulque 85
 Vos Bibuli, et Servi, simul his te, candide Furni;
 Conplures alios, doctos ego quos et amicos
 Prudens praetereo: quibus haec, sint qualiacunque,
 Adridere velim; doliturus, si placeant spe
 Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli, 90
 Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
 I puer, atque meo citus haec subscribe libello.

SERMO.

S E R M O N U M

LIBER SECUNDUS.

S A T I R A I.

SUNT, quibus in Satira videor nimis acer, et ultra
 Legem tendere opus: sine nervis altera quidquid
 Conposui pars esse putat, simileque meorum
 Mille die versus deduci posse. Trebati,
 Quid faciam praescribe. Quiescas. Ne faciam, inquis, 5
 Omnino versus? Aio. Peream male, si non
 Optimum erat; verum nequeo dormire. Ter uncti
 Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto;
 Inriguumque mero sub noctem corpus habento.
 Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude 10
 Caesaris invicti res dicere, multa laborum
 Praemia laturus. Cupidum, pater optime, vires
 Deficiunt: neque enim quis horrentia pilis
 Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
 Aut labentis equo describat vulnera Parthi. 15
 Attamen et justum poteras et scribere fortem,
 Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
 Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
 Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem;
 Cui male si palpare, recalcitrat undique tutus. 20
 Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu
 Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem?
 Cum sibi quisque timet, quanquam est intactus, et odit.
 Quid faciam? saltat Milonius, ut semel isto
 Accessit fervor capiti, numerusque lucernis. 25
 Castor gaudet equis; quo prognatus eodem,
 Pugnīs. Quot capitum vivunt, totidem studiorum

Millia. me pedibus delectat claudere verba
 Lucili ritu, nostrum melioris utroque.
 Ille velut fidis arcana fodalibus olim 30
 Credebat libris; neque, si male cefferat, usquam
 Decurrens alio, neque si bene: quo fit, ut omnis
 Votiva pateat veluti descripta tabella,
 Vita senis. sequor hunc, Lucanus an Apulus, anceps:
 Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus, 35
 Missus ad hoc, pulsus (vetus est ut fama) Sabellis,
 Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis;
 Sive quod Apula gens, seu quod Lucania bellum
 Incuteret violenta. sed hic stilus haud petet ultro
 Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis 40
 Vagina testus: quem cur distringere coner,
 Tutus ab infestis latronibus? o pater et rex
 Jupiter, ut pereat positum rubigine telum;
 Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
 Qui me commoritur (melius non tangere, clamo) 45
 Flebit, et insignis tota cantabitur urbe.
 Cervius iratus leges minitatur et urnam;
 Canidia Albus, quibus est inimica, venenum;
 Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
 Ut, quo quisque valet, suspectos terreat; utque 50
 Imperet hoc Natura potens, sic conlige mecum.
 Dente lupus, cornu taurus petit; unde, nisi intus
 Monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
 Matrem; nil faciet sceleris pia dextera (mirum
 Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos)
 Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta. 56
 Ne longum faciam; seu me tranquilla senectus
 Expectat; seu Mors atris circumvolat alis;
 Dives, inops; Romae, seu Fors ita jusserit, exul;
 Quisquis erit vitae, scribam, color. o puer, ut sis 60
 Vitalis metuo; et majorum ne quis amicus
 Frigore te feriat. Quid? cum est Lucilius ausus
 Primus in hunc operis componere carmina morem,
 Detrahare et pellem, nitidus qua quisque per ora
 Cederet, introrsum turpis; num Laelius, aut qui 65
 Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,

Ingenio

SERMONUM LIB. II. 141

Ingenio offensus? aut laeso doluere Metello?
 Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
 Primores populi adripuit populumque tributus;
 Scilicet uni aequus Virtuti atque ejus amicis. 70
 Quin, ubi se a vulgo et scena in secreta remorant
 Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laeli;
 Nugari cum illo, et discincti ludere, donec
 Decoqueretur olus, soliti. quidquid sum ego, quamvis
 Infra Lucili censum ingeniumque; tamen me 75
 Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
 Invidia; et fragili quaerens inlidere dentem,
 Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,
 Dissentis. Equidem nihil hinc diffingere possum.
 Sed tamen ut monitus caveas, ne forte negoti 80
 Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
 Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
 Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
 Judice condiderit laudatur Caesare. si quis
 Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse, 85
 Solventur risu tabulae: tu missus abibis.

SATIRA II.

QUAE virtus et quanta, boni, sit vivere parvo,
 (Nec meus hic sermo est, sed quem praecepit Ofellus,
 Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
 Discite, non inter lances mensasque nitentes;
 Cum stupet infans acies fulgoribus, et cum 5
 Adclinis falsis animus meliora recusat:
 Verum hic inpransi mecum disquirite. Cur hoc?
 Dicam, si potero. male verum examinat omnis
 Conruptus iudex. leporem sectatus, equove
 Lassus ab indomito; vel si Romana fatigat 10
 Militia adfuetum Graecari; seu pila velox,
 Molliter austerum studio fallente laborem;
 Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco;
 Cum labor extuderit fastidia; siccus, inanis
 Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno 15
 Ne biberis diluta. foris est promus, et atrum

Defendens

Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis
 Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas, aut
 Qui partum? non in caro nidore voluptas
 Summa, sed in te ipso est. tu pulmentaria quaere 20
 Sudando. pinguem vitibus albumque nec ostrea,
 Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
 Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
 Hoc potius, quam gallina tergere palatum,
 Conruptus vanis rerum; quia veneat auro 25
 Rara avis, et picta pandat spectacula cauda:
 Tanquam ad rem adtineat quidquam. num vesceris ista,
 Quam laudas, pluma? cotto num adest honor idem?
 Carne tamen quamvis distat nihil, hac magis illa;
 Inparibus formis deceptum te patet. esto. 30
 Unde datum sentis, lupus hic, Tiberinus, an alto
 Captus hiet? pontesne inter iactatus, an amnis
 Ostia sub Tufci? laudas, insane, trilibrem
 Mullum; in singula quem minuas pulmenta necesse est.
 Ducit te species, video. quo pertinet ergo 35
 Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
 Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.
 Jejunos raro stomachus vulgaria temnit.
 Porrectum magno magnum spectare catino
 Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. at vos 40
 Praesentes Austri, coquite horum obsonia: quanquam
 Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
 Aegrum sollicitat stomachum; cum rapula plenus
 Atque acidas mavult inulas. nec dum omnis abacta
 Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis, 45
 Nigrisque est oleis hodie locus. haud ita pridem
 Galloni praeconis erat acipensere mensa
 Infamis. quid? tum rhombos minus aequor alebat?
 Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido;
 Donec vos auctor docuit praetorius. ergo 50
 Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
 Parebit pravi docilis Romana juvenus.
 Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
 Judice. nam frustra vitium vitaveris illud,
 Si te alio pravus detorseris. Avidienus, 55
 Cui

Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
 Quinquennes oleas est, et silvestria corna;
 Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum; et
 Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
 Ille repotia, natales, alioſve dierum 60
 Festos albatuſ celebret) cornu ipſe bilibri
 Caulibuſ inſtillat, veteriſ non parcuſ aceti.
 Quali igitur victu ſapienſ utetur, et horum
 Utrum imitabitur? hac urguet lupuſ, hac caniſ, aiunt.
 Munduſ erit, qui non offendet fordibuſ, atque 65
 In neutram partem cultuſ miſer. hic neque ſerviſ,
 Albuſ ſeniſ exemplo, dum munia didit,
 Saevuſ erit: nec ſic ut ſimplex Naeviuſ, unctam
 Conviviſ praebebit aquam: vitium hoc quoque magnum.
 Accipe nuſc, victuſ tenuiſ quae, quantaque ſecum 70
 Adſerat. in primis valeaſ bene: nam variaſ reſ
 Ut noceant homini, credaſ, memor illiuſ eſcae
 Quae ſimplex olim tibi federit. at ſimul aſſiſ
 Miſcueriſ elixa, ſimul conchyliuſ turdiſ;
 Dulcia ſe in bilem vertent, ſtomachoque tumultuſ 75
 Lenta feret pituita. videaſ, ut palliduſ omniſ
 Coena deſurgat dubia? quin corp'uſ onuſtuſ
 Heſterniſ vitiis animuſ quoque praegravat una,
 Atque adſigit humo divinae particulam aurae.
 Alter, ubi diſto citiuſ curata ſopori 80
 Membra dedit, vegetuſ praefcripta ad munia ſurgit.
 Hic tamen ad meliuſ poterit tranſcurrere quondaſ;
 Sive diem feſtuſ redienſ advexerit annuſ,
 Seu recreare volet tenuatuſ corp'uſ, ubique
 Accedent anni, et tractari molliuſ aetaſ 85
 Inbecilla volet: tibi quidnam accedet ad iſtam,
 Quam puer et validuſ praefumiſ, mollitiem; ſeu
 Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſeneſtuſ?
 Ranciduſ apruſ antiqui laudabant, non quia naſuſ
 Illiſ nulluſ erat: ſed, credo, hac mente, quod hoſpeſ 90
 Tardiſ advenienuſ, vitiatuſ commodiuſ, quam
 Integruſ edax dominuſ conſumeret. hoſ utinam inter
 Heroaſ natuſ telluſ me prima tuliſſet!
 Daſ aliquid famaſ, quae carmine gratioſ auruſ

Occupat

Occupat humanam? grandes rhombi, patinaeque
 Grande ferunt una cum damno dedecus. adde 95
 Iratum patrum, vicinos, te tibi iniquum,
 Et frustra mortis cupidum, cum deelit egenti
 As, laquei pretium. Jure, inquis, Trasius istis
 Jurgatur verbis: ego vestigalia magna 100
 Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
 Quod superat, non est melius quo insumere possis?
 Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
 Tempa ruunt antiqua Deum? cur, inprobe, carae
 Non aliquid patriae tanto emetiris acervo? 105
 Uni nimirum tibi recte semper erunt res?
 O magnus posthac inimicis risus! uterne
 Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
 Pluribus adsuerit mentem corpusque superbum;
 An qui contentus parvo, metuentque futuri, 110
 In pace, ut sapiens, aptaret idonea bello?
 Quo magis his credas: puer hunc ego parvus Osellum
 Integris opibus novi non latius usum,
 Quam nunc accisis. videas metato in agello,
 Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum, 115
 Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
 Quidquam praeter olus fumosae cum pede pernae:
 Ac mihi, seu longum post tempus venerat hospes,
 Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
 Vicinus; bene erat, non piscibus urbe petitis, 120
 Sed pullo, atque hoedo: tum pensilis uva secundas
 Et nux ornabat mensas, cum duplici ficu.
 Post hoc ludus erat culpa potare magistra:
 Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,
 Explicuit vino contractae seria frontis. 125
 Saeviat, atque novos moveat Fortuna tumultus;
 Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
 O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
 Nam propriae telluris herum Natura, neque illum,
 Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille; 130
 Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
 Postremum expellet certe vivacior heres.
 Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Oselli

Dictus

Distus, erit nulli proprius, sed cedit in usum
Nunc mihi, nunc alii. quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

135

SATIRA III.

SIC raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas: quid fiet? at ipsis
Saturnalibus huc fugisti sobrius. ergo
Dic aliquid dignum promissis. incipe. nil est.
Culpantur frustra calami, inmeritusque laborat
Iratis natus paries Dis atque poetis.
Atqui vultus erat multa ac praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras, Virtute relicta?
Contemnere miser. vitanda est improba Siren
Desidia; aut quidquid vita meliore parasti
Ponendum aequo animo. Di te, Damasippe, Deaque
Verum ob consilium donent tonsore. sed unde
Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis. olim nam quaerere amabam,
Quo vaser ille pedes lavisset Sisyphus aere;
Quid sculptum infabre, quid fustum durius esset;
Callidus huic signo ponebam millia centum;
Hortos, egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram. unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita. Novi,
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui,
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri, capitifve dolore:
Ut lethargicus hic cum sit pugil, et medicum urguet.
Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone, ne te
Frustrere; infans et tu, stultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira

10

15

20

25

30

T

Descripti

Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
 Solatus iussit sapientem pascere barbam; 35
 Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
 Nam, male re gesta, cum vellem mittere operto
 Me capite in flumen, dexter stetit, et, Cave faxis
 Te quidquam indignum: pudor, inquit, te malus urguet,
 Infanos qui inter vereare infanus haberi. 40
 Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit in te
 Solo; nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
 Quem mala stultitia, et quemcunque inscitia veri
 Caecum agit, infanum Chryssippi porticus et grex
 Autumat. haec populos, haec magnos formula reges, 45
 Excepto sapiente, tenet. nunc accipe, quare
 Despiciant omnes, aeque ac tu, qui tibi nomen
 Infano posuere. velut silvis, ubi passim
 Palantes error certo de tramite pellit,
 Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utrique 50
 Error, sed variis inludit partibus: hoc te
 Crede modo infanum; nihilo ut sapientior ille,
 Qui te deridet, caudam trahat. est genus unum
 Stultitiae nihilum metuenda timentis; ut ignes,
 Ut rupes, fluviosque in campo obstare queratur: 55
 Alterum et huic varium et nihilo sapientius, ignes
 Per medios fluviosque ruentis. clamet amica
 Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor,
 Hic fossa est ingens, hic rupes maxima, serva:
 Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim, 60
 Cum Ilionam edormit; Catienis mille ducentis,
 "Mater, te adpello," clamantibus. huic ego vulgus
 Errori similem cunctum insanire docebo.
 Infanit veteres statuas Damasippus emendo:
 Integer est mentis Damasippi creditor? esto: 65
 Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam:
 Tunc infanus eris, si acceperis? an magis excors
 Rejesta praeda, quam praesens Mercurius fert?
 Scribe decem a Nerio: non est satis: adde Cicutae
 Nodosi tabulas centum: mille adde catenas: 70
 Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
 Cum rapies in jus malis ridentem alienis;

Fiet aper, modo avis, modo saxum, et, cum volet, arbor.
 Si male rem gerere infani est: contra, bene sani:
 Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli 75
 Distantis, quod tu nunquam rescribere possis.
 Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
 Ambitione mala, aut argenti pallet amore;
 Quisquis luxuria, tristive superstitione,
 Aut alio mentis morbo calet; huc propius me, 80
 Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
 Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
 Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
 Heredes Staberî summam incidere sepulcro;
 Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum 85
 Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî,
 Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
 Seu recte, hoc volui, ne sis patruus mihi. Credo
 Hoc Staberî prudentem animum vidisse. Quid ergo
 Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo 90
 Heredes voluit? quoad vixit, credidit ingens
 Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius; ut, si
 Forte minus locuples uno quadrante periret,
 Ipse videretur sibi nequior. omnis enim res,
 Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris 95
 Divitiis parent; quas qui construxerit, ille
 Clarus erit, fortis, justus. Sapiensne? Etiam, et rex,
 Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
 Speravit magnae laudi fore. Quid simile isti
 Graecus Aristippus? qui servos projicere aurum 100
 In media jussit Libya; quia tardius irent
 Propter onus segnes. uter est insanius horum?
 Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
 Si quis emat citharas, emtas conportet in unum,
 Nec studio citharae, nec Musae deditus ulli; 105
 Si scalptra ac formas non sutor; nautica vela
 Averfus mercaturis; delirus, et amens
 Undique dicatur merito. qui discrepat istis,
 Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
 Conpositis, metuensque velut contingere sacrum? 110
 Si quis ad ingentem frumenti semper acervum

Porrectus vigilet cum longo fuste, neque illinc
 Audeat esuriens dominus contingere gramum;
 Ac potius foliis parvus vescatur amaris:
 Si, positis intus Chii veterisque Falerni 115
 Mille cadis, nihil est, tercentum millibus, acre
 Potet acetum: age, si et stramentis incubet unde-
 Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
 Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca;
 Nimirum insanus paucis videatur; eo quod 120
 Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.
 Filius, aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
 Dis inimice senex, custodis, ne tibi desit?
 Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
 Unguere si caules oleo meliore, caputque 125
 Coeperis inpexa foedum porrigine? quare,
 Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
 Undique? tun' sanus? populum si cadere saxis
 Incipias, servolve, tuo quos aere pararis;
 Infanum te omnes pueri, clamentque puellae. 130
 Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
 Incolumi capite es? quid enim? neque tu hoc facis Argis,
 Nec ferro, ut demens, genitricem occidis, Orestes.
 An tu reris eum occisa insanisse parente,
 Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam 135
 In matris jugulo ferrum tepescit acutum?
 Quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
 Nil sane fecit, quod tu reprehendere possis;
 Non Pyladen ferro violare, aususve sororem
 Electram: tantum maledicit utrique, vocando 140
 Hanc furiam, hunc aliud, iussit quod splendida bilis.
 Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 Qui Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla, vappamque profestis,
 Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres 145
 Jam circum oculos, et claves laetus ovanisque
 Curreret. hunc medicus multum celer atque fidelis
 Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
 Effundi saccos nummorum, accedere plures
 Ad numerandum; hominem sic erigit. addit et illud; 150
 Ni

Nū tua custodis, avidus jam haec auferet heres.
 Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila. hoc age. Quid vis?
 Deficient inopem venae te, nī cibus atque
 Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
 Tu cessas? agedum: fume hoc ptisanarium oryzae. 155
 Quanti emptae? Parvo. Quanti ergo? Octo assibus. Eheu!
 Quid refert morbo, an furtis, pereamne rapinis?
 Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
 Stultus et infanus. Quid? si quis non sit avarus;
 Continuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam. 160
 Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
 Hic aeger: recte est igitur, surgetque? negabit:
 Quod latus, aut renes morbo tentantur acuto.
 Non est perjurus, neque fordidus: inmolet aequis
 Hic porcum Laribus. verum ambitiosus et audax. 165
 Naviget Anticyram. quid enim differt, balatroni
 Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
 Servius Oppidius Canus! duo praedia, dives
 Antiquo censu, gnatis divisse duobus
 Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis 170
 Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nuceſque
 Ferre sinu laxo, donare, et ludere vidi:
 Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem;
 Extimui, ne vos ageret vesania discors;
 Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam. 175
 Quare per Divos oratus uterque Penates,
 Tu cave ne minuas; tū ne majus facias id,
 Quod satis esse putat pater, et Natura coërcet.
 Praeterea, ne vos titillet gloria, jure-
 jurando obstringam ambo: uter aedilis, fueritve 180
 Vestrum praetor, is intestabilis et sacer esto.
 In cicere atque faba bona tu, perdasque lupinis,
 Latus ut in circo spatiare, et aëneus ut stes;
 Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
 Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu, 185
 Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
 Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
 Rex sum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
 Rem imperito: ac si cui videor non justus; inulto
 Dicere,

Dicere, quae sentit, permitto. Maxime Regum,
 Di tibi dent capta classem deducere Troja;
 Ergo consulere, et mox respondere licebit?
 Confule. Cur Ajax heros ab Achille secundus
 Putrescit, toties servatis clarus Achivis;
 Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato, 195
 Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
 Mille ovium infans morti dedit, inclytum Ulysssem
 Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
 Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
 Ante aras, spargisque mola caput, inprobe, falsa, 200
 Rectum animi servas? Quorsum? Infans quid enim Ajax
 Fecit? cum stravit ferro pecus; abstinuit vim
 Uxore et gnato, mala multa precatus Atridis:
 Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulysssem.
 Verum ego, ut haerentes adverso litore naves 205
 Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.
 Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
 Qui species alias veris, scelerisque tumultu
 Permissas capiet, conmotus habebitur; atque
 Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira. 210
 Ajax inmeritos dum occidit, desipit, agnos?
 Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
 Stas animo? et purum est, vitio tibi cum tumidum est cor?
 Si quis lectica nitidam gestare amet agnam;
 Huic vestem, ut gnatae, paret ancillas, paret aurum; 215
 Pusam, aut Pusillam adpellet, fortique marito
 Destinet uxorem; interdicto huic omne adimat jus
 Praetor, et ad sanos abeat tutela propinquos.
 Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,
 Integer est animi? ne dixeris. ergo ubi prava 220
 Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
 Et furiosus erit. quem cepit vitrea fama,
 Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 Nunc, age, Luxuriam et Nomentanum adripe mecum:
 Vincet enim stultos ratio insanire nepotes. 225
 Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
 Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
 Unguentarius ac Tusci turba in pia vici,

Cum

Cum scurris factior, cum Velabro omne macellum,
 Mane domum veniant. quid tum? venere frequentes; 230
 Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
 Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
 Accipe, quid contra juvenis responderit aequus.
 In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
 Coenem ego: tu pisces hiberno ex aequore verris: 235
 Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer:
 Sume tibi decies; tibi tantundem; tibi triplex,
 Unde uxor media currit de nocte vocata.
 Filius Aescopi detractam ex aure Metellae,
 (Scilicet ut decies solidum absorberet) aceto 240
 Diluit insignem baccam, qui sanior, ac si
 Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
 Quinti progenies Arri, par nobile fratrum,
 Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
 Luscinius soliti inpenso prandere coemtas: 245
 Quorsum abeant sani? creta an carbone notandi?
 Aedificare casas, plostello adjungere mures,
 Ludere par impar, equitare in arundine longa,
 Si quem defestet barbatum; amentia verset.
 Si puerilius his ratio esse evincet amare; 250
 Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
 Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
 Sollicitus plores: quaero, faciasne, quod olim
 Mutatus Polemo? ponas insignia morbi,
 Fasciolas, cubital, focalia: potus ut ille 255
 Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
 Postquam est inpransi conreptus voce magistri?
 Porrigis irato puero cum poma, recusat;
 Sume Catelle; negat: si non des, optat. amator
 Exclusus qui distat? agit ubi secum, eat, an non, 260
 Quo rediturus erat non arcessitus; et haeret
 Invisis foribus: ne nunc, cum me vocat ultro,
 Accedam? an potius mediter finire dolores?
 Exclusit, revocat, redeam? non, si obsecret. Ecce
 Servus non paullo sapientior: o here, quae res 265
 Nec modum habet neque consilium, ratione modoque
 Tractari non vult. in amore haec sunt mala: bellum,
 Pax

Pax rursus. haec si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, et caeca fluitantia forte, laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si

270

Insanire paret certa ratione modoque.

Quid? cum Piceis excerpens semina pomis,
Gaudes, si cameram percussi forte, penes te es?

Quid? cum balba feris annoso verba palato,

Aedificante casus qui sanior? adde cruorem

275

Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. modo, inquam,

Hellade percussa, Marius cum praecipitat se,

Cerritus fuit? an commotae crimine mentis

Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,

Ex more inponens cognata vocabula rebus?

280

Libertinus erat, qui circum compita siccus

Lautis mane senex manibus currebat, et, Unum,

(Quid tam magnum? addens) unum me surpitem morti,

Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque

Auribus, atque oculis: mentem, nisi stitigiosus,

285

Exciperet dominus, cum venderet. hoc quoque vulgus

Chrysippus ponit secunda in gente Menenti.

Jupiter, ingentes qui das, adimisque dolores,

Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,

Frigida si puerum quartana reliquerit, illo

290

Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus.

In Tiberi stabit. casus medicusve levarit

Aegrum ex praecipiti; mater delira necabit

In gelida fixum ripa, febrimque reducet.

Quone malo mentem concussa? timore Deorum.

295

Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico

Arma dedit; posthac ne compellarer inultus.

Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque

Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Stoice, post damnum sic vendas omnia plaris,

300

Quam me stultitiam (quoniam non est genus unum)

Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.

Quid? caput abscissum manibus cum portat Agave

Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?

Stultum me fateor (liceat concedere veris)

305

Atque etiam insanum: tantum hoc edisserere, quo me

Aegrotat.

Aegrotare putes animi vitio. Accipe: primum
 Aedificas; hoc est, longos imitaris, ab imo
 Ad summum totus moduli bipedalis, et idem
 Corpore majorem rides Turbonis in armis 310
 Spiritum et incessum: qui ridiculus minus illo?
 An quodcunque facit Maecenas, te quoque verum est,
 Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?
 Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
 Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens 315
 Belua cognatos eliserit. illa rogare,
 Quantane? num tandem, se inflans, sic magna fuisset?
 Major dimidio. Num tanto? cum magis atque
 Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
 Par eris. Haec a te non multum abludit imago. 320
 Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino;
 Quae si quis sanus fecit, sanus facis et tu.
 Non dico horrendam rabiem. Jam desine. Cultum
 Majorem censui. Teneas, Damasippe, tuis te.
 Mille puellarum, puerorum mille furores. 325
 O major tandem parcas insane minori.

SATIRA IV.

UNDE, et quo Catius? Non est mihi tempus aventi
 Ponere signa novis praeceptis; qualia vincant
 Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
 Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
 Interpellarim: sed des veniam bonus, oro. 5
 Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
 Sive est naturae hoc, sive artis, mirus utroque.
 Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem;
 Utpote res tenues, tenui sermone peractas.
 Ede hominis nomen; simul an Romanus, an hospes. 10
 Ipsa memor praecepta canam: celabitur auditor.
 Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
 Ut succi melioris, et ut magis alba rotundis,
 Ponere; namque marem cohibent callosa vitellum.
 Caule suburbano, qui siccis crevit in agris, 15
 Dulcior: inriguo nihil est elutius horto.

U

Si

Si vespertinus subito te opprefferit hospes;
 Ne gallina malum responset dura palato,
 Doctus eris vivam misto mersare Falerno:
 Hoc teneram faciet. pratensibus optima fungis 20
 Natura est; aliis male creditur. ille salubres
 Aestates peraget, qui nigris prandia moris
 Finiēt, ante gravem quae legerit arbore solem.
 Aufidius forti miscebat mella Falerno,
 Mendose; quoniam vacuis committere venis 25
 Nil nisi lenē decet. leni praecordia mulso
 Prolueris melius. si dura morabitur alvus,
 Mitulus et viles pellent obstantia conchae,
 Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Coō.
 Lubrica nascentes implent conchylia lunae. 30
 Sed non omne mare est generosae fertile testac:
 Murice Bajano melior Lucrina peloris,
 Ostrea Circaeis, Miseno oriuntur echini;
 Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
 Nec sibi coenarum quivis temere adroget artem, 35
 Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec satis est cara pisces averrere mensa,
 Ignarum, quibus est jus aptius, et quibus assis
 Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
 Umber, et iligna nutritus glande, rotundas 40
 Curvat aper lances carnem vitantis inertem;
 Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
 Vineae summittit capreas non semper edules.
 Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus atque avibus quae natura, et foret aetas, 45
 Ante meum nulli patuit quacumque palatum.
 Sunt quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 Nequaquam fatis in re una consumere curam:
 Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret;
 Quali perfundat pisces securus olivo. 50
 Massica si coelo subponas vina sereno,
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus: at illa
 Integrum perdunt lino vitata saporem.
 Surrentina vaser qui miscet faece Falerna 55
 Vina,

Vina, columbino limum bene colligit ovo ;
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis et Asra
 Potorem cochlea : nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho : perna magis, ac magis hillis 60
 Flagitat in morsus refici : quin omnia malit,
 Quaecumque inmundis fervent adlata popinis.
 Est operae pretium duplicis pernoscere juris
 Naturam. Simplex e dulci constat olivo:
 Quod pingui miscere mero muriæque decebit, 65
 Non alia, quam qua Byzantia putuit orca.
 Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
 Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
 Pressa Venafranae quod bacca remisit olivæ.
 Picenis cedunt pomis Tiburtia succo : 70
 Nam facie præstant. Venucula convenit ollis.
 Rectius Albanam fumo duraveris uvam :
 Hanc ego cum malis, ego faecem primus, et alec,
 Primus et invenior piper album cum sale nigro
 Incretum, puris circumposuisse catillis. 75
 Inmane est vitium, dare millia terna macello,
 Angustoque vagos pisces urgere catino.
 Magna movent stomacho fastidia; seu puerunâs
 Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit :
 Sive gravis veteri craterae limus adhaesit. 80
 Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
 Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
 Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
 Et Tyrias dare circum inlota toralia vestes,
 Oblitum, quanto curam sumtumque minorem 85
 Haec habeant, tanto reprimi justius illis,
 Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?
 Doste Catî, per amicitiam Divosque rogatus,
 Ducere me auditum, perges quumcunque, memento.
 Nam quamvis referas memori mihi pectore cuncta, 90
 Non tamen interpret tantundem juveris. adde
 Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus
 Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura

Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

95

SATIRA V.

HOC quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. quid rides? jamne, dolose,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
Aspicere? O nulli quidquam mentite, vides, ut 5
Nudus inopisque domum redeam, te vate: neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus et virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem, missis ambagibus, horres:
Accipe, qua ratione queas ditescere. turdus, 10
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino fene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives;
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus 15
Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spureo Damiae latus? haud ita Trojae
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo. 20
Et quondam majora tuli. tu protenus, unde
Divitias, aerisque ruam, dic, augur, accervos.
Dixi equidem, et dico. captes astutus ubique
Testamenta senum: neu, si vaser unus et alter
Insidiatorem praeroso fugerit hamo, 25
Aut spem deponas, aut artem inlufus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim;
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem causaque priorem 30
Sperne, domi si gnatus erit, secundave conjux.
Quineste, puta, aut Publi (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum:
Jus anceps novi: causas defendere possum:

Eripiet

SERMONUM LIB. II. 157

Eripiet quis oculos citius mihi, quam te 35
 Contemtum casta nuce pauperet: haec mea cura est,
 Ne quid tu perdas, neu sis jocus. ire domum, atque
 Pelliculam curare jube: si cognitor ipse:
 Persta, atque obdura: seu rubra Canicula findet
 Infantes statuas: seu pingui tentus omaso 40
 Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
 Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
 Inquiet) ut patiens, ut amicis aptus, ut acer?
 Plures adnabunt thunni, et cetaria crescent.
 Si cui praeterea validus male filius in re 45
 Praeclara sublatus aletur; ne manifestum
 Coelibis obsequium nudet te, leniter in spem
 Adrepe officiosus, ut et scribare secundus
 Heres; et, si quis casus puerum egerit Orco,
 In vacuum venias: perraro haec alea fallit. 50
 Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
 Abnuere, et tabulas a te remove memento:
 Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
 Cera velit versu: solus, multisne coheres,
 Veloci percurrere oculo. plerumque recoctus 55
 Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
 Captatorque dabit risus Nasica Corano.
 Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?
 O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut non:
 Divinare etenim magnus mihi donat Apollo. 60
 Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
 Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
 Demissum genus Aenea, tellure marique
 Magnus erit; forti nubet procera Corano
 Filia Nasicae metuentis reddere soldum. 65
 Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque
 Ut legat, orabit: multum Nasica negatas
 Accipiet tandem, tacitus leget; invenietque
 Nil sibi legatum, praeter plorare, suisque.
 Illud ad haec jubeo: mulier si forte dolosa, 70
 Libertusve senem delirum temperet; illis
 Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
 Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum
 Expugnare

Expugnare caput. scribet mala carmina vecors?
 Laudato. scortator erit? cave te roget: ultro 75
 Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
 Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
 Quam nequiere proci recto depellere cursu?
 Venit enim magno, donandi parca Juventus,
 Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae. 80
 Sic tibi Penelope frugi est: quae si semel uno
 De sene gustarit, tecum partita lucellum,
 Ut canis, a corio nunquam absterrebitur uncto.
 Me sene, quod dicam, factum est. anus improba Thebis
 Ex testamento sic est elata: cadaver 85
 Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres:
 Scilicet elabi si posset mortua: credo,
 Quod nimium institerat viventi. cautus adito:
 Neu desis operae: neve immoderatus abundes.
 Difficilem et morosum offendes garrulus. ultro 90
 Non etiam fileas. Davus sis comicus; atque
 Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
 Obsequio grassare: mone, si increbuit aura,
 Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
 Oppositis humeris: aurem substringe loquaci. 95
 Inportunus amat laudari? donec, Ohe jam!
 Ad coelum manibus sublati dixerit, urge, et
 Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
 Cum te servitio longo curaue levari;
 Et certum vigilans, Quartae sit partis Ulysses, 100
 Audieris heres: Ergo nunc Dama sodalis
 Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?
 Sparge subinde: et, si paullum potes, inlacrimare. est
 Gaudia prodentem vultum celare. sepulcrum
 Permissum arbitrio, sine sordibus extrue: funus 105
 Egregie factum laudet vicinia. si quis
 Forte coheredum senior male tussiet; huic tu
 Dic, ex parte tua, seu fundi, sive domus sit
 Emtor, gaudentem nummo te addicere. sed me
 Imperiosa trahit Proserpina; vive, valeque. 110

SATIRA VI.

HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,
 Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons,
 Et paullum silvae super his foret. auctius atque
 Di melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
 Maja nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis. 5
 Si neque majorem feci ratione mala rem,
 Nec sum facturus vitio, culpave minorem:
 Si veneror stultus nihil horum; O si angulus ille
 Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
 O si urnam argenti fors quae mihi monstret! ut illi, 10
 Thesauro invento qui mercenarius agrum
 Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
 Hercule: si quod adest, gratum juvat: hac prece te oro,
 Pingue pecus domino facias, et cetera praeter
 Ingenium; utque soles, custos mihi maximus adsis. 15
 Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
 Quid prius inlustrem Satiris Musaeque pedestri?
 Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
 Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
 Matutine pater, seu Jane libentius audis, 20
 Unde homines operum primos vitaeque labores
 Instituunt (sic Dis placitum) tu carminis esto
 Principium. Romae sponforem me rapis. Eia,
 Ne prior officio quisquam respondeat, urgue:
 Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem 25
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
 Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto,
 Luctandum in turba, facienda injuria tardis.
 Quid vis, insane, et quas res agis? improbus urguet
 Iratis precibus. tu pulses omne quod obstat, 30
 Ad Maecenatem memori si mente recurras.
 Hoc juvat, et melli est, non mentiar. at simul atras
 Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
 Per caput et circa saliunt latus. ante secundam
 Roscius orabat sibi adestes ad Puteal cras. 35
 De re communi scribae magna atque nova te

Orabant

Orabant hodie meminisses, Quinēte, reverti.
 Inprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.
 Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit, et instat.
 Septimus octavo propior jam fugerit annus, 46
 Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
 In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
 Vellet, iter faciens, et cui concedere nugas
 Hoc genus: Hora quota est? Threx est Gallina Syro par?
 Matutina parum cautos jam frigora mordent; 45
 Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
 Per totum hoc tempus, subiectior in diem et horam
 Invidiae. Noster ludos spectaverit una,
 Luserit in campo, Fortunae filius, omnes.
 Frigidus a Rostris manat per compita rumor, 50
 Quicumque obuius est, me consulit, O bone (nam te
 Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
 Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
 Semper eris derisor! At omnes Di exagitent me,
 Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetra 55
 Praedia Caesar, an est Itala tellure daturus?
 Jurantem me scire nihil, miratur, ut unum
 Scilicet egregii mortalem altique silenti.
 Perditur haec inter misero lux, non sine votis,
 O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit, 60
 Nunc veterum libris, nunc fomno, et inertibus horis
 Ducere sollicitae jucunda obliviae vitae?
 O quando faba Pythagorae cognata, simulque
 Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
 O noctes, coenaeque Deū! quibus ipse, meique 65
 Ante larem proprium vescor; vernalque procaces
 Pasco libatis dapibus. prout cuique libido est,
 Siccat inaequales calices conviva, solutus
 Legibus insanis: seu quis capit acria fortis
 Pocula, seu modicis uvescit laetius. ergo 70
 Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
 Nec male necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos
 Pertinet, ac nescire malum est, agitamur: utrumne
 Divitiis homines, an sint virtute beati:
 Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos: 75
 Et

Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.
 Cervius haec inter vicinus garrit aniles
 Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli
 Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
 Rusticus urbanum murem mus paupere fertur 80
 Acepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
 Asper, et attentus quaesitis: ut tamen arctum
 Solveret hospitii animum. quid multa? neque ille
 Sepositi ciceris, nec longae invidit avenae;
 Aridum et ore ferens acinum, semefaque lardi 85
 Frustra dedit, cupiens varia fastidia coena
 Vincere tangentis male singula dente superbo:
 Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
 Esset ador loliumque, dapis meliora relinuens. 89
 Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, amice,
 Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
 Vis tu homines urbeinque feris praeponere silvis?
 Carpe viam (mihi crede) comes: terrestria quando
 Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
 Aut magno aut parvo lethi fuga. quo, bone, circa, 95
 Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
 Vive memor, quam sis aevi brevis. haec ubi dicta
 Agrestem pepulere; domo levis exsilit: inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Moenia nocturni subrepere. jamque tenebat 100
 Nox medium coeli spatium, cum ponit uterque
 In locuplete domo vestigia: rubro ubi coeco
 Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 Multaque de magna superessent fercula coena,
 Quae procul exstructis inerant hesternae canistris. 105
 Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 Agrestem; veluti succinctus cursitat hospes,
 Continuatque dapes; nec non verniliter ipsis
 Fungitur officiis, praelibans omne quod adfert.
 Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque 110
 Rebus agit laetum convivam: cum subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave; magisque
 Exanimis trepidare, simul domus alta Molossis

Perfonuit canibus. tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac, ait, et valeas: me silva cavusque
Tutus ab infidiis tenui solabitur ervo.

115

SATIRA VII.

JAM DUDUM ausculto; et cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi, quod sit satis; hoc est,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra. 5
Pars hominum vitiis gaudet constanter, et arguet
Propositum; pars multa natat, modo recta capeffens,
Interdum pravis obnoxia. saepe notatus
Cum tribus annellis, modo laeva Priscus inani,
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas; 10
Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste:
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra 15
Contudit articulos, qui pro se tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto constantior idem
In vitiis, tanto levius miser ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat. 20
Non dices hodie, quorsum haec tam putida tendant,
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime? Laudas
Fortunam ac mores antiquae plebis, et idem,
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse; 25
Aut quia non firmus rectum defendis, et haeres,
Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas; absentem rusticus Urbem
Tollis ad astra levis. si nusquam es forte vocatus
Ad coenam, laudas securum olus; ac, velut usquam 30
Vinctus eas, ita te felicem dicis amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum. jusserit ad se
Maecenas serum sub lumina prima venire

Convi-

Convivam, Nemon' oleum fert ocius? ecquis
 Audit? cum magno blateras clamore, fugisque. 35
 Milvius et scurrae, tibi non referenda precati,
 Discedunt. etenim fateor me, dixerit ille,
 Duci ventre levem: nasum nidore supinor:
 Inbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
 Tu, cum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro 40
 Insectere, velut melior, verbisque decoris
 Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipse
 Quingentis emto drachmis deprenderis? aufer
 Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
 Dum, quae Crispini docuit me janitor, edo. 45
 Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
 Peccat uter nostrum cruce dignius? acris ubi me
 Natura incendit, sub clara nuda lucerna,
 Quaecunque excepit turgentis verbera caudae,
 Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum, 50
 Dimittit, neque famosum, neque sollicitum ne
 Ditiore, aut formae melioris meiat eodem.
 Tu, cum projectis insignibus, annulo equestri,
 Romanoque habitu, prodis ex iudice Dama
 Turpis, odoratum caput obscurante lacerna; 55
 Non es quod simulas? metuens induceris, atque
 Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
 Quid refert, uri virgis ferroque necari
 Auctoratus eas; an turpi clausus in arca,
 Quo te demisit peccati conscia herilis, 60
 Contractum genibus tangas caput? estne marito
 Matronae peccantis in ambos iusta potestas?
 In corruptorem vel justior? illa tamen se
 Non habitu, mutatae loco, peccatae superne;
 Cum te formidet mulier, neque credat amanti. 65
 Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
 Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
 Evasti? credo metues, doctusque cavebis:
 Quaeres quando iterum paveas, iterumque perire
 Possis. ô toties servus! quae bellua ruptis, 70
 Cum semel effugit, reddit se prava catenis?
 Non sum moechus, ais. neque ego hercule fur, ubi vasa
 Praeter-

Praeterco sapiens argentea. tolle periculum,
 Jam vaga profiliet frenis natura remotis.
 Tunc mihi dominus, rerum imperiis hominumque 75
 Tot tantisque minor? quem ter vindicta quaterque
 Inposita haud unquam misera formidine priyet?
 Adde super, dictis quod non levius valeat: nam
 Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos
 Vester ait, seu conservus; tibi quid sum ego? nempe 80
 Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
 Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
 Quisnam igitur liber? Sapiens; sibi qui imperiosus;
 Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent:
 Responfare cupidinibus, contemnere honores 85
 Fortis, et in seipso totus; teres atque rotundus,
 Externi ne quid valcat per leve morari;
 In quem manca ruit semper fortuna. potesne
 Ex his, ut proprium, quid noscere? quinque talenta
 Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum 90
 Perfundit gelida: rursus vocat. eripe turpi-
 Colla jugo: Liber, liber sum, dic age. non quis:
 Urguet enim dominus mentem non lenis, et acres
 Subiectat lasso stimulos, versatque negantem.
 Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella, 95
 Qui peccas minus atque ego, cum Fulvi Rutubaeque,
 Aut Placideiani contento poplite miror
 Proelia, rubrica picta aut carbone, velut si
 Re vera pugnent, seriant, vitentque moventes
 Arma viri? Nequam et cessator Davus: at ipse 100
 Subtilis veterum iudex, et callidus audis.
 Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
 Virtus atque animus coenis responsat opimis.
 Obsequium ventris mihi perniciosius est: Cur?
 Tergo plestor enim; qui tu inpunitior illa, 105
 Quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
 Nempe inamarescunt epulae sine fine petitaе,
 Inlulique pedes vitiosum ferre recusant
 Corpus. an hic peccat, sub noctem qui puer uyam
 Furtiva mutat strigili? qui praedia vendit, 110
 Nil servile gulae parens habet? adde, quod idem
 Non

Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere; teque ipsum vitas fugitivus et erro;
Jam vino quaerens, jam somno fallere curam:
Frustra: nam comes atra premit, sequiturque fugacem. 115
Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATIRA VIII.

UT Nasidieni juvat te coena beati?
Nam mihi quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Dic (si grave non est)
Quae prima iratum ventrem placaverit esca. 5
In primis Lucanus aper; leni fuit Austro
Captus, ut aiebat coenae pater; acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, alec, faecula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam 10
Gaufape purpureo mensam perterisit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Posset coenantes offendere: ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes
Caecuba vina ferens; Alcon, Chium maris experts. 15
Hic herus; Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis adpositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras! sed queis coenantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra, 20
Si memini, Varius, cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras:
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas:
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret, 25
Indice monstraret digito. nam cetera turba,
Nos, inquam, coenamur aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia succum:
Ut vel continuo patuit, cum passeris atque

Ingu-

Ingustata mihi porrexerat ilia rhombi. 30
 Post hoc me docuit melimela rubere, minorem
 Ad lunam delecta. quid hoc interfit, ab ipso
 Audieris melius. tum Vibidius Balatroni;
 Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti;
 Et calices poscit maiores. vertere pallor 35
 Tum parochi faciem, nil sic metuentis ut acres
 Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
 Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
 Invertunt Allifanis vinaria tota
 Vibidius Balatroque; secutis omnibus: imi 40
 Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
 Adfertur squillas inter muraena natantes
 In patina porrecta. sub hoc herus; Haec gravida, inquit,
 Capta est; deterior post partum carne futura.
 His mistum jus est oleo, quod prima Venafri 45
 Pressit cella; garo de succis piscis Iberi;
 Vino quinquenni, verum citra mare nato,
 Dum coquitur; cocto Chium sic convenit, ut non
 Hoc magis ullum aliud; pipere albo, non sine aceto,
 Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam. 50
 Erucas virides, inulas ego primus amaras
 Monstravi incoquere; inlotos Curtillus echinos,
 Ut melius muria, quam testa marina remittit.
 Interea suspensa graves aulaea ruinas
 In patinam fecere, trahentia pulveris atri 55
 Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
 Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
 Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, ut si
 Filius immaturus obisset, flere. quis esset
 Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum 60
 Tolleret? Heu, Fortuna, quis est crudelior in nos
 Te Deus? ut semper gaudes inludere rebus
 Humanis! Varius mappa conspescere risum
 Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
 Haec est conditio vivendi, aiebat: eoque 65
 Responsura tuo nunquam est par fama labori.
 Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
 Sollicitudine districtum? ne panis adustus,

Ne male conditum jus adponatur; ut omnes
 Praecincti recte pueri comitique ministrent? 70
 Adde hos praeterea casus; aulaea ruant si,
 Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agafo.
 Sed convivoris, uti ducis, ingenium res
 Adversae nudare solent, celare secundae.
 Nasidienus ad haec: Tibi Dî, quaecumque preceris, 75
 Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis.
 Et soleas poscit. tum in lecto quoque videres
 Stridere secreta divisos aure fufurros.
 Nullos his mallem ludos spectasse: sed illa
 Redde, age, quae deinceps risisti. Vibidius dum 80
 Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
 Quod sibi poscenti non dentur pocula; dumque
 Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo:
 Nasidienne, redis mutatae frontis, ut arte
 Emendaturus fortunam. deinde secuti 85
 Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
 Membra gruis sparsi sale multo non sine farre,
 Pinguibus et fisis pastum jecur anseris albi,
 Et leporum avulsos, ut multo suavius, arnos,
 Quam si cum lumbis quis edit. tum pectore adusto 90
 Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes;
 Suaves res, si non causas narraret earum, et
 Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
 Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
 Canidia adfasset pejor serpentibus Afris. 95

Q. HO.

Q. HORATII
EPISTOLARUM
LIBER PRIMUS.

AD MAECENATEM. EPIST. I.

P RIMA dicte mihi, summa dicende Camena,
Spectatum fatis, et donatum jam rudè, quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est aetas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro;
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem;
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cetera ludicra pono: 10
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc
Condo et conpono, quae mox depromere possim. [sum:
Ac ne forte roges, quo me duce, quo Lare tuter:
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cunque rapit tempestas, defector hospes. 15
Nunc agilis fio, et merfor civilibus undis,
Virtutis verae custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor;
Et mihi res, non me rebus, subjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque 20
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque; 25
Aeque

Aequè neglectum pueris senibusque nocebit.
 Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
 Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
 Non tamen idcirco contemnas lippus inungui:
 Nec, quia desperes invicti membra Glyconis, 30
 Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
 Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
 Fervet avaritia, miseroque cupidine pectus?
 Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
 Possis, et magnam morbi deponere partem. 35
 Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quae te
 Ter pure lecto poterunt recreare libello.
 Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
 Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
 Si modo culturae patientem commodet aurem. 40
 Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
 Stultitia caruisse. vides, quae maxima credis
 Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
 Quanto devites animi capitisque labore?
 Inpiger extremos curris mercator ad Indos, 45
 Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
 Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
 Discere, et audire, et meliori credere non vis?
 Quis circum pagos, et circum compita pugnae,
 Magna coronari contemnat Olympia, cui spes, 50
 Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmae?
 Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
 O cives, cives, quaerenda pecunia primum,
 Virtus post nummos; haec Janus summus ab imo
 Prodocet; haec recinunt juvenes dictata senesque, 55
 Laevo suspensi oculos tabulamque lacerto.
 Est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque:
 Sed quadringentis sex septem millia desint;
 Plebs eris. at pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
 Si recte facies. Hic murus aëneus esto, 60
 Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
 Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum est
 Naenia, quae regnum recte facientibus offert,
 Et maribus Curiis, et decantata Camillis?

Inne tibi melius suadet, qui, Rem facias; rem
 Si possis recte; si non, quocunque modo rem;
 Ut propius spectes lacrimosa poemata Pupi:
 An qui, fortunae te responsare superbae
 Liberum et erectum praesens hortatur et aptat?
 Quod si me populus Romanus forte roget, cur
 Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem,
 Nec sequar aut fugiam, quae diligit ipse vel odit:
 Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
 Respondit, referam: Quia me vestigia terrent,
 Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
 Bellua multorum es capitum; nam quid sequar, aut quem?
 Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
 Crustis et pomis viduas venentur avaras,
 Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
 Multis occulto crescit res fenore. verum
 Esto, aliis alios rebus studiisque teneri:
 Iidem eadem possunt horam durare probantes?
 Nullus in orbe sinus Baiis praelucet amoenis;
 Si dixit dives; lacus et mare sentit amorem
 Festinant heri; cui si vitiosa Libido
 Fecerit auspiciū; cras ferramenta Teanum
 Tollebis, fabri. lectus gentilis in aula est?
 Nil ait esse prius, melius nil coelibae vita:
 Si non est, jurat bene solis esse maritis.
 Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
 Quid pauper? rides. mutat coenacula, lectos,
 Balnea, tonfores, conducto navigio aequae
 Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
 Si curatus inaequali tonfore capillos
 Occurro, rides: si forte subucula pexae
 Trita subest tunicae, vel si toga dissidet impar,
 Rides. quid? mea cum pugnat sententia secum;
 Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit?
 Aestuat, et vitae disconvenit ordine toto;
 Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis.
 Infanire putas solennia me, neque rides,
 Nec medici credis, nec curatoris egere
 A praetore dati? rerum tutela mearum

Cum

EPISTOLARUM LIB. I. 171

Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici. 105
Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

AD LOLLIIUM EPIST. II.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi. 5
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento conlisa duello,
Stultorum regum, et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam.
Quod Paris, ut salvus regnet, vivatque beatus, 10
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden.
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant Reges, plestuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, et ira, 15
Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rursum quid virtus, et quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulyssem:
Qui domitor Trojae, multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit, latumque per aequor, 20
Dum sibi, dum fociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum inmersabilis undis.
Sirenum voces, et Circes pocula nosti;
Quae si cum fociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors; 25
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoique
In cute curanda plus aequo operata juvenus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et 30
Ad strepitum citharae cessantem ducere somnum.

Ut jugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
 Ut teipsum serves. non expergisceris? atqui
 Si noles sanus, cures hydropicus: et ni
 Posces ante diem librum cum lumine; si non 35
 Intendes animum studiis et rebus honestis;
 Invidia vel amore vigil torquere. nam cur,
 Quae laedunt oculos, festinas demere; si quid
 Est animum, differs curandi tempus in annum?
 Dimidium facti, qui coepit, habet. sapere aude: 40
 Incipe. vivendi recte qui prorogat horam,
 Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
 Labitur, et labetur in omne volubilis aevum.
 Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
 Uxor; et incultae pacantur vomere silvae. 45
 Quod satis est, cui contingit, nihil amplius optet.
 Non domus et fundus, non aeris acervus et auri
 Aegroto domini deduxit corpore febres,
 Non animo curas. valeat possessor oportet,
 Si conportatis rebus bene cogitat uti. 50
 Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus et res,
 Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
 Auriculas citharae conlecta sorde dolentes.
 Sincerum est nisi vas; quodcunque infundis, acescit.
 Sperne voluptates: nocet cuncta dolore voluptas. 55
 Semper avarus eget: certum voto pete finem.
 Invidus alterius macrescit rebus opimis:
 Invidia Siculi non invenere tyranni
 Majus tormentum. qui non moderabitur irae,
 Insectum volet esse, dolor quod suaserit et mens, 60
 Dum poenas odio per vim festinat inulto.
 Ira furor brevis est. animum rege; qui, nisi paret,
 Imperat; hunc frenis, hunc tu conpesce catena,
 Fingit equum tenera docilem cervicē magister
 Ire, viam qua monstret eques: venaticus, ex quo 65
 Tempore cervinam pellem latravit in aula,
 Militat in silvis catulus. nunc adbibere puro
 Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer.
 Quo semel est inbuta recens, servabit odorem

Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis;
Nec tardum opperier, nec praecedentibus insto.

AD JULIUM FLORUM. EPIST. III.

JULI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia terras,
An pingues Asiae campi, collesque morantur? 5
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus, 10
Fastidire lacus et rivos ausus apertos;
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
An tragica defaevit et ampullatur in arte? 14
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo.
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes? 20
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, et turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen,
Prima feres ederae victricis praemia. quod si 25
Frigida curarum fomenta relinquere posses;
Quo te coelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere; si tibi curae, 30
Quanta conveniat, Munatius. an male sarta
Gratia nequicquam coit, et rescinditur; ac vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
Indomita cervice feros. ubicunque locorum
Vivitis,

Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus,
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

AD ALBIUM TIBULLUM. EPIST. IV.

ALBII, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parrhenis opuscula vincat?
An tacitum silvas inter reptare salubres;
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi;
Quid voveat dulci nutricula majus alumno;
Qui sapere, et fari possit quae sentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde;
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter et iras;
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum;
Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute vises,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

AD TORQUATUM. EPIST. V.

SI potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauto diffusa, palustres
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arcesse, vel imperium fer;
Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
Dat veniam somnumque dies: inpune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, si non conceditur uti?
Parcus ob heredis curam, nimiumque severus,
Adsidet infano: potare et spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.

Quid non ebrietas designat? operta recludit;
 Spes jubet esse ratas; ad proelia trudit inertem;
 Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.
 Fecundi calices quem non fecere disertum?
 Contracta quem non in paupertate solutum? 20
 Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
 Invitus; ne turpe toral, ne fordida mappa
 Conruget nates; ne non et cantharus et lanx
 Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
 Sit, qui dicta foras eliminet; ut coeat par, 25
 Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
 Et, nisi coena prior potiorque puella, Sabinum
 Detinet, adsumam. locus est et pluribus umbris:
 Sed nimis arcta premunt olivae convivia caprae.
 Tu, quotus esse velis, rescribe; et, rebus omissis, 30
 Atria servantem postico falle clientem.

AD NUMICIUM. EPIST. VI.

NIL admirari, prope res est una, Numici,
 Solaque quae possit facere et servare beatum.
 Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
 Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
 Inbuti spectant. quid censes munera terrae? 5
 Quid, maris extremos Arabas ditantis et Indos?
 Ludicra quid, plausus et amici dona Quiritis?
 Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
 Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
 Quo cupiens, pacto. pavor est utrobique molestus; 10
 Improvisa simul species exterret utrumque:
 Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatne; quid ad rem,
 Si, quidquid vidit melius pejusse sua spe,
 Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
 Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui; 15
 Ultra quam fatis est, virtutem si petat ipsam.
 I nunc, argentum et marmor vetus, aeraque et artes
 Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores;
 Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem;
 Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum: 20
 Ne

Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
 Mutus, et (indignum quod sit) pejoribus ortus,
 Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
 Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas;
 Defodiet, condetque nitentia. cum bene notum 25
 Porticus Agrippae, et via te conspexerit Appi;
 Ire tamen restat, Numa quo devenit et Ancus.
 Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
 Quaere fugam morbi. vis recte vivere? quis non?
 Si virtus hoc una potest dare; fortis omiſſis 30
 Hoc age deliciis. Virtutem verba putas, ut
 Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,
 Ne Cibyrica, ne Bithyna negotia perdas:
 Mille talenta rotundentur, totidem altera, porro
 Tertia succedant, et quae pars quadret acervum. 35
 Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
 Et genus, et formam Regina Pecunia donat;
 Ac bene nummatum decorat Suadela Venusque.
 Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum-Rex:
 Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, ut aiunt, 40
 Si posset centum scenae praebere rogatus,
 Qui possum tot? ait: tamen et quaeram, et quot habeo,
 Mittam. post paullo scribit, sibi millia quinque
 Esse domi chlamydum: partem, vel tolleret omnes.
 Exilis domus est, ubi non et multa supersunt, 45
 Et dominum fallunt, et profunt furibus. ergo,
 Si res sola potest facere et servare beatum;
 Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
 Si fortunatum species, et gratia praestat;
 Mercemur servum, qui dicet nomina, laevum 50
 Qui fodiat latus, et cogat trans pondera dextram
 Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
 Cui libet hic fasces dabit: eripietque curule,
 Cui volet, inportunus ebur. Frater, Pater, adde:
 Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta. 55
 Si bene qui coenat, bene vivit; lucet, eamus,
 Quo ducit gula: piscemur, venemur, ut olim
 Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
 Differtum transire forum populumque jubebat;

Unus ut e multis populo spectante referret 60
 Emtum mulus aprum. crudi tumidique lavemur,
 Quid deceat, quid non, obliti; Caerite cera
 Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulyssæi;
 Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
 Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque. 65
 Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
 Vive, vale. si quid novisti rectius istis,
 Candidus imperti: si non, his utere mecum.

AD MAECENATEM. EPIST. VII.

QUINQUE dies tibi pollicitus me rure futurum,
 Sextilem totum mendax desideror: atqui
 Si me vivere vis sanum, recteque valentem;
 Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
 Maecenas, veniam: dum ficus prima, calorque 5
 Designatorem decorat licitoribus atris:
 Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
 Officiosaque sedulitas, et opella forensis
 Adducit febres, et testamenta resignat.
 Quod si bruma nives Albanis inlinet agris; 10
 Ad mare descendet vates tuus, et sibi pareet,
 Contractusque leget: te, dulcis amice, revilet
 Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
 Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
 Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes. 15
 Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benigne.
 Non invisa ferēs pueris munuscula parvis.
 Tam tencor dono, quam si dimittar onustus.
 Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.
 Prodigus et stultus donat quae spernit et odit: 20
 Haec seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
 Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus;
 Nec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
 Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
 Quod si me noles usquam discedere; reddes 25
 Forte latus, nigros angusta fronte capillos:
 Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, et

Inter vina fugam Cynaræ moerere protervac.
 Forte per angustam tenuis nitedula rimam
 Repserat in cumeram frumenti; pastaque, rursus 30
 Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
 Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
 Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
 Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno:
 Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec 35
 Otia divitiis Arabum liberrima muto.
 Saepe verecundum laudasti: Rexque, Paterque
 Audisti coram, nec verbo parcius absens.
 Inspice, si possum donata reponere laetus.
 Haud male Telemachus proles patientis Ulyssæi; 40
 Non est aptus equis Ithacæ locus, ut neque planis
 Porrectus spatiis, neque multae prodigus herbae:
 Atride, magis apta tibi tua dona relinquam.
 Parvum parva decent. mihi jam non regia Roma,
 Sed vacuum Tibur placet, aut indelle Tarentum. 45
 Strenuus et fortis, causisque Philippus agendis
 Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimium distare Carinas
 Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,
 Adrasum quendam vacua tonsoris in umbra, 50
 Cultello proprios purgantem leniter unguis.
 Demetri (puer hic non laeve iussa Philippi
 Accipiebat) abi, quaere, et refer; unde domo, quis,
 Cujus fortunae, quo sit patre, quove patrono.
 It, redit, et narrat, Vulteium nomine Maenam, 55
 Praeconem, tenui censu, sine crimine notum,
 Et properare loco, et cessare, et quaerere. et uti,
 Gaudentem parvisque sodalibus et lare certo,
 Et ludis, et, post decisa negotia, Campo.
 Scitari libet ex ipso, quodcunque refers. dic 60
 Ad coenam veniat. non sane credere Maena:
 Mirari secum tacitus. quid multa? Benigne,
 Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus, et te
 Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus
 Vilia vendentem tunicato scruta popello 65
 Occupat: et salvere jubet prior. ille Philippo

Excusare

Excusare laborem et mercenaria vincla,
 Quod non mane domum venisset; denique quod non
 Providisset eum. Sic ignovisse putato
 Me tibi, si coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo 70
 Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.
 Ut ventum ad coenam est; dicenda, tacenda locutus,
 Tandem dormitum dimittitur. hic ubi saepe
 Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
 Mane cliens, et jam certus conviva; jubetur 75
 Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
 Inpositus mannis, arvum coelumque Sabinum
 Non cessat laudare. videt, ridetque Philippus:
 Et sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
 Dum septem donat sestertia, mutua septem 80
 Promittit; persuadet uti mercetur agellum:
 Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
 Quam satis est morer: ex nitido fit rusticus; atque
 Sulcos et vineta crepat mera: praeparat ulmos:
 Inmoritur studiis, et amore senescit habendi. 85
 Verum ubi oves furto, morbo periire capellae,
 Spem mentita seges, bos est enectus arando;
 Offensus damnis, media de nocte caballum
 Adripit, iratusque Philippi tendit ad aedes.
 Quem simul aspexit scabrum intonsumque Philippus, 90
 Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
 Esse mihi. Pol me miserum, patrone, vocares,
 Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
 Quod te per Genium dextramque Deosque Penates,
 Obsecro, et obtestor; vitae me redde priori. 95
 Qui semel aspexit, quantum dimissa petitis
 Praestent; mature redeat, repetatque relicta.
 Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

AD CELSUM ALBINOVANUM. EPIST. VIII.

CELSO gaudere et bene rem gerere Albinovano,
 Musa rogata, refer, comiti scribaeque Neronis.
 Si quaeret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem,
 Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando

Contuderit vites, oleamve momorderit aësus;
 Nec quia longinquis armentum aegrotet in arvis:
 Sed quia mente minus validus quam corpore toto,
 Nil audire velim, nil discere, quod levèt aegrum:
 Fidis offendar medicis, irascar amicis,
 Cur me funesto properent arcere veterno. 10
 Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam:
 Romae Tibur amem, ventosus, Tibure Romam.
 Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat, et se;
 Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
 Si dicet, Recte: primum gaudere; subinde 15
 Praeceptum auriculis hoc instillare memento;
 Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

AD CLAUDIUM NERONEM. EPIST. IX.

SEPTIMIUS, Claudii, nimirum intelligit unus,
 Quanti me facias. nam cum rogat, et prece cogit
 Scilicet, ut tibi se laudare et tradere coner,
 Dignum mente domoque legentis honesta Neronis,
 Munere cum fungi propioris censet amici; 5
 Quid possim videt ac novit me valdius ipso.
 Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
 Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
 Dissimulátor opis propriae, mihi commodus uni.
 Sic ego, majoris fugiens opprobria culpaë, 10
 Frontis ad urbanae descendi praemia. quod si
 Depositum laudas ob amici iussa pudorem;
 Scribe tui gregis hunc, et sortem crede bonumque.

AD FUSCUM ARISTIUM. EPIST. X.

URBIS amatorem Fuscum salvere jubemus
 Ruris amatores; hac in re scilicet una
 Multum dissimiles; at cetera paene gemelli,
 Fraternalis animis; quidquid negat alter, et alter:
 Adnuimus pariter: vetuli notique columbi. 5
 Tu nidum servas; ego laudo ruris amoëni
 Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.

Quid

Quid quaeris? vivo, et regno, simul ista reliqui,
 Quae vos ad caelum effertis rumore secundo.
 Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso, 10
 Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
 Vivere naturae si convenienter oportet,
 Ponendaeque domo quaerenda est area primum;
 Novistine locum potiore rure beato?
 Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura 15
 Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
 Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
 Est ubi depellat somnos minus invida cura?
 Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
 Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum, 20
 Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
 Nempe inter varias nutritur silva columnas,
 Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
 Naturam expellas furca, tamen usque recurret,
 Et mala perrumpet furtim fastidia victrix. 25
 Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
 Nescit Aquinatam potantia vellera fucum,
 Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
 Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
 Quem res plus nimio delectavere secundae, 30
 Mutatae quatient. si quid mirabere, pones
 Invitus. fuge magna: licet sub paupere testis
 Reges et regum vita praecurrere amicos.
 Cervus equum pugna melior communibus herbis
 Pellebat: donec minor in certamine longo 35
 Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
 Sed postquam victor victo discessit ab hoste,
 Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
 Sic qui pauperiem veritus potiore metallis
 Libertate caret, dominum vehit improbus; atque 40
 Serviet aeternum, quia parvo nesciet uti.
 Cui non conveniet sua res, ut calceus olim
 Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
 Lactus forte tua vives sapienter, Aristi:
 Nec me dimittes incastigatum, ubi plura 45
 Cogere quam satis est, ac non cessare videbor.

Imperat

Imperat aut servit conlecta pecunia cuique,
 Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
 Haec tibi dictabam post sanum putre Vacunae,
 Excepto, quod non simul esses, cetera laetus.

AD BULLATIUM. EPIST. XI.

QUID tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
 Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sardis?
 Smyrna quid, et Colophon? majora, minorane fama?
 Cunctane prae campo et Tiberino flumine sordent?
 An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
 An Lebedon laudas odio maris atque viarum?
 Scis, Lebedos quid sit; Gabiis desertior, atque
 Fidenis vicus: tamen illic vivere vellem;
 Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
 Neptunum procul e terra spectare furem.
 Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
 Adpersus volet in caupona vivere; nec, qui
 Frigus conlegit, furnos et balnea laudat,
 Ut fortunatam plene praestantia vitam:
 Nec si te validus jactaverit Auster in alto,
 Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
 Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
 Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
 Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
 Dum licet, ac vultum servat Fortuna benignum,
 Romae laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
 Tu quamcunque Deus tibi fortunaverit horam
 Grata fume manu; nec dulcia differ in annum:
 Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
 Te dicas. nam si ratio et prudentia curas,
 Non locus effusi late maris arbiter; aufert;
 Coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt;
 Strenua nos exercet inertia. navibus atque
 Quadrigis petimus bene vivere: quod petis, hic est;
 Est Ulubris, animus si te non deficit aequus.

EPISTOLARUM LIB. I. 183

AD ICCIUM. EPIST. XII.

FRUCTIBUS Agrippae Siculis, quos conligis, Icci,
 Si recte frueris, non est ut copia major
 Ab Jove donari possit tibi. tolle querelas:
 Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
 Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis; nil 5
 Divitiae poterunt regales addere majus.
 Si forte in medio positorum abstemius, herbis
 Vivis et urtica; sic vives protenus, ut te
 Confestim liquidus fortunae rivus inauret:
 Vel quia naturam mutare pecunia nescit, 10
 Vel quia cuncta putas una Virtute minora.
 Miramur, si Democriti pecus edit agellos
 Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox?
 Cum tu inter scabiem tantam et contagia lucri,
 Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures: 15
 Quae mare compescant causae: quid temperet annum:
 Stellae sponte sua, iussaene vagentur et errent;
 Quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem:
 Quid velit et possit rerum concordia discors:
 Empedocles, an Stertinium deliret acumen. 20
 Verum, seu pisces, seu porrum et caepe trucas,
 Utere Pompeio Grospho; et, si quid petet, ultro
 Defer: nil Grosphus nisi verum orabit et aequum.
 Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
 Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res: 25
 Cantaber Agrippae, Claudii virtute Neronis
 Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
 Caesaris accepit, genibus minor, aurea fruges
 Italiae pleno defundit Copia cornu.

AD VINNIUM ASELLAM. EPIST. XIII.

UT proficiscentem docui te saepe diuque,
 Augusto reddes signata volumina, Vinni,
 Si validus, si laetus erit, si denique poscet:
 Ne studio nostri pecces, odiumque libellis

Sedulus

Sedulus inportes opera vehemente minister.
 Si te forte meae gravis uret sarcina chartae;
 Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
 Clitellas ferus inpingas, Asinaeque paternum
 Cognomen vertas in risum, et fabula fias.
 Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
 Victor propositi simul ac perveneris illuc,
 Sic positum servabis onus; ne forte sub ala
 Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
 Ut vinosa glomus furtivae Pyrrhia lanae;
 Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
 Neu vulgo narres te sudavisse ferendo
 Carmina, quae possunt oculos auresque morari
 Caesaris. oratus multa prece, nitere. porro
 Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

AD VILlicum suum. EPIST. XIV.

VILlice silvarum et mihi me reddentis agelli,
 Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
 Quinque bonos solitum Variam dimittere Patres;
 Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
 Evellas agro; et melior sit Horatius, an rus.
 Me quamvis Lamiac pietas et cura moratur
 Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
 Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
 Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
 Rure ego viventem, tu dicis in Urbe beatum.
 Cui placet alterius, sua nimirum est odio fors.
 Stultus uterque locum inmeritum causatur inique;
 In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
 Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
 Nunc Urbem et ludos et balnea villicus optas.
 Me constare mihi scis, et discedere tristem,
 Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.
 Non eadem miramur: eo disconvenit inter
 Meque et te: nam quae deserta et inhospita tesqua
 Credis, amoena vocat mecum qui sentit; et odit
 Quae tu pulchra putas. fornix tibi et uncta popina
 Incutiunt

Incutiunt Urbis desiderium, video; et quod
 Angulus iste feret piper et thus ocus uva;
 Nec vicina subest vinum praeberet taberna
 Quae possit tibi; nec meretrix tibicina, cuius 25
 Ad strepitum salias terrae gravis: et tamen urges
 Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
 Disjunctum curas, et strictis frondibus explēs.
 Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
 Multa mole docendus aprico parcere prato. 30
 Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
 Quem tenuēs decuere togae nitidique capilli,
 Quem scis immunem Cynarae placuisse rapaci,
 Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
 Coena brevis juvat, et prope rivum somnus in herba.
 Nec luisse pudet; sed non incidere ludum. 36
 Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
 Limat, non odio obscuro morfuque venenat:
 Rident vicini glebas et saxa moventem.
 Cum servis urbana diaria rodere mavis. 40
 Horum tu in numerum voto suis: invidet usum
 Lignorum et pecoris tibi calo argutus et horti.
 Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
 Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

AD C. NUMONIUM VALAM. EPIST. XV.

QUAE sit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,
 Quorum hominum regio, et qualis via (nam mihi Baias
 Musa supervacuas Antonius; et tamen illis
 Me facit invisum, gelida cum perlior unda
 Per medium frigus. sane myrteta relinqui, 5
 Dictaque cessantem nervis elidere morbum
 Sulfura contemni, vicus gemit, invidus aegris,
 Qui caput et stomachum subponere fontibus audent
 Clusinis; Gabiosque petunt, et frigida rura.
 Mutandus locus est, et diverforia nota 10
 Praeteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
 Est iter aut Baias, laeva stomachosus habena
 Dicit eques: sed equis frenato est auris in ore.)

Major utrum populum frumenti copia pascat,
 Conlectosne bibant imbres, puteosne perennes 15
 Dulcis aquae: (nam vina nihil moror illius orae:
 Rure meo possum quidvis perferre patique:
 Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
 Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
 In venas animumque meum, quod verba ministret, 20
 Quod me Lucanae juvenem commendet amicae.)
 Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
 Utra magis pisces et echinos aequora celent,
 Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti,
 Scribere te nobis, tibi nos adcredere, par est. 25
 Maenius, ut rebus maternis atque paternis
 Fortiter absumentis urbanus coepit haberi;
 Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret;
 Inpransus non qui civem dignosceret hoste;
 Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus; 30
 Pernicies et tempestas, barathrumque macelli,
 Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro.
 Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
 Aut paullum abstulerat, patinas coenabat omasi
 Vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset: 35
 Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
 Diceret urendos, corrector Bestius. idem,
 Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
 Verterat in fumum et cinerem; Non hercule miror,
 Aiebat, si qui comedunt bona: cum sit obeso 40
 Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
 Nimirum hic ego sum: nam tuta et parvula laudo,
 Cum res deficiunt; satis inter villa fortis:
 Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
 Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum 45
 Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QUINCTIUM. EPIST. XVI.

NE perconteris, fundus meus, optime Quincti,
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivae,
 Pomifine, an pratis, an amicta vitibus ulmo;

Scribetur

15 Scribetur tibi forma loquaciter et situs agri.
 Continui montes, ni dissocientur opaca 5
 Valle: sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol
 Laevum decedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes. quid? si rubicunda benigni
 20 Corna vepres et pruna ferunt? si quercus et ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra? 10
 Dicas adductum propius frondere Tarentum.
 Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam nec purior ambjat Hebrus,
 25 Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
 Hae latebrae dulces, etiam (si credis) amoenae, 15
 Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
 Tu recte vivis, si curas esse quod audis.
 Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum;
 30 Sed vereor ne cui de te plus quam tibi credas;
 Neve putes alium sapiente bonoque beatum: 20
 Neu, si te populus sanum recteque valentem
 Dissitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimules; donec manibus tremor incidat unctis.
 35 Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
 Si quis bella tibi terra pugnata marique 25
 Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures;
 Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
 Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et Urbi,
 40 Jupiter; Augusti laudes agnoscere possis.
 Cum pateris sapiens emendatusque vocari; 30
 Respondesne tuo, dic fodes, nomine? nempe
 Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet: ut si
 45 Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
 Pone, meum est; inquit: pono, tristisque recedo. 35
 Idem, si clamet furem, neget esse pudicum,
 Contendat laqueo collum pressisse paternum,
 Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
 Falsus honor juvat, et mendax infamia terret 39
 Quem, nisi mendosum et mendacem? vir bonus est quis?
 Qui consulta patrum, qui leges, juraque servat;
 Quo multae magnaeque secantur judice lites;

Quo res sponse, et quo causae teste tenentur.
 Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota,
 Introrsus turpem, speciosum pelle decora. 45
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: Habes pretium; loris non ureris, aio.
 Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus et frugi: Renuit negitatque Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupus; accipiterque 50
 Suspectos laqueos; et opertum milius hamum.
 Oderunt peccare boni virtutis amore:
 Tu nihil admittes in te formidine poenae.
 Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
 Nam de mille fabae modiis cum subripis unum; 55
 Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
 Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal;
 Quandocunque Deos vel porco vel bove placat;
 Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
 Labra movet metuens audiri; pulchra Laverna, 60
 Da mihi fallere; da iusto sanctoque videri:
 Noctem peccatis et fraudibus objice nubem.
 Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
 In triviis fixum cum se demittit ob assem,
 Non video. nam qui cupiet, metuet quoque: porro 65
 Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
 Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat et obruitur re.
 Vendere cum possis captivum, occidere noli:
 Serviet utiliter: sine pascat durus aretque: 70
 Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis:
 Annonae prosit, portet frumenta penusque.
 Vir bonus et sapiens audebit dicere, Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre patique
 Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem, 75
 Lectos, argentum: tollas licet. In manibus et
 Compeditibus saevo te sub custode tenebo.
 Ipse Deus, simulatque volam, me solvet. Opinor,
 Hoc sentit, Moriar. mors ultima linea rerum est.

AD SCAEVAM. EPIST. XVII.

QUAMVIS, Scaeva, fatis per te tibi consulis, et scis
 Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
 Disce, docendus adhuc quae censet amicus: ut si
 Caecus iter monstrare velit; tamen adspice, si quid
 Et nos, quod cures proprium fecisse; loquamur. 5
 Si te grata quies et primam somnus in horam
 Delectat: si te pulvis strepitusque rotarum,
 Si laedet caupona; Ferentinum ire jubebo.
 Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
 Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit. 10
 Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum
 Te tractare voles; accedes siccus ad unctum.
 Si pranderet olus patienter; regibus uti
 Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti;
 Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum 15
 Verba probes et facta, doce: vel junior, audi
 Cur sit Aristippi potior sententia. namque
 Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:
 Scurror ego ipse mihi; populo tu: rectius hoc et
 Splendidius multo est. equus ut me portet, alat rex, 20
 Officium facio: tu poscis vilia rerum
 Dante minor; quamvis fers te nullius egentem.
 Omnis Aristippum decuit color et status et res,
 Tentantem majora, fere praesentibus aequum:
 Contra, quem duplici panno patientia velat, 25
 Mirabor, vitae via si conversa decebit.
 Alter purpureum non expectabit amictum;
 Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet;
 Personamque feret non inconcinuus utramque.
 Alter Miletī textam cane pejus et angue 30
 Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
 Rettuleris pannum: refer, et sine vivat ineptus.
 Res gerere et captos ostendere civibus hostes,
 Adtingit solum Jovis et coelestia tentat.
 Principibus placuisse viris non ultima laus est. 35
 Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
 Sedit,

Sedit, qui timuit ne non succederet: esto:
 Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? atqui
 Hic est, aut nusquam, quod quaerimus. hic onus horret,
 Ut parvis animis et parvo corpore majus: 40
 Hic subit et perfert. aut Virtus nomen inane est,
 Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
 Coram rege suo de paupertate tacentes
 Plus poscente ferent. distat, sumasne pudenter,
 An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic fons. 45
 Indotata mihi soror est, paupercula mater,
 Et fundus nec vendibilis nec pascere firmus,
 Qui dicit, clamat, Victum date. succinit alter,
 Et mihi dividuo findetur munere quadra.
 Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet 50
 Plus dapis, et rixae multo minus invidiaeque.
 Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum,
 Qui queritur salebras et acerbum frigus et imbres,
 Aut cistam effractam et subducta viatica plorat;
 Nota refert meretricis acumina, saepe catellam, 55
 Saepe periscelidem raptam sibi flentis: uti mox
 Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
 Nec semel intrisus, triviis adtollere curat
 Fracto crure planum: licet illi plurima manet
 Lacrima; per sanctum juratus dicat Osirim, 60
 Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum:
 Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

AD LOLLIIUM. EPIST. XVIII.

SI bene te novi, metues, liberrime Lolli,
 Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
 Ut matrona meretrici dispar erit atque
 Discolor, infido scurrae distabit amicus.
 Est huic diversum vitio vitium prope majus, 5
 Asperitas agrestis et inconcinna, gravisque,
 Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
 Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.
 Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
 Alter in obsequium plus aequo pronus, et imi 10
 Derisor

Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
 Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
 Ut puerum saevo credas dictata magistro
 Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
 Alter rixatur de lana saepe caprina; 15
 Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
 Sit mihi prima fides; et, vere quod placet, ut non
 Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.
 Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Docilis plus;
 Brundisium Minuci melius via ducat, an Appi. 20
 Quem damnoſa Venus, quem praeceps alea nudat,
 Gloria quem supra vires et vestit et unguet,
 Quem tenet argenti sitis inportuna famelique:
 Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
 Saepe decem vitiis instructior, odit et horret: 25
 Aut si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
 Plus quam se sapere et virtutibus esse priorem
 Vult: et ait prope vera; Meae (contendere noli)
 Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res est:
 Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum 30
 Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
 Vestimenta dabat pretiosa; beatus enim jam
 Cum pulchris tunicis sumet nova consilia et spes;
 Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
 Officium; nummos alienos pascet; ad inum 35
 Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
 Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam;
 Commissumque teges, et vino tortus et ira.
 Nec tua laudabis studia, aut aliena reprehendes:
 Nec, cum venari volet ille, poemata panges. 40
 Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
 Zethi dissiluit; donec suspecta severo
 Conticuit lyra. fraternis cessasse putatur
 Moribus Amphion. tu cede potentis amici
 Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros 45
 Aetolis onerata plagis jumenta canesque,
 Surge, et inhumanae senium deponere Camoenae;
 Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta:
 Romanis solemne viris opus, utile famae,
 Vitaeque

Vitaeque et membris; praesertim cum valeas, et 50
 Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
 Possis. adde, virilia quod speciosius arma
 Non est qui tractet. scis quo clamore coronae
 Proelia sustineas campestria: denique saevam
 Militiam puer et Cantabrica bella tulisti 55
 Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
 Nunc et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
 Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
 Quamvis nil extra numerum secisse modumque
 Curas, interdum nugaris rure paterno. 60
 Partitur lintres exercitus: Aetia pugna,
 Te duce, per pueros hostili more refertur:
 Adversarius est frater; lacus, Adria: donec
 Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
 Consentire suis studiis qui crediderit te, 65
 Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
 Protenus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
 Quid de quoque viro, et cui dicas, saepe videto.
 Percontatorem fugito: nam garrulus idem est;
 Nec retinent patulae commissa fideliter aures: 70
 Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
 Non ancilla tuum jecur ulceret ulla puerve,
 Intra marmoreum venerandi limen amici;
 Ne dominus, pueri pulchri, caraevae puellae
 Munere te parvo beet, aut incommodus angat. 75
 Qualem commendes, etiam atque etiam adspice; ne mox
 Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
 Fallimur, et quondam non dignum tradimus. ergo,
 Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri.
 Ut penitus notum si tentent crimina, serves 80
 Tuterisque tuo fidenter praesidio; qui
 Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
 Ad te post paullo ventura pericula sentis?
 Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet:
 Et neglecta solent incendia sumere vires. 85
 Dulcis inexpertis cultura potentis amici;
 Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
 Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.

Oderunt

EPISTOLARUM LIB. I. 195

Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi,
 Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi: 90
 Potores liquidi media de luce Falerni
 Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
 Nocturnos jures te formidare tepores.
 Deme supercilio nubem: plerumque modestus
 Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi. 95
 Inter cuncta leges, et percontabere doctos,
 Qua ratione queas traducere leniter aevum;
 Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
 Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes;
 Virtutem doctrina paret, Naturae donet; 100
 Quid minuat curas; quid te tibi reddat amicum;
 Quid pure tranqillet; honos, an dulce lucellum,
 An secretum iter, et fallentis semita vitae.
 Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
 Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus; 105
 Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
 Sit mihi, quod nunc est; etiam minus: et mihi vivam
 Quod superest aevi, si quid superesse volunt Di:
 Sit bona librorum et provisae frugis in annum
 Copia: neu fluitem dubiae spe pendulus horae. 110
 Sed satis est orare Jovem quae ponit et aufert:
 Det vitam, det opes: aequum mihi animum ipse parabo.

AD MAECENATEM. EPIST. XIX.

PRISCO si credis, Maecenas docte, Cratino,
 Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
 Quae scribuntur aquae potoribus, ut male sanos
 Adscripsit Liber satiris Faunisque poetas.
 Vina fere dulces oluerunt mane Camenae. 5
 Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.
 Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
 Profiluit dicenda. Forum putealque Libonis
 Mandabo siccis, adimam cantare severis.
 Hoc simul edixi; non cessare poetae 10
 Nocturno certare mero, putere diurno.
 Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,

Exiguaeque togae simulet textore Catonem;
 Virtutemne repraesentet moreque Catonis?
 Rupit Iarbitan Timagenis aemula lingua;
 Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
 Decipit exemplar vitiis imitabile. quod si
 Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
 O imitatores, servum pecus; ut mihi bilem,
 Ut mihi saepe jocos vestri movere tumultus!
 Libera per vacuum posui vestigia princeps,
 Non aliena meo pressi pede. qui sibi fidit
 Dux, regit examen. Parios ego primus iambos
 Ostendi Latio; numeros animosque secutus
 Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
 Ac ne me foliis ideo brevioribus ornes,
 Quod timui mutare modos et carminis artem:
 Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho;
 Temperat Alcaeus, sed rebus et ordine dispar,
 Nec focerum quaerit, quem versibus oblinat atris;
 Nec sponsae laqueum famoso carmine nequit.
 Hunc ego non alio dictum prius ore, Latinus
 Vulgavi fidicen. juvat inmemorata ferentem
 Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
 Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
 Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
 Non ego ventosae plebis suffragia venor
 Impensis coenarum, et tritae munere vestis:
 Non ego nobilium scriptorum auditor et ultor,
 Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor.
 Hinc illae lacrimae. Spissis indigna theatris
 Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
 Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista
 Servas: fidis enim manare poetica mella
 Te solum, tibi pulcher. Ad haec ego naribus uti
 Formido, et, luctantis acuto ne secer ungui,
 Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
 Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
 Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

AD LIBRUM SUUM. EPIST. XX.

VERTUMNUM Janumque, liber, spectare videris:
 Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
 Odisti claves, et grata sigilla pudico,
 Paucis ostendi gemis, et communia laudas;
 Non ita nutritus. fuge quo descendere gestis. 5
 Non erit emissio reditus tibi. Quid miser egi?
 Quid volui? dices; ubi quid te laeserit, et scis
 In breve te cogi, cum plenus languet amator.
 Quod si non odio peccantis desipit augur,
 Carus eris Romae, donec te deseret aetas. 10
 Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
 Coeperis; aut tineas pasces taciturnus inertes,
 Aut fugies Uticam, aut victus mitteris Ilerdam.
 Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
 Qui male parentem in rupes protrusit asellum 15
 Iratus. quis enim invitum servare laboret?
 Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
 Occupet extremis in vicis balba senectus.
 Cum tibi Sol tepidus plures admoverit aures;
 Me libertino natum patre, et in tenui re, 20
 Majores pennas nido extendisse loqueris;
 Ut, quantum generi demas, virtutibus addas.
 Me primis Urbis belli placuisse domique;
 Corporis exigui, praecanum, solibus aptum;
 Irasci celerem, tamen ut placibilis essem. 25
 Forte meum si quis te percontabitur aevum;
 Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
 Conlegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

AD AUGUSTUM. EPIST. I.

CUM tot fustineas et tanta negotia solus,
 Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
 Legibus emendes; in publica commoda peccem,
 Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.
 Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux,
 Post ingentia facta Deorum in templa recepti,
 Dum terras, hominumque colunt genus, aspera bella
 Componunt, agros adsignant, oppida condunt;
 Ploravere suis non respondere favorem
 Speratum meritis. diram qui contudit Hydram, 10
 Notaque fatali portenta labore subegit,
 Conperit invidiam supremo fine domari.
 Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes
 Infra se positas; extinctus amabitur idem.
 Praesenti tibi maturos largimur honores, 15
 Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
 Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
 Sed tuus hoc populus sapiens et justus in uno,
 Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
 Cetera nequaquam simili ratione modoque 20
 Aestimat; et nisi quae terris semota suisque
 Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.
 Sic fautor veterum, ut Tabulas peccare vetantes,
 Quas bis quinque viri sanxerunt, Foedera Regum,
 Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis, 25
 Pontificum libros, annosa volumina vatum,
 Distitet Albano Musas in monte locutas.
 Si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
 Scripta vel optima, Romani pensantur eadem

Scrip-

EPISTOLARUM LIB. II. 197

Scriptores trutina; non est quod multa loquamur: 30
 Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri:
 Venimus ad summum fortunae; pingimus, atque
 Pfallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
 Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
 Scire velim, chartis pretium quotus adroget annus? 35
 Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
 Perfectos veteresque referri debet, an inter
 Viles atque novos? excludat jurgia finis.
 Est vetus atque probus centum qui perficit annos.
 Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno, 40
 Inter quos referendus erit? veteresne poetas,
 An quos et praesens et postera respuat aetas?
 Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
 Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
 Utor permissio, caudaeque pilos ut equinae, 45
 Paullatim vello; et demo unum, demo et item unum;
 Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
 Qui redivit ad fastos, et virtutem aestimat annis;
 Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacra vit.
 Ennius et sapiens, et fortis, et alter Homerus, 50
 (Ut critici dicunt) leviter curare videtur,
 Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
 Naevius in manibus non est, et mentibus haeret
 Pene recens? adeo sanctum est vetus omne poema.
 Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert 55
 Pacuvius docti famam senis, Accius alti;
 Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
 Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
 Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte; 60
 Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
 Spectat Roma potens; habet hos numeratque poetas,
 Ad nostrum tempus Livi scriptoris ab aevo.
 Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.
 Si veteres ita miratur laudatque poetas,
 Ut nihil anteferat, nihil illis conparet; errat. 65
 Si quaedam nimis antiquae, si pleraque dure
 Dicere credit eos, ignave multa fatetur;
 Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat aequo.

Non

Non equidem infector, delendaque carmina Laevi
 Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo
 Orbiliū dictare; sed emendata videri, 70
 Pulchraque, et exactis minimum distantia, miror:
 Inter quae verbum emicuit si forte decorum,
 Si versus paullo concinnior unus et alter,
 Injuste totum ducit venditque poema. 75
 Indignor quidquam reprimi, non quia crasse
 Conpositum inlepidēve putetur, sed quia nuper:
 Nec veniam antiquis, sed honorem et praemia posci.
 Recte necne crocum floresque perambulet Attae
 Fabula, si dubitem; clament periisse pudorem 80
 Cuncti pene patres: ea cum reprehendere coner,
 Quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit,
 Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt:
 Vel quia turpe putant parere minoribus, et quae
 Inherbes didicere, senes perdenda fateri. 85
 Jam Saliare Numae carmen qui laudat, et illud,
 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
 Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
 Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit,
 Quod si tam Graecis novitas invisā fuisset, 90
 Quam nobis; quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
 Quod legeret tereretque viritum publicus usus?
 Ut primum positis nugari Graecia bellis
 Coepit, et in vitium fortuna labier aequa;
 Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum; 95
 Marmoris, aut eboris fabros, aut aeris amavit;
 Suspendit picta vultum mentemque tabella:
 Nunc tibicinibus, nunc est gavisā tragoedis.
 Sub nutrice puella velut si luderet infans,
 Quod cupide petiit, mature plena reliquit. 100
 Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
 Hoc paces habuere bonae, ventique secundi.
 Romae dulce diu fuit et solemne, reclusa
 Mane domo vigilare, clienti promere jura:
 Cautos nominibus certis expendere nummos: 105
 Majores audire, minori dicere, per quae
 Crescere res posset, minui damnosa libido.

Mutavit

EPISTOLARUM LIB. II. 199

Mutavit mentem populus levis, et calet uno
 Scribendi studio: puerique patresque severi
 Fronde comas vincti coenant, et carmina distant. 110
 Ipse ego, qui nullos me adfirmo scribere versus,
 Invenior Parthis mendacior; et prius orto
 Sole vigil calamus et chartas et scrinia posco.
 Navem agere ignarus navis timet: abrotonum aegro
 Non audet, nisi qui didicit, dare: quod medicorum est,
 Promittunt medici: tractant fabrilis fabri: 116
 Scribimus indocti doctique poemata passim,
 Hic error tamen et levis haec insania quantas
 Virtutes habeat, sic collige: vatis avarus 119
 Non temere est animus: versus amat, hoc studet unum;
 Detrimenda, fugas servorum, incendia ridet:
 Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
 Pupillo: vivit siliquis et pane secundo:
 Militiae quanquam piger et malus, utilis urbi:
 Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari; 125
 Os tenerum pueri balbumque poeta figurat:
 Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem:
 Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 Asperitatis et invidiae corrector et irae;
 Recte facta refert: orientia tempora notis 130
 Instruit exemplis: inopem solatur et aegrum.
 Castis cum pueris ignara puella mariti
 Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
 Poscit opem chorus, et praesentia numina sentit:
 Coelestis inplorat aquas docta prece blandus: 135
 Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
 Inpetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
 Carmine Di superi placantur, carmine Manes.
 Agricolae prisca, fortes, parvoque beati,
 Condita post frumenta, levantes tempore festo 140
 Corpus et ipsum animum spe finis dura ferentem,
 Cum sociis operum pueris, et conjuge fida,
 Tellurem porco, Sylvanum lacte piabant,
 Floribus et vino Genium memorem brevis aevi.
 Fescennina per hunc invecata licentia morem 145
 Versibus alternis opprobria rustica fudit;

Liber-

Libertasque recurrentes accepta per annos
 Lussit amabiliter: donec jam saevus apertam
 In rabiem coepit verti jocus, et per honestas
 Ire domos inpune minax. doluere cruento 150
 Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura
 Conditione super communi: quin etiam lex
 Poenaeque lata, malo quae nollet carmine quemquam
 Describi. vertere modum, formidine fustis
 Ad bene dicendum delectandumque redacti. 155
 Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
 Intulit agresti Latio. sic horridus ille
 Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
 Munditiae pepulere: sed in longum tamen aevum
 Manserunt, hodieque manent vestigia ruris. 160
 Serus enim Graecis admovit acumina chartis;
 Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
 Quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
 Tentavit quoque rem si digne vertere posset:
 Et placuit sibi, natura sublimis et acer: 165
 Nam spirat tragicum fatis, et feliciter audet;
 Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
 Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
 Sudoris minimum; sed habet Comoedia tanto
 Plus oneris, quanto veniae minus. adspice, Plautus 170
 Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
 Ut patris adtenti; lenonis ut insidiosi:
 Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis:
 Quam non adstricto percurrat pulpita focco:
 Gestit enim nummum in loculos demittere; post hoc 175
 Securus, cadat, an recto stet fabula talo.
 Quem tulit ad scenam ventoso Gloria curru;
 Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
 Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
 Subruit ac reficit. valeat res ludicra, si me 180
 Palma negata macrum, donata reducit opimum.
 Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poetam,
 Quod numero plures, virtute et honore minores,
 Indocti, stolidique, et depugnare parati,
 Si discordet eques, media inter carmina poscunt 185
 Aut

Aut ursum aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
 Verum equitis quoque jam migravit ab aure voluptas
 Omnis, ad incertos oculos et gaudia vana.
 Quattuor, aut plures aulaea premuntur in horas;
 Dum fugiunt equitum turmae, peditumque catervae: 190
 Mox trahitur manibus regum fortuna retortis:
 Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves:
 Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
 Si foret in terris, rideret Democritus; seu
 Diversum confusa genus panthera camelo, 195
 Siue elephas albus vulgi converteret ora:
 Spectaret populum ludis attentius ipsis,
 Ut sibi praebentem mimo spectacula plura:
 Scriptores autem narrare putaret asello
 Fabellam furdo: nam quae pervincere voces 200
 Evaluer sonum, referunt quem nostra theatra?
 Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum;
 Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
 Divitiaeque peregrinae: quibus oblitus actor
 Cum stetit in scena, concurrit dextera laevae: 205
 Dixit adhuc aliquid? nil sane. quid placet ergo?
 Lana Tarentino violas imitata veneno.
 Ac ne forte putes, me, quae facere ipse recusam,
 Cum recte tractent alii, laudare maligne:
 Ille per extantum funem mihi posse videtur 210
 Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit,
 Irritat, mulcet, falsis terroribus, inplet,
 Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
 Verum age, et his, qui se lectori credere malunt,
 Quam spectatoris fastidia ferre superbi, 215
 Curam impende brevem; si munus Apolline dignum
 Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
 Ut studio majore petant Helicon virentem.
 Multa quidem nobis facimus mala saepe poetae,
 (Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum 220
 Sollicito damus, aut fesso: cum laedimur, unum
 Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
 Cum loca jam recitata revolvimus inrevocati:
 Cum lamentamur non adparere labores

Nostros, et tenui deducta poemata filo: 225
 Cum speramus eo rem venturam, ut, simul atque
 Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
 Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.
 Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
 Aedituos habeat belli spectata domique 230
 Virtus, indigno non committenda poetæ:
 Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
 Choerilus, incultis qui versibus et male natis
 Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
 Sed veluti tractata notam labemque remittunt 235
 Atramenta, fere scriptores carmine foedo
 Splendida facta linunt. idem Rex ille, poema
 Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
 Edicto vetuit; ne quis se praeter Apellem,
 Pingeret, aut alius Lysippo duceret aera 240
 Fortis Alexandri vultum simulantia. quod si
 Judicium subtile videndis artibus illud
 Ad libros et ad haec Musarum dona vocarēs;
 Boeotum in crasso jurares aëre natum.
 At neque dedecorant tua de se judicia, atque 245
 Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt
 Dilecti tibi Virgilius Variusque poetæ:
 Nec magis expressi vultus per aënea signa,
 Quam per vatis opus mores animique virorum
 Clarorum adparent: nec sermones ego mallem 250
 Repentes per humum, quam res componere gestas,
 Terrarumque situs et flumina dicere, et arces
 Montibus inpositas, et barbara regna, tuisque
 Auspiciis totum confecta duella per orbem,
 Claustraque custodem pacis cohibentia Janum, 255
 Et formidatam Parthis, te Principe, Romam;
 Si quantum cuperem, possem quoque. sed neque parvum
 Carmen majestas recipit tua; nec meus audet
 Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent,
 Sedulitas autem stulte, quem diligit, urguet; 260
 Praecipue cum se numeris commendat et arte.
 Discit enim citius, meminitque libentius illud,
 Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.

EPISTOLARUM LIB. II. 203

Nil moror officium quod me gravat: ac neque ficto
 In pejus vultu proponi cereus usquam, 265
 Nec prave factis decorari versibus opto:
 Ne rubeam pingui donatus munere, et una
 Cum scriptore meo capsa porrectus aperta,
 Deferar in vicum vendentem thus et odores,
 Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis. 270

AD JULIUM FLORUM. EPIST. II.

FLORE, bono claroque fidelis amice Neroni;
 Si quis forte velit puerum tibi vendere natum
 Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat; Hic et
 Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
 Fiet eritque tuus, nummorum millibus octo; 5
 Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
 Literulis Graecis inbutus, idoneus arti
 Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
 Quin etiam canet indoctum, sed dulce, bibenti:
 Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo 10
 Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
 Res urguet me nulla; meo sum pauper in aere.
 Nemo hoc mangonum faceret tibi: non temere a me
 Quivis ferret idem: semel hic cessavit, et (ut fit)
 In scalis latuit metuens pendentis habenae: 15
 Des nummos, excepta nihil te si fuga laedit,
 Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
 Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex:
 Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
 Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi 20
 Talibus officiis prope mancum: ne mea saevus
 Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
 Quid tum profeci, mecum facientia jura
 Si tamen attentas? quereris super hoc etiam; quod
 Expectata tibi non mittam carmina mendax. 25
 Luculli miles conlecta viatica multis
 Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assen
 Perdiderat: post hoc vehemens lupo, et sibi, et hosti
 Iratus pariter, jejunis dentibus acer,

Praesidium regale loco dejecit, ut aiunt,
 Summe munito, et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit et bis dena super sestertia nummum.
 Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
 Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem
 Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
 I bone, quo virtus tua te vocat: i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum praemia: quid stas?
 Post haec ille catus, quantumvis rusticus; Ibit,
 Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
 Romae nutriri mihi contigit atque doceri
 Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
 Adjecere bonae paullo plus artis Athenae:
 Scilicet, ut possem curvo dignoscere rostrum,
 Atque inter silvas Academicae quaerere verum.
 Dura sed emovere loco me tempora grato;
 Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
 Caesaris Augusti non responsura lacertis.
 Unde simul primum me dimisere Philippi
 Decisis humilem pennis, inopemque paterni
 Et laris et fundi, paupertas impulit audax,
 Ut versus facerem: sed, quod non desit, habentem
 Quae poterunt unquam satis expurgare cicutae,
 Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
 Singula de nobis anni praedantur euntes;
 Eripuere jocos, venerem, convivia ludum;
 Tendunt extorquere poemata. quid faciam vis?
 Denique non omnes eadem mirantur amantque.
 Carmine tu gaudes: hic delectatur iambis;
 Ille Bionae sermonibus, et sale nigro.
 Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
 Poscentes vario multum diversa palato.
 Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
 Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
 Praeter cetera, me Romaene poemata censes
 Scribere posse inter tot curas totque labores?
 Hic sponsum vocat; hic auditum scripta, relictis
 Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini;

Hic

Hic extremo in Aventino; visendus uterque:
 Intervalla vides humane commoda. Verum 70
 Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstat.
 Festinat calidus mulis gerulisque redemptor:
 Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum:
 Tristia robustis luctantur funera plaustris:
 Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. 75
 I nunc, et versus tecum meditare canoros.
 Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
 Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra.
 Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
 Vis canere, et non tacta sequi vestigia vatum? 80
 Ingenium sibi quod vacuas defumit Athenas;
 Et studiis annos septem dedit, insenuitque
 Libris et curis, statua taciturnus exit
 Plerumque, et risu populum quatit: hic ego rerum
 Fluctibus in mediis, et tempestatibus Urbis, 85
 Verba lyrae motura sonum connectere digner?
 Frater erat Romae consulti rhetor; ut alter
 Alterius sermone meros audiret honores:
 Gracchus ut hic illi foret; huic ut Mucius ille.
 Qui minus argutos vexat furor iste poëtas? 90
 Carmina compono, hic elegos; mirabile visu!
 Caelatumque novem Musis opus. adspice primum,
 Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
 spectemus vacuum Romanis vatibus aedem.
 Mox etiam (si forte vacas) sequere, et procul audi 95
 Quid ferat, et quare sibi nectat uterque coronam.
 Caedimur, et totidem plagis consumimus hostem,
 Lento Samnites ad lumina prima duello.
 Discedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
 Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus; 100
 Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
 Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
 Cum scribo; et supplex populi suffragia capto:
 Idem, finitis studiis, et mente recepta,
 Obturem patulas inpune legentibus aures. 105
 Ridentur mala qui componunt carmina: verum
 Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,

Si taceas, laudant; quidquid scripsere, beati.
 At qui legitimum cupiet fecisse poema,
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti: 110
 Audebit, quaecunque parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
 Verba movere loco; quamvis invita recedant,
 Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
 Obscurata diu populo bonus eruet, atque 115
 Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
 Quae priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
 Nunc situs informis premit et deserta vetustas.
 Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus:
 Vehemens, et liquidus, puroque simillimus amni, 120
 Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua:
 Luxuriantia conpescet: nimis aspera sano
 Levabit cultu: virtute carentia tollet:
 Ludentis speciem dabit, et torquebitur, ut qui
 Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. 125
 Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
 Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
 Quam sapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
 Qui se credebat miros audire tragoedos,
 In vacuo laetus sessor plausorque theatro: 130
 Cetera qui vitae servaret munia recto
 More, bonus sane vicinus, amabilis hospes,
 Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
 Et signo laeso non insanire lagenae:
 Posset qui rupem et puteum vitare patentem: 135
 Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
 Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
 Et rediit ad se: Pol me occidistis, amici,
 Non servastis, ait; cui sic extorta voluptas,
 Et demtus per vim mentis gratissimus error. 140
 Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
 Et tempestivum pueris concedere ludum:
 Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
 Sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
 Quocirca mecum loquor haec, tacitusque recordor: 145
 Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae;

Narrares

Narrares medicis: quod quanto plura parasti,
 Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
 Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
 Non fieret leuius; fugeres radice vel herba 150
 Proficiente nihil curarier. audieras, cui
 Rem Dī donarint, illi decedere pravam
 Stultitiam; et cum sis nihilo sapientior, ex quo
 Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
 At, si divitiae prudentem reddere possent, 155
 Si cupidum timidumque minus, te; nempe ruberes,
 Viveret in terris te si quis avarior uno.
 Si proprium est, quod quis libra mercatur et aere;
 Quaedam (si credis consultis) mancupat usus;
 Qui te pascit ager, tuus est; et villicus Orbi, 160
 Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,
 Te dominum sentit. das nummos; accipis uvam,
 Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
 Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
 Aut etiam supra, nummorum millibus emtum. 165
 Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
 Emtor Aricini quondam Veientis et arvi,
 Emtum coenat olus; quamvis aliter putat: emtis
 Sub noctem gelidam lignis calefactat aënum.
 Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis 170
 Limitibus vicina refigit iurgia: tanquam
 Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae
 Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema,
 Permutet dominos, et cedat in altera jura.
 Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et heres 175
 Heredem alterius, velut unda supervenit undam;
 Quid vici profunt, aut horrea? quidve Calabris
 Saltibus adiecti Lucani? si metit Orcus
 Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
 Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas, 180
 Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
 Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.
 Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungui
 Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter
 Dives et inportunus, ad umbram lucis ab ortu, 185
 Silve-

Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum:
 Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
 Naturae Deus humanae, mortalis in unum-
 quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
 Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo 190
 Tollam: nec metuam, quid de me judicet heres,
 Quod non plura datis invenerit. et tamen idem
 Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
 Discrepet; et quantum discordet pareus avaro.
 Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum 195
 Invitus facias nec plura parare labores;
 Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
 Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
 Panperies immunda procul procul absit. ego, utrum
 Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem. 200
 Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
 Non tamen adversis aetatem ducimus Austris:
 Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
 Extremi primorum, extremis usque priores.
 Non es avarus: abi. quid? cetera jam simul isto 205
 Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
 Ambitione? caret mortis formidine et ira?
 Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
 Nocturnos Lemures, portentaque Thessala rides?
 Natales grate numeras? ignoscis amicis? 210
 Lenior et melior sis accedente senecta?
 Quid te exempta levat spinis de pluribus una?
 Vivere si recte nescis, decede peritis:
 Lufisti satis, edisti satis, atque bibisti:
 Tempus abire tibi est: ne potum largius sequo 215
 Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

Q. HO.

Q. HORATII

ARS POETICA.

EPISTOLA AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
 Jungere si velit, et varias inducere plumas,
 Undique conlatis membris, ut turpiter atrum
 Desinat in piscem mulier formosa superne;
 Spectatum admitti risum teneatis amici? 5
 Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
 Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
 Finguntur species; ut nec pes, nec caput uni
 Reddatur formae. Pictoribus atque poëtis
 Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas: 10
 Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim:
 Sed non ut placidis coëant inimitia; non ut
 Serpentes avibus gementur, tigribus agni.
 Inceptis gravibus plerumque et magna professis
 Purpureus, fate qui splendeat, unus et alter 15
 Adfuitur pannus: cum lucus et ara Dianae,
 Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
 Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
 Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
 Scis simulare: quid hoc, si fractis enatat exspes 20
 Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
 Institui; eurrente rota, cur urceus exit?
 Denique sit quidvis simplex duntaxat et unum.
 Maxima pars vatum, pater et juvenes patre digni,

D d

Decipi-

Decipimur specie recti. brevis esse laboro, 25
 Obscurus fio: sectantem lenia nervi
 Deficiunt animique: professus grandia, turguet:
 Serpit humi tutus nimium timidusque procellae:
 Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
 Delphinum silvis adpingit, fluctibus aprum. 30
 In vitium ducit culpa fuga, si caret arte.
 Aemilium circa ludum faber unus et unguis
 Exprimet, et molles imitabitur aere capillos;
 Infelix operis summa, quia ponere totum
 Nesciet. hunc ego me, si quid componere curem, 35
 Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
 Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
 Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
 Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
 Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res, 40
 Nec facundia deferet hunc, nec lucidus ordo.
 Ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor;
 Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici;
 Pleraque differat, et praesens in tempus omittat.
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor. 45
 In verbis etiam tenuis cautusque ferendis:
 Dixeris egregie, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. si forte necesse est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum;
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis 50
 Continget: dabiturque licentia sumta pudenter.
 Et nova factaque nuper habebunt verba fidem; si
 Graeco fonte cadant, parce detorta. quid autem
 Caecilio Plautoque dabit Romanus, ademtum
 Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca 55
 Si possum, invideor? cum lingua Catonis et Enni
 Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
 Nomina protulerit. licuit, semperque licebit
 Signatum praesente nota procudere nomen.
 Ut silvae foliis pronos mutantur in annos; 60
 Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
 Et juvenum ritu florent modo nata vigentque.
 Debemur morti nos, nostraque; siue receptus

Terra

Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus; sterilisve diu palus, aptaque remis 65
 Vicinas urbes alit; et grave sentit aratrum:
 Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
 Doctus iter melius: mortalia facta peribunt:
 Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
 Multa renascentur, quae jam cecidere; cadentque, 70
 Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi.
 Res gestae regumque ducumque, et tristia bella
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
 Versibus inpariter junctis querimonia primum, 75
 Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emisit auctor,
 Grammatici certant, et adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambo:
 Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni, 80
 Alternis aptum sermonibus, et populares
 Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
 Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
 Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
 Et juvenum curas, et libera vina referre. 85
 Descriptas servare vices, operumque colores,
 Cur ego, si nequeo ignoroque, poeta salutor?
 Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult:
 Indignatur item privatis ac prope foeco 90
 Dignis carminibus narrari coena Thyestae.
 Singula quaeque locum teneant sortita decentem.
 Interdum tamen et vocem comoedia tollit;
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore.
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri 95
 Telephus et Peleus: cum pauper et exul uterque,
 Projicit ampullas et sesquipedalia verba,
 Si curat cor spectantis tetigisse querela.
 Non satis est pulchra esse poemata; dulcia sunt,
 Et quocunque volent, animum auditoris agunto. 100
 Ut ridentibus adrident, ita flentibus adflent
 Humani vultus, si vis me flere, dolendum est

Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia laedent,
 Telephe, vel Peleu: male si mandata loqueris,
 Aut dormitabo, aut ridebo. tristitia moestum 105
 Vultum verba decent: iratum, plena minarum;
 Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
 Format enim Natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum; juvat, aut inpellit ad iram,
 Aut ad humum moerore gravi deducit, et angit: 110
 Post effert animi motus interprete lingua.
 Si dicentis erunt fortunis abscondita dicta,
 Romani tollent equites peditesque cachinnum.
 Intererit multum Divusne loquatur, an Heros;
 Maturusne senex, an adhuc florente juventa 115
 Fervidus; et matrona potens, an sedula nutrix;
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
 Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
 Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
 Scriptor: honoratum si forte reponis Achillem;
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non adroget armis.
 Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
 Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
 Si quid inexportum scenae committis, et audes 125
 Personam formare novam; servetur ad idum
 Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
 Difficile est proprie communia dicere: tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 Quam si proferres ignota indictaque primus. 130
 Publica materies privati juris erit, si
 Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
 Nec verbum verbo curabis reddere fidus
 Interpres; neq. defilices imitator in arctum,
 Unde pedem proferre pudor vetet aut operis lex. 135
 Nec sic incipies, ut scriptor cyclius olim:
 " Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.
 Quid dignum tanto feret hic promissor hiatus?
 Parturiunt montes; nascetur ridiculus mus.
 Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte? 140
 " Dic mihi, Musa, virum, captae post moenia Trojae,
 " Qui

" Qui mores hominum multorum vidit, et urbes.
 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat, 144
 Antiphates, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdin.
 Nec reditum Diomedis ab interitu Melcagri,
 Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo:
 Semper ad eventum festinat; et in medias res,
 Non secus ac notas, auditorem rapit; et quae
 Desperat tractata nitefcere posse, relinquit: 150
 Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
 Tu, quid ego et populus mecum desideret, audi.
 Si plausoris eges aulaea manentis, et usque
 Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat: 155
 Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
 Mobilibusque decor, maturis dandus et annis.
 Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
 Signat humum, gestit paribus concludere, et iram
 Conligit ac ponit temere, et mutatur in horas. 160
 Iubetis juvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis canibusque, et aprici gramine campi;
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
 Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix. 165
 Conyerfis studiis, aetas animusque virilis
 Quaerit opes et amicitias, inservit honori;
 Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommoda; vel quod
 Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti: 170
 Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri;
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, castigatoremque minorum.
 Multa ferunt anni venientes commoda secum, 175
 Multa recedentes adimunt: ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
 Semper in adjunctis, aevoque morabimur aptis.
 Aut agitur res in scenis, aut acta refertur:
 Segnius irritant animos demissa per aurem, 180
 Quam

Quam quae sunt oculis subiecta fidelibus, et quae
 Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
 Digna geri promes in scenam: multaque tolles
 Ex oculis, quae mox narret facundia praefens:
 Ne pueros coram populo Medea trucidet; 185
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
 Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
 Neve minor, neu sit quinto productior actu
 Fabula, quae posci vult, et spectata reponi. 190
 Nec Deus interfit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
 Actoris partes chorus, officiumque virile
 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducat et haereat apte. 195
 Ille bonis faveatque et consilietur amice:
 Et regat iratos, et amet pacare tumentes:
 Ille dapes laudet mensae brevis: Ille salubrem
 Justitiam, legesque, et apertis otia portis:
 Ille tegat commissa, Deosque precetur et oret, 200
 Ut redeat miseris, abeat Fortuna superbis.
 Tibia non, ut nunc, orichalco vineta, tubaeque
 Aemula; sed tenuis simplexque foramine paucos
 Adspirare et adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu: 205
 Quo sane populus numerabilis, utpote parvus
 Et frugi castusque verecundusque coibat.
 Postquam coepit agros extendere victor, et Urbem
 Latior amplecti murus, vinoque diurno
 Placari Genius festis inpune diebus; 210
 Accessit numerisque modisque licentia major.
 Indoctus quid enim saperet liberque laborum
 Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
 Sic priscae motumque et luxuriam addidit arti
 Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem: 215
 Sic etiam fidibus voces crevere severis,
 Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps:
 Utiliumque sagax rerum, et divina futuri
 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.

Carmine

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum, 220
 Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
 Incolumi gravitate jocum tentavit: eo quod
 Inlecebris erat et grata novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
 Verum ita risores, ita commendare dicaces 225
 Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo;
 Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur Heros
 Regali conspectus in auro nuper et ostro,
 Migret in obscuras humili sermone tabernas:
 Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet. 230
 Effutire leves indigna tragoedia versus,
 Ut festis matrona moveri iussa diebus,
 Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
 Non ego inornata et dominantia nomina solum
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo: 235
 Nec sic enitar tragico differre colori,
 Ut nihil intersit, Davusne loquatur et audax
 Pythias emuncto lucrata Simone talentum,
 An custos famulusque Dei Silenus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar; ut sibi quivis 240
 Speret idem; fudet multum, frustra que laboret
 Ausus idem; tantum series juncturaque pollet:
 Tantum de medio sumtis accedit honoris.
 Silvis deducti caveant, me iudice, Fauni,
 Ne velut innati triviis, ac pene forenses, 245
 Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
 Aut imunda crepent ignominiosa que dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res:
 Nec, si quid fristi ciceris probat et nucis emtor,
 Aequis accipiunt animis, donantve corona. 250
 Syllaba longa brevi subiecta, vocatur iambus,
 Pes citus; unde etiam Trimetris adcrefcere jussit
 Nomen iambeis, cum senos redderet ictus
 Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
 Tardior ut paullo graviorque veniret ad aures, 255
 Spondeos stabiles in jura paterna recepit
 Commodus et patiens; non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta socialiter. hic et in Acci

Nobilibus

Nobilibus Trimetris apparet rarus, et Enni:
 In scenam missus magno cum pondere versus, 260
 Aut operae celeris nimium curaue carentis,
 Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
 Non quivis videt inmodulata poemata iudex:
 Et data Romanis venia est indigna poetis.
 Idcircone vager, scribamque licenter? ut omnes 265
 Visuros peccata putem mea; tutus et intra
 Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
 Non laudem merui. vos exemplaria Graeca
 Nocturna versate manu, versate diurna.
 At vestri proavi Plautinos et numeros et 270
 Laudavere sales; nimium patienter utrumque,
 Ne dicam stulte, mirati: si modo ego et vos
 Scimus inurbanum lepidio seponere dicto,
 Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
 Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ 275
 Dicitur, et plaustris vexisse poemata Thespis
 Qui canerent agerentque, peruncti faecibus ora:
 Post hunc personæ pallaeque repertor honestæ
 Aeschylus et modicis instravit pulpita tignis,
 Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno. 280
 Successit vetus his Comoedia, non sine multa
 Laude, sed in vitium libertas excidit, et vim
 Dignam lege regi: lex est accepta: chorusque
 Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
 Nil intentatum nostri liquere poetæ, 285
 Nec minimum meruere decus, vestigia Graeca
 Ausi deserere, et celebrare domestica facta,
 Vel qui Praetextas, vel qui docuere Togatas.
 Nec virtute foret clarifve potentius armis,
 Quam lingua, Latium; si non offenderet unum- 290
 quemque poetarum limae labor et mora. vos, o
 Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
 Multa dies et multa litura coercuit, atque
 Praeseptum decies non castigavit ad unguem.
 Ingenium misera quia fortunatius arte 295
 Credit, et excludit sanos Helicone poetas
 Democritus; bona pars non unguis ponere curat,
 Non

Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium nomenque poëtae,
 Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam 300
 Tonfori Licino commiserit. ô ego laevus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata. verum
 Nil tanti est. ergo fungat vice cotis, acutum
 Reddere quae ferrum valet exfors ipsa secandi. 305
 Munus et officium, nil scribens ipse, docebo;
 Unde parentur opes; quid alat formetque poemam;
 Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
 Scribendi recte, sapere est et principium et fons.
 Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae: 310
 Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit patriae quid debeat, et quid amicis;
 Quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes;
 Quod sit conscripti, quod iudicis officium; quae
 Partes in bellum missi ducis; ille profecto 315
 Reddere personae scit convenientia cuique.
 Respicere exemplar vitae morumque jubebo
 Doctum imitatore, et vivas hinc ducere voces.
 Interdum speciosa locis, morataque recte
 Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte, 320
 Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
 Quam versus inopes rerum, nugaeque canorae.
 Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
 Musa loqui, praeter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus assem 325
 Discunt in partes centum diducere. Dicat
 Filius Albini, si de quincunce remota est
 Uncia, quid superet; poterat dixisse, Triens? Eu!
 Rem poteris servare tuam. redit uncia: quid sit?
 Semis. an haec animos aerugo et cura pecull 330
 Cum semel inbuerit, speremus carmina fingi
 Posse linenda cedro, et levi servanda cupresso?
 Aut prodesse volunt, aut delectare poëtae;
 Aut simul et jucunda et idonea dicere vitae.
 Quidquid praecipies, esto brevis: ut cito dicta 335
 Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Omne supervacuum pleno de pectore manat.
 Ficta voluptatis causa sint proxima veris;
 Nec quodcunque volet, poscat sibi fabula credi:
 Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo. 340
 Centuriae seniorum agitant expertia frugis:
 Celsi praetereunt austera poemata Rhamnes.
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 Hic meret aera liber Sosis, hic et mare transit, 345
 Et longum noto scriptori prorogat aevum.
 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
 Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus et mens:
 Poscentique gravem per saepe remittit acutum;
 Nec semper feriet, quodcunque minabitur, arcus. 350
 Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
 Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
 Aut humana parum cavit natura. quid ergo?
 Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, venia caret; ut citharoedus 355
 Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
 Sic mihi qui multum cessat, sit Choerilus ille,
 Quem bis terve bonum, cum risu miror; et idem
 Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus.
 Verum opere in longo fas est obrepere somnum. 360
 Ut pictura, poësis; erit quae, si propius stes,
 Te capiat magis, et quaedam, si longius abstes.
 Haec amat obscurum, volet haec sub luce videri,
 Judicis argutum quae non formidat acumen:
 Haec placuit semel; haec decies repetita placebit. 365
 O major juvenum, quamvis et voce paterna
 Fingeris ad rectum, et per te sapis; hoc tibi dictum
 Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
 Recte concedi: consultus juris, et actor
 Causarum mediocris abest virtute disertis 370
 Messalae, nec scit quantum Cascellius Aulus;
 Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poetis
 Non homines, non Di, non concessere columnae.
 Ut gratas inter mensas symphonia discors, 374
 Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver
 Offen-

Offendunt; poterat duci quia coena sine istis:
 Sic animis natum inventumque poema iuvandis,
 Si paullum summo decessit, vergit ad imum.
 Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis:
 Indoctusque pilae, discive, trochive, quiescit; 380
 Ne spissae risum tollant inpune coronae:
 Qui nescit versus, tamen audet fingere. quidni?
 Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
 Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
 Tu nihil invita dices faciesve Minerva: 385
 Id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim
 Scripseris, in Maeti descendat iudicis aures,
 Et patris, et nostras; nonumque prematur in annum,
 Membranis intus positis. delere licebit,
 Quod non edideris: nescit vox missa reverti. 390
 Silvestres homines facer interpretsque Deorum
 Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus:
 Dictus ob hoc lenire tigres rabidosque leones.
 Dictus et Amphion, Thebaeae conditor arcis,
 Saxa movere sono testudinis, et prece blanda 395
 Ducere quo vellet. fuit haec sapientia quondam,
 Publica privatis secernere, sacra profanis;
 Concubitu prohibere vago; dare jura maritis;
 Oppida moliri; leges incidere ligno.
 Sic honor et nomen divinis vatibus atque 400
 Carminibus venit. post hos insignis Homerus,
 Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
 Versibus exacuit. dictae per carmina sortes;
 Et vitae monstrata via est; et gratia regum
 Pieriis tentata modis; ludusque repertus, 405
 Et longorum operum finis; ne forte pudori
 Sit tibi Musa lyrae solers, et cantor Apollo,
 Natura fieret laudabile carmen, an arte,
 Quaesitum est. ego nec studium sine divite vena,
 Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic 410
 Altera poscit opem res, et conjurat amice.
 Qui studet optatam cursu contingere metam,
 Multa tulit fecitque puer; sudavit et alsit;
 Abstiniuit Venere et vino: qui Pythia cantat
 E e 2 Tibicen,

Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum. 415
 Nec satis est dixisse, Ego mira poemata pango:
 Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
 Et, quod non didici, sane nescire fateri.
 Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas;
 Adtentatores jubet ad lucrum ire poeta 420
 Dives agris, dives positus in foenore nummis.
 Si vero est, unctum qui recte ponere possit,
 Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
 Litibus implicatum; mirabor, si sciet inter-
 noscere mendacem verumque beatus amicum. 425
 Tu seu donaris, seu quid donare voles cui;
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 Laetitiae: clamabit enim, Pulchre, bene, recte;
 Pallefcet; super his etiam stillabit amicis
 Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram. 430
 Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; sic
 Derisor vero plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urguere culullis,
 Et torquere mero, quem perspexisse laborant, 435
 An sit amicitia dignus. si carmina condes,
 Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
 Quintilio si quid recitares, Corrige, sodes,
 Hoc, aiebat, et hoc. melius te posse negares,
 Bis terque expertum frustra: delere jubebat 440
 Et male formatos incudi reddere versus.
 Si defendere delictum, quam vertere, malles,
 Nullum ultra verbum, aut operam insumebat inanem,
 Quin sine rivali teque et tua solus amares.
 Vir bonus et prudens versus reprendet inertes, 445
 Culpabit duos, incomtis adlinet atrum
 Transverso calamo signum; ambitiosa recidet
 Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
 Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
 Fiet Aristarchus: nec dicet, Cur ego amicum 450
 Offendam in nugis? hae nugae seria ducunt
 In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
 Ut mala quem scabies aut morbus regius urguet,

Aut

ARS POETICA.

221

Aut fanaticus error, et iracunda Diana ;
 Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam, 455
 Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
 Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
 Si veluti merulis intentus decedit auceps
 In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
 Clamet, Io cives; non sit qui tollere curet. 460
 Si curet quis opem ferre, et demittere funem;
 Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque
 Servari nolit? dicam; Siculique poëtae
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam 465
 Insiluit. sit jus, liceatque perire poëtis.
 Invitum qui servat, idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit; nec si retractus erit, jam
 Fiet homo, et ponet famosae mortis amorem.
 Nec satis adparet, cur versus factitet; utrum 470
 Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
 Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus
 Obiectos caveae valuit si frangere clathros,
 Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem vero adripuit, tenet, occiditque legendo, 475
 Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

F I N I S.

BOOK 1234

THE HISTORY OF THE
CITY OF NEW YORK
FROM THE FIRST
SETTLEMENT
TO THE PRESENT
TIME
BY
J. B. H. H. H.
VOLUME 1
PART 1
CHAPTER 1
THE FIRST
SETTLEMENT
OF THE
CITY OF
NEW YORK
IN THE
YEAR
1624
BY
J. B. H. H. H.

VOLUME 1

PART 1

CHAPTER 1